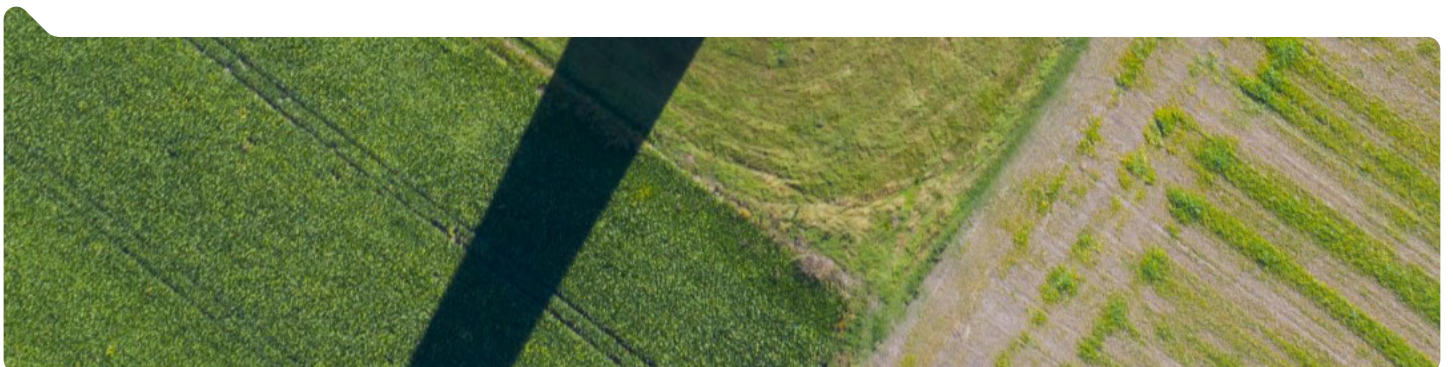

Achmea

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
Halfjaarverslag juli - december 2020

Inhoudsopgave

	Voorwoord	04
1.	Activiteiten en ontwikkelingen	05
2.	Achmea's MVB beleid	07
3.	Meten	11
4.	Normen stellen	15
5.	Beïnvloeden	24
6.	Impact maken	67
7.	Rapporteren	72
8.	Bijlagen	73

Voorwoord

Krachten bundelen voor meer biodiversiteit

Deze rapportage komt uit wanneer de lente net is begonnen. De natuur komt weer tot leven! Maar tegelijkertijd zijn er zorgen. In diverse media valt te lezen dat de biodiversiteit ernstig te lijden heeft onder de teruggang van het aantal insecten. En dat terwijl insecten van essentieel belang zijn voor het in stand houden van de biodiversiteit.

Als coöperatieve verzekeraar kijken we verder dan de dag van vandaag en willen we duurzaam waarde creëren voor onze klanten én voor de samenleving. Vanuit onze strategie de 'Kracht van Samen' dragen we bij aan een gezonde, veilige, toekomstbestendige samenleving. Daar zetten we ons voor in! Daarom ben ik oprecht blij dat we dat Achmea de *Finance for Biodiversity Pledge* heeft ondertekend. Dit doen we samen met andere grote vermogensbeheerders om zoveel mogelijk impact te maken.

Gezamenlijk doen we een oproep aan financiële instellingen, overheden en wereldleiders om maatregelen te nemen om natuurverlies te stoppen en daarmee wereldwijd ecosystemen in stand te houden. En uiteraard committeren de deelnemende 37 vermogensbeheerder uit dertien verschillende landen zich daar zelf ook aan.

Ook dichterbij huis bijdragen aan de biodiversiteit

Bijdragen aan biodiversiteit kan gelukkig ook dichterbij huis. We zijn er op onze kantoorlocaties bij Achmea ook mee begonnen. We vervangen waar het kan stenen door beplanting en letten goed op de variatie daarbinnen. Maar we doen meer. Nog een voorbeeld: Elektriciteit uit steenkool is verreweg de meest CO₂-intensieve vorm van energieopwekking. De verbranding van steenkool in energiecentrales bepaalt meer dan 40% van de wereldwijde CO₂-uitstoot en draagt daarmee sterk bij aan klimaatverandering. Sinds januari 2021 hebben we ons beleggingsbeleid verder aangescherpt. We investeren nog minder in bedrijven die vervuilend zijn en veel CO₂ uitstoten. Het gaat daarbij om het uitsluiten van bedrijven die meer dan 5 procent van hun omzet halen uit kolen, de winning van teerzandolie, arctische olie en gas of uit schaliwinning.

In deze rapportage lees je meer voorbeelden van hoe we nationaal en internationaal samenwerken om Maatschappelijk Verantwoord Beleggen te bevorderen, ontwikkelen en uit te dragen. Dan kun je grote dingen in beweging krijgen. Ontbossing tegengaan. Fossiele uitstoot verminderen. Ervoor zorgen dat kinderen wereldwijd toegang hebben tot gezonde voeding.

En natuurlijk hoort transparant rapporteren daarbij. We zetten ook daarmee steeds stappen vooruit. Sinds een aantal jaren rapporteert Achmea over de top-25 omvangrijkste beleggingen op haar website. Daarboven op publiceren we sinds eind vorig jaar ook een overzicht van de sectoren waarin Achmea belegt. Dit doen we zowel op (hoofd)sectorniveau als op gedetailleerd (NACE 4) niveau.

Maar gezien de lente even de focus op de biodiversiteit. Je hoeft in het voorjaar maar naar buiten te kijken om te zien hoeveel er op het spel staat.

Willem van Duin
Voorzitter Raad van Bestuur van Achmea

1. Activiteiten en ontwikkelingen

Achmea scherpt fossiel beleggingsbeleid verder aan

Sinds 1 januari 2021 heeft Achmea het beleggingsbeleid verder aangescherpt. Achmea investeert daarbij nog minder in bedrijven die vervuilend zijn en veel CO₂ uitstoten. Het gaat daarbij om uitsluiten van bedrijven die meer dan 5 procent van hun omzet halen uit kolen, de winning van teerzandolie, arctische olie en gas of uit schaliewinning. Met de bedrijven die onder de drempel van 5 procent omzet uit vervuilende industrie blijven, gaat Achmea in gesprek om te zorgen dat ook zij CO₂-neutraal gaan opereren.

Achmea kondigde vorig jaar al aan niet langer te beleggen in bedrijven die meer dan 30 procent van hun omzet halen uit kolen of de winning uit teerzandolie.

Achmea is en blijft via het engagementprogramma in gesprek met bedrijven die actief zijn in de fossiele sector.

Vergroting van transparantie over waarin Achmea belegt

Sinds een aantal jaren rapporteert Achmea over de top-25 omvangrijkste beleggingen op haar website. Omdat Achmea transparantie belangrijk vindt publiceert Achmea sinds eind 2020 ook een overzicht van de sectoren waarin Achmea belegt. Dit doet Achmea zowel op (hoofd)sectorniveau als op gedetailleerd (NACE 4) niveau. Zie hier, onder 'Verantwoord beleggen in cijfers'.

Achmea IM ondertekent Finance for Biodiversity Pledge

Biodiversiteit staat wereldwijd onder zware druk. Achmea IM wil bijdragen aan het herstel. Samen met een grote groep vermogensbeheerders waaronder Actiam, Aegon, a.s.r., AXA, Robeco en HSBC, heeft Achmea IM eind september de Finance for Biodiversity Pledge ondertekend. De Pledge is een initiatief van een groep Europese financiële instellingen die onder het EU Business and Biodiversity Platform samenwerken om het dramatische verlies van natuur en biodiversiteit mondiaal een halt toe te roepen. In totaal vertegenwoordigen de 37 financiële instellingen uit 13 verschillende landen een belegd vermogen ad € 4,8 biljoen.

Eerlijke verzekeringswijzer onderzoekt beleggingen in controversiële wapenhandel

De Eerlijke Verzekeringswijzer onderzocht recent beleggingen van tien verzekeringsgroepen in de bedrijven die wapens en militaire goederen leveren aan 49 landen die nu in een gewapend conflict zijn of die de mensenrechten ernstig schenden. Achmea heeft principiële bezwaren tegen het beleggen in de ontwikkeling, productie en verkoop van controversiële wapens. Sinds 2010 sluit Achmea daarom bedrijven die controversiële wapens produceren uit. En daarom sluit Achmea sinds 2011 alle bedrijven uit die kernwapens ontwikkelen, produceren of verhandelen.

2. Achmea's MVB beleid

Introductie

Achmea is een grote verzekeraar en daarmee tevens een grote belegger. De middelen die we uit onze verzekeringsactiviteiten ontvangen, zoals de premies, beleggen we voor eigen rekening en risico. Achmea wil deze middelen op een maatschappelijk verantwoorde wijze beleggen. Achmea gebruikt hierbij meerdere verantwoord beleggen instrumenten. In deze rapportage leest u de laatste stand van zaken over de wijze waarop deze instrumenten in de praktijk zijn toegepast. Beleidsdocumenten en andere relevante rapportages zijn terug te vinden op de website van Achmea (onder Duurzaam – Verantwoord beleggen).

Verantwoord Beleggen

Achmea belegt de premies en andere gelden die klanten aan ons hebben toevertrouwd, op een verantwoorde manier. Daarmee bedoelen we dat we de financiële verplichtingen aan onze klanten kunnen nakomen en dat we beleggen met respect voor de wereld om ons heen en voor toekomstige generaties.

Hierbij onderscheiden we een aantal kernthema's voor onze beleggingen:

1. Mensenrechten
2. Arbeidsnormen
3. Natuur & Milieu
4. Gezondheid
5. Klimaat

Uitgangspunten

De accenten en uitgangspunten van Achmea zijn terug te voeren op internationale verdragen, conventies en *best practice*-initiatieven die wereldwijd als normerend voor verantwoord beleggen gelden (zie *Richtlijnen verantwoord beleggen*, op website Achmea).

De belangrijkste daarvan is het **VN Global Compact**.

Het VN Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes (zie bijlage 1). Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO). Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun eigen invloedssfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

Good governance ziet Achmea als een vanzelfsprekende norm voor al haar handelen, dus inclusief beleggen.

Achmea's maatschappelijk verantwoord beleggen proces

Bij het in praktijk brengen van Achmea's MVB beleid passen wij een proces van vijf stappen toe. Bij iedere stap hoort een belofte. Om deze beloften waar te maken zetten wij diverse instrumenten in. Onderstaand geven wij een korte introductie. In het vervolg van dit verslag worden meer details uitgewerkt.

1. Meten

“Wij meten de maatschappelijke risico's en impact van onze beleggingsportefeuille.”

Wij willen weten wat onze beleggingsportefeuille voor impact heeft op maatschappelijke ontwikkelingen en -issues. Daarom start ons MVB proces met het meten van de maatschappelijke risico's en impact. Op het gebied van klimaatverandering doen wij dit door de CO₂ voetafdruk van onze beleggingsportefeuille te meten. In bredere zin laten wij onze portefeuille screenen op de exposure naar (dreigende) schendingen van internationale standaarden zoals de UN Global Compact, OECD Guidelines en UN Guiding Principles (normatieve engagement).

2. Normen stellen

“Wij sluiten onverantwoorde activiteiten uit van belegging en reduceren negatieve impact.”

Wij stellen met minimum maatschappelijke normen vast waar onze beleggingen aan moeten voldoen. Sommige economische activiteiten passen per definitie niet bij Achmea, zoals Tabak en Controversiële wapens. Ook beleggen we per definitie niet in landen en bedrijven die structureel internationale standaarden schenden. Andere economische activiteiten met een negatieve impact zijn (nog) benodigd voor ons dagelijks leven. Denk aan het verbranden van fossiele brandstoffen voor elektriciteitsproductie. Wij sluiten de grootste kolenvervuilers uit en reduceren de negatieve klimaatimpact van onze beleggingsportefeuille door een CO₂ reductie.

3. Beïnvloeden

“Wij zijn een betrokken belegger en oefenen onze invloed uit om maatschappelijke uitdagingen op te lossen.”

Als grote belegger kunnen we veel invloed uitoefenen op het beleid van de bedrijven waar wij in beleggen. Het liefst zoeken wij samen met de bedrijven in onze portefeuille naar een oplossing voor maatschappelijke misstanden. Dit doen wij met een uitgebreid dialoog programma met bedrijven waar wij maatschappelijke uitdagingen constateren. Daarnaast bezoeken wij aandeelhoudersvergaderingen en stemmen daar volgens onze richtlijnen.

4. Impact maken

“Wij beleggen met positief maatschappelijke impact.”

Waar de vorige stappen vooral gericht waren op het vermijden of reduceren van negatieve impact, draaien we het in deze stap om. Een deel van onze beleggingen heeft als expliciet doel om, naast een verantwoord beleggingsresultaat, een positieve impact te maken op de omgeving. Wij zoeken gericht naar echte impact. In onze visie is impact maken pas echt, als dit intentioneel en meetbaar is. Met ESG integratie houden we in de selectie van individuele beleggingsinstrumenten rekening met maatschappelijke uitdagingen.

5. Rapporteren

“Wij zijn transparant en vertellen waar we voor staan en wat we doen.”

Op Achmea.nl vertellen wij uitgebreid wat wij doen. Hier staat ons beleid uitgelegd en zijn diverse rapportages te vinden. Daarnaast is Achmea regelmatig in gesprek met stakeholders, zoals maatschappelijke instellingen, de overheid en onze klanten en maken we bijvoorbeeld deel uit van het Convenant internationaal maatschappelijk verantwoord beleggen in de verzekeringssector. Wij laten ons MVB beleid beoordelen door de UN PRI, Eerlijke Verzekeringswijzer, Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen convenant voor de verzekeringssector en de VBDO.

Verankering MVB-beleid in Sustainable Development Goals

De missie van Achmea ligt ten grondslag aan de manier waarop Achmea maatschappelijk verantwoord wil ondernemen. Wij willen bijdragen aan een gezonde, veilige en toekomstbestendige samenleving. Om dit te bereiken hebben we vijf focus gebieden gedefinieerd waarop wij positieve impact willen hebben voor onze stakeholders. Deze focus gebieden zijn:

- Gezondheid dichterbij voor iedereen;
- Schone, veilige en slimme mobiliteit;
- Veilige en duurzame woon- en leefomgeving;
- Onbezorgd ondernemen en goed werkgeverschap;
- Financiële oplossingen voor nu, straks en later

Deze focus gebieden hebben wij gekoppeld aan de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. Deze 17 duurzame ontwikkelingsdoelen vormen samen de 'wereldduurzaamheidsagenda' voor 2030. Wij vinden het belangrijk om bij deze agenda aan te sluiten. Wij willen excelleren in SDG 3 (Goede gezondheid en welzijn), SDG 11 (Duurzame steden en gemeenschappen) en SDG 13 (Klimaatactie). Deze drie SDG's raken belangrijke ontwikkelingen en risico's waarmee onze klanten en de samenleving te maken hebben én ze zijn nauw verbonden met de kernactiviteiten van Achmea. Onze keuze voor de SDG's is van strategische aard. Zij liggen dicht bij de kern van ons bedrijf, onze coöperatieve identiteit en ze stimuleren innovatie en groei.

3. Meten

Introductie

“Wij meten de maatschappelijke risico's en impact van onze beleggingsportefeuille.”

Wij willen weten wat er zich op maatschappelijk gebied afspeelt in onze beleggingsportefeuille. Daarom is het startpunt van ons MVB proces het meten van de maatschappelijke risico's en impact. Op het gebied van klimaatverandering vullen wij dit in door de CO₂ voetafdruk van onze beleggingsportefeuille te meten. In bredere zin laten wij onze portefeuille *screenen* op de betrokkenheid bij (dreigende) schendingen van internationale standaarden zoals de UN Global Compact, OECD Guidelines en UN Guiding Principles.

CO₂ meting

Klimaat is een van de belangrijkste thema's binnen het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid van Achmea. We zijn in 2017 gestart met het meten van de CO₂-voetafdruk van een groot deel van de beleggingen in aandelen. In 2018 hebben we dit uitgebreid met het meten van de CO₂-voetafdruk van de beleggingen in bedrijfsobligaties. In 2019 zijn wij gestart met het meten van de CO₂-voetafdruk van onze beleggingen in staatsobligaties en hypotheek. Per eind 2020 meten we ook de CO₂-voetafdruk van een deel van onze vastgoedportefeuille. Hiermee hebben wij de CO₂ voetafdruk van een ruime meerderheid van onze beleggingen voor eigen rekening en risico in kaart gebracht. De vervolgstap is om onze CO₂ voetafdruk te reduceren. Dat is niet altijd gemakkelijk. We doen dit daarom stap voor stap. We beginnen bij de beleggingscategorieën waar wij het meest verwachten te bereiken. Met onze vermogensbeheerders hebben wij afspraken gemaakt om de CO₂-voetafdruk van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles terug te brengen vergeleken met de gehanteerde benchmark. We hebben nu voor bijna 22% van onze portefeuille een CO₂ reductiedoelstelling geformuleerd. In de bijlagen is informatie te vinden over de methodologie.

Resultaten

Over 2020 was de CO₂-voetafdruk van de aandelenportefeuille waarvoor we de CO₂ voetafdruk hebben gemeten op zowel de CO₂-intensiteit als in CO₂-emissies, lager dan de benchmark (MSCI World), respectievelijk 18,8% (2019: 20,4%) en 33,0% (2019: 29,5%) lager.

Over 2020 was de CO₂-voetafdruk van de Achmea bedrijfsobligaties op de CO₂-intensiteit 33,0% lager dan de referentie index (2019: 39,2%).

Voor Achmea staatsobligaties werd de CO₂-voetafdruk in 2020 voor het eerst gemeten. De CO₂-afdruk was 7,1% lager dan de referentie index.

Eind 2020 is de PCAF-systematiek voor het bepalen van de CO₂ voetafdruk van hypotheek gewijzigd. Tot en met 2019 werd de CO₂ voetafdruk van het gehele onderpand meegenomen. Vanaf 2020 wordt gekeken naar het aandeel van hypotheek in de totale waarde van het onderpand (attributiefactor). Ten behoeve van de vergelijkbaarheid hebben we de CO₂ voetafdruk op de oude PCAF-methodiek als de gewijzigde methodiek opgenomen. Voor de gewijzigde methodiek zijn geen vergelijkende cijfers opgenomen. Voor het berekenen van de attributiefactor is uitgegaan van de laatste bekende reële waarde van het onderpand.

Voor de meting van de CO₂ voetafdruk van beleggingsvastgoed wordt eerst het energieverbruik van het vastgoedobject bepaald. Data is afkomstig van slimme meters, handopnamen, facturen en door de landelijke netbeheerders aangeleverde standaard jaarverbruiken (SJV's). Dit energieverbruik wordt vervolgens omgezet in een CO₂ uitstoot door het energieverbruik te vermenigvuldigen met emissiefactoren. Op portefeuilleniveau wordt dit uitgedrukt in een CO₂ uitstoot per m². Hierdoor is de ontwikkeling van de uitstoot in de portefeuille in de loop van de tijd beter inzichtelijk. Wij brengen in deze meting de CO₂ voetafdruk van 51% van onze vastgoedbeleggingen in kaart.

	CO ₂ -EMISSIONS (TCO ₂ /MLN EURO BELEGD VERMOGEN)			CO ₂ -INTENSITEIT (TCO ₂ /MLN USD SALES)		
	2020	2019	2018	2020	2019	2018
Achmea EQ DM	68,8	83,1	111,8	93,3	118,6	139,9
MSCI World	84,7	104,5	143,2	139,2	168,3	180,8
Vershil	-18,8%	-20,4%	-21,9%	-33,0%	-29,5%	-22,6%

Achmea Credits	93,5	84,0	133,5
Referentie index	139,6	138,1	205,6
Vershil	-33,0%	-39,2%	-35,1%

Achmea Staatsobligaties	2,3	2,2	n.b.
Referentie index	2,5	2,4	n.b.
Vershil	-7,1%	-9,1%	n.b.

Achmea hypotheek onderdeel Beleggingen ¹	22,1	21,9	n.b.
Achmea hypotheek onderdeel Kredietportefeuille bankbedrijf ²	27,7	25,1	n.b. ³
Achmea Beleggingsvastgoed	19,6	n.b.	n.b.

¹ uitgedrukt ten opzichte van de nominale waarde

² uitgedrukt ten opzichte van de nominale waarde

³ niet beschikbaar

Screening van de beleggingsportefeuille op schendingen van internationale normen

Om goed inzicht te krijgen of ondernemingen zich houden aan de internationale normen, zoals verwoord in het VN Global Compact en de OESO-richtlijnen, laat Achmea de beleggingsportefeuilles regelmatig screenen door Achmea IM. Hierbij wordt gekeken naar impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending. Naar aanleiding van de bevindingen neemt Achmea zo nodig actie. Zo kan Achmea overgaan tot het uitsluiten van ondernemingen of het starten van een dialoog met de onderneming.

Naar aanleiding van de screening in het tweede halfjaar van 2020 is de dialoog gestart met 22 ondernemingen die de internationale normen schenden of dreigen te schenden. In totaal lopen er 109 dialogen met 75 ondernemingen. Hierover kunt u meer lezen in het hoofdstuk Beïnvloeden.

Achmea laat de screening over de beleggingsportefeuilles op gelijke en uniforme wijze uitvoeren op basis van ISS ESG¹ data. Wanneer er aanleiding is om ondernemingen uit te sluiten dan geldt dit voor alle aandelen en vastrentende waarde beleggingsportefeuilles. Wanneer de dialoog wordt gestart met ondernemingen gebeurt dit ook op een uniforme wijze namens Achmea.

¹ Voorheen ISS-Ethix

Beleggingen in fossiele brandstoffen

Onder beleggingen in fossiele brandstoffen verstaan wij bedrijven in de volgende sectoren:

- Steenkool en brandstoffen
- Diversen in metaal en mijnbouw
- Geïntegreerde olie- en gas
- Olie en gas exploratie en productie
- Olie en gas raffinage

- Olie en gas opslag en transport

In alle getoonde categorieën lagen deze beleggingen relatief gezien lager dan de benchmark. Een oorzaak hiervan ligt in het uitsluiten van steenkool en teerzand en het beleid om CO₂ reductie in de beleggingsportefeuille na te streven.

Per 31 december 2020 bedroeg de blootstelling naar fossiele brandstoffen € 651 miljoen.

TABEL 3.1 BELEGGINGEN IN FOSSIELE BRANDSTOFFEN

Belegd in fossiele brandstoffen			
Categorie	Totaal belegd	Waarvan in fossiel	% categorie
Aandelen ontwikkelde markten	€ 1 miljard	€ 30 miljoen	3,0%
Aandelen opkomende landen	€ 234 miljoen	€ 17 miljoen	7,5%
Vastrentende waarden DM	€ 29 miljard	€ 595 miljoen	2,0%
Vastrentende waarden EM	€ 260 miljoen	€ 8 miljoen	3,0%
Totaal	€ 31 miljard	€ 651 miljoen	

4. Normen stellen

“Wij sluiten onverantwoorde activiteiten uit van belegging en reduceren negatieve impact.”

Wij stellen met minimum maatschappelijke normen vast waar onze beleggingen aan moeten voldoen. Het liefst zoeken wij samen met de bedrijven in onze portefeuille naar een oplossing voor maatschappelijke misstanden. Dit doen wij met een uitgebreid dialoog programma met bedrijven waar wij maatschappelijke uitdagingen constateren. Sommige economische activiteiten passen per definitie niet bij Achmea, zoals Tabak en Controversiële wapens. Ook beleggen we per definitie niet in landen en bedrijven die structureel internationale standaarden schenden. Andere economische activiteiten met een negatieve impact zijn (nog) benodigd voor ons dagelijks leven. Denk aan het verbranden van fossiele brandstoffen voor elektriciteitsproductie. Wij sluiten de grootste kolenvervuilers uit en reduceren de negatieve klimaatimpact van onze beleggingsportefeuille door een CO2 reductie. Alle bedrijven, landen en instellingen waar Achmea niet in belegt worden opgenomen op onze uitsluitingslijst.

4.1. Controversiële Wapens

Definitie controversiële wapens

Voor Achmea zijn wapens controversieel wanneer deze wapens onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. Achmea belegt niet in ondernemingen die bijdragen aan de productie van deze wapens:

1. Nucleaire wapens
2. Biologische wapens
3. Chemische wapens
4. Antipersoonsmijnen
5. Clustermunities

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt Achmea aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid. Het volledige uitsluitingsbeleid kunt u terugvinden op de website, [klik hier](#).

Vaststellen ondernemingen met controversiële producten

Het onafhankelijke onderzoeksbureau ISS ESG stelt ieder halfjaar voor Achmea vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens. Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele belegbaar universum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid vaststelt, leidt dit tot uitsluiting.

Uitsluiting controversiële wapens

Verbod beleggen in clustermunities

Met betrekking tot het verbod tot beleggen in clustermunities heeft de AFM geïnventariseerd welke ondernemingen per 1 januari 2021 voldoen aan de criteria geformuleerd in artikel 21a Besluit Marktmisbruik. Uit deze inventarisatie blijkt dat de vier beursgenoteerde ondernemingen volgens tabel 4.1.1 in ieder geval onder de wettelijke definitie van een ‘verboden onderneming’ als bedoeld in artikel 21a Besluit Marktmisbruik vallen.

TABEL 4.1.1 INDICATIEVE AFM LIJST PER 1 JANUARI 2021

Onderneming	Land	Clustermunitie
Hanwha Corporation *	Zuid-Korea	ja
Poongsan Corporation	Zuid-Korea	ja
Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd.	China	ja
LIG Nex1 Co Ltd.	Zuid-Korea	ja

* Hanwha Corporation ('Hanwha') staat nu reeds enkele jaren op de lijst. Hanwha heeft op 30 juli 2020 echter publiekelijk bekendgemaakt (met name door een afname van buitenlandse investeringen) haar clustermunitietak af te splitsen. De activiteiten worden ondergebracht in een aparte zelfstandige onderneming (Korean Defense Industry) met eigen ontwikkel- en productiecapaciteiten. Hanwha heeft de afsplitsing van haar clustermunitietak vooralsnog niet afgerond.

Veranderingen in de uitsluitingslijst

Screening van het beleggingsuniversum op basis van onderzoeksgegevens van ISS ESG leidt tot een vijftal wijzigingen in de uitsluitingslijst. Aeroteh SA is niet langer betrokken bij de productie, ontwikkeling of onderhoud van nucleaire wapens en is daarom weer toegelaten tot het belegbare universum. Vier ondernemingen zijn toegevoegd aan de uitsluitingslijst, aangezien is vastgesteld dat zij betrokken zijn bij de productie, ontwikkeling of onderhoud van nucleaire wapens. Zie alle wijzigingen in onderstaande tabel.

TABEL 4.1.2 VERANDERINGEN CONTROVERSIËLE WAPENS¹

Onderneming	Land	Status
AECOM	Verenigde Staten	Toegevoegd
Kratos Defense & Security Solutions, Inc.	Verenigde Staten	Toegevoegd
Sandhar Technologies Ltd.	India	Toegevoegd
Solar Industries India Ltd.	India	Toegevoegd
Aeroteh SA	Roemenie	Verwijderd

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

Zie onderstaand de actuele uitsluitingslijst voor ondernemingen die betrokken zijn bij controversiële wapens:

- Aerojet Rocketdyne Holdings Inc
- Airbus Group SE
- Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd.
- Aryt Industries Ltd
- Babcock International Group PLC
- BAE Systems PLC

- Bharat Dynamics Limited
- Boeing Co/The
- Booz Allen Hamilton Holding Corp
- Brookfield Asset Management Inc. Class A
- Brookfield Business Partners L.P.
- BWX Technologies Inc
- CACI International Inc
- China Shipbuilding Industry Co., Ltd.
- Cohort PLC
- Constructions Industrielles de la Mediterranee SA
- Elbit Systems Ltd
- Engility Holdings Inc
- Fluor Corp
- Fortive Corp.
- General Dynamics Corp
- GP Strategies Corp
- Hanwha Corp
- Hitachi Zosen Corp
- Honeywell International Inc
- Huntington Ingalls Industries Inc
- Jacobs Engineering Group Inc
- KBR, Inc.
- L3Harris Technologies Inc
- Larsen & Toubro Ltd
- Leidos Holdings Inc
- Leonardo SpA
- LIG Nex1 Co., Ltd.
- Lockheed Martin Corp
- Lumibird
- Moog Inc
- Motovilihinskie zavody PAO
- Northrop Grumman Corp
- Poongsan Corp
- Poongsan Holdings Corp
- Premier Explosives Ltd
- Rolls-Royce Holdings PLC
- S&T Dynamics Co Ltd
- S&T Holdings Co Ltd
- Safran SA
- Science Applications International corp
- Serco Group PLC
- SGL Carbon SE
- Steel Partners Holdings LP
- Tata Power Co Ltd
- Textron Inc
- Thales SA
- Ultra Electronics Holdings PLC
- Walchandnagar Industries Ltd

Per 11 december 2020 is geen van de ondernemingen in het beleggingsuniversum betrokken bij de productie van biologische- en/of chemische wapens.

4.2. Tabaksproducenten

Definitie tabaksproducenten

Al sinds januari 2013 heeft Achmea alle producenten van tabakswaaren uitgesloten van beleggingen. Het niet beleggen in de tabaksindustrie past bij het Achmea thema Gezondheid.

Vaststellen uitsluitingen

Op basis van GICS-classificatiecodes stellen wij vast welke ondernemingen als rookwaren producenten worden aangemerkt. Twee maal per jaar screenen wij het beleggingsuniversum op dit criterium. Ondernemingen die zijn aangemerkt als rookwaren producenten plaatsen wij op de geactualiseerde uitsluitingslijst. Eventueel aanwezige holdings in tabaksproducenten verkopen wij. Portefeuillemanagers mogen geen nieuwe holdings aankopen van uitgesloten ondernemingen zolang de onderneming op de uitsluitingslijst staat.

Binnen het beleggingsuniversum zijn per 1 januari 2021 de volgende ondernemingen aangemerkt als tabaksproducent:

- 22nd Century Group Inc
- Adris Grupa DD
- Al Eqlal Co for Investment PLC
- Alliance One International Inc
- Altria Group Inc
- Asenovgrad Tabac AD-Asenovgrad
- British American Tobacco Malaysia Bhd
- British American Tobacco PLC
- Bulgartabac Holding AD
- Coka Duvanska Industrija AD Coka
- Duvanski Kombinat AD Podgorica
- Eastern Tobacco
- Electronic Cigarettes International Group Ltd
- Fabrika Duhana Sarajevo DD Sarajevo
- Fabrika Duvana AD Banja Luka
- Godfrey Phillips India Ltd
- Golden Tobacco Ltd
- Gotse Delchev Tabac AD-Gotse Delchev
- Gudang Garam Tbk PT
- Hrvatski Duhani DD
- Huabao International Holdings Ltd
- Imperial Brands PLC
- ITC Ltd
- Japan Tobacco Inc
- Karelia Tobacco Co Inc SA
- Khyber Tobacco Co Ltd
- Kothari Products Ltd

- KT&G Corp
- Mount TAM Biotechnologies Inc
- Ngan Son JSC
- NTC Industries Ltd
- Pazardzhik BTM AD Pazardzhik
- Philip Morris International Inc
- PFTC Redevelopment Corp
- Shanghai Industrial Holdings Ltd
- Shumen-Tabac AD-Shumen
- Sinnar Bidi Udyog Ltd
- Slantse Stara Zagora- BT AD
- Smokefree Innotec Inc
- Societe Ivoirienne des Tabacs SA
- Strumica Tabak AD Strumica
- Swedish Match AB
- Tabak ad Nis
- Tong Jie Ltd
- TSL Ltd/Zimbabwe
- Union Tobacco & Cigarette Industries
- Universal Corp/VA
- Vector Group Ltd
- VST Industries Ltd
- Wismilak Inti Makmur Tbk PT

4.3. Thermisch steenkool, teerzanden, arctische olie/-gas en schalieolie/gas

Achmea heeft haar beleggingsbeleid per 1 januari 2021 verder aangescherpt: beleggingen in vervuilende en CO₂-intensieve bedrijven worden verder afgebouwd. Bedrijven die meer dan 5% van hun omzet halen uit thermisch steenkolen, de winning van teerzandolie, arctische olie/-gas of uit schalieolie/-gas, sluiten we voortaan uit. En Achmea gaat met de bedrijven die nog minimale omzet halen uit deze vervuilende industrie aanvullend in gesprek om te zorgen dat zij ook bewegen richting volledig CO₂ neutrale oplossingen.

Vaststellen uitsluitingen

Binnen ons beleggingsuniversum worden per 1 januari 2021 onderstaande ondernemingen uitgesloten.

- ABOITIZ EQUITY VENTURES INC
- ABOITIZ POWER CORP
- ABU DHABI NATIONAL ENERGY
- ADARO ENERGY TBK PT
- AES Corporation
- AES Gener S.A.
- AGL Energy Limited
- Alliant Energy Corp
- Ameren Corporation
- AMERICAN ELECTRIC POWER COMPANY INC
- ANGLO AMERICAN PLC
- ASTRA INTERNATIONAL TBK PT
- CABOT OIL & GAS CORP
- Canadian Natural Resources Limited
- Cenovus Energy Inc.
- CEZ AS
- CHINA LONGYUAN POWER GROUP CORP LTD
- CHINA POWER INTERNATIONAL DEVELOPMENT
- CHINA RESOURCES POWER HOLDINGS CO LTD
- CHINA SHENHUA ENERGY CO LTD
- CHINA SHENHUA ENERGY CO LTD
- CHUBU ELECTRIC POWER CO INC
- Chugoku Electric Power Co., Inc.
- CIMIC GROUP LIMITED
- CK INFRASTRUCTURE HOLDINGS LTD
- CLP HOLDINGS LTD
- CMS ENERGY CORP
- Coal India
- COLBUN SA
- CONCHO RESOURCES INC
- CONOCOPHILLIPS
- DIAMONDBACK ENERGY INC
- DOMINION ENERGY INC
- DTE ENERGY CO
- DUKE ENERGY CORP
- EDP ENERGIAS DE PORTUGAL SA
- Electric Power Development Co., Ltd.
- ELECTRICITY GENERATING PCL
- EMERA INC
- ENDESA SA
- ENEL CHILE SA
- ENGIE BRASIL ENERGIA SA
- ENTERGY CORP
- EOG RESOURCES INC
- ESKOM HOLDINGS SOC LTD
- Evergy, Inc.
- EXXARO RESOURCES LTD
- FIRSTENERGY CORP
- GD POWER DEVELOPMENT CO LTD
- GLOBAL POWER SYNERGY PCL
- GUANGDONG INVESTMENT LTD
- GUANGHUI ENERGY CO LTD
- HESS CORP
- HK Electric Investments & HK Electric Investments Ltd.
- HUADIAN POWER INTERNATIONAL CORP LTD
- HUANENG POWER INTERNATIONAL INC
- HUANENG POWER INTERNATIONAL INC
- IMPERIAL OIL LTD
- INDONESIA ASAHAAN ALUMINI
- INNER MONGOLIA FINCL INVESTMENT GRP
- Inner Mongolia Mengdian Huaneng Thermal Power Corporation Limited
- INNER MONGOLIA YITAI COAL CO LTD
- INTER RAO YEES PAO
- IREN SPA
- JARDINE MATHESON HOLDINGS LTD
- JARDINE STRATEGIC HOLDINGS LTD
- KANSAI ELECTRIC POWER CO INC
- KINDER MORGAN INC
- KOREA ELECTRIC POWER CORP
- KYUSHU ELECTRIC POWER
- NISOURCE NEW
- NK ROSNEFT' PAO
- NRG Energy, Inc.
- OCCIDENTAL PETROLEUM CORP
- OGE ENERGY CORP
- Origin Energy Finance ,Ltd.
- Origin Energy Limited
- PERUSAHAAN LISTRIK NEGARA
- PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA SA
- PINNACLE WEST CAPITAL CORP
- PIONEER NATURAL RESOURCES CO
- POWER ASSETS HOLDINGS LTD
- PPL Corporation
- RATCH GROUP PUBLIC COMPANY LIMITED
- RWE AG
- SDIC POWER HOLDING
- SHAANXI COAL INDUSTRY CO LTD
- Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.
- SHANGHAI ELECTRIC POWER CO LTD
- SHANXI LU'AN ENV.ENERGY DEV.CO.LTD
- SHANXI XISHAN COAL & EL POWER

- SHENERGY CO LTD
- SHENZHEN ENERGY GROUP CO LTD
- SOUTH32 LIMITED
- SOUTHERN CO
- Suncor Energy Inc.
- Tata Power Co Ltd
- TATNEFT' PAO
- TAURON POLSKA ENERGIA SA
- TBEA CO LTD
- TENAGA NASIONAL BHD
- TOHOKU ELECTRIC POWER CO INC
- TOKYO ELECTRIC POWER COMPANY HLDS INC
- UNITED TRACTORS TBK PT
- VEDANTA LTD
- VISTRA CORP
- Washington H. Soul Pattinson and Co. Ltd.
- WEC ENERGY GROUP
- XCEL ENERGY INC
- Yang Quan Coal Industry (Group) Co., Ltd.
- YANZHOU COAL MINING CO LTD

4.4. Normschendingen

Schenders van internationale normen

Achmea sluit ondernemingen uit die op grove en structurele wijze internationaal breed gedragen normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie schenden. Hiervoor hanteert Achmea een aantal belangrijke raamwerken als uitgangspunt, namelijk het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights. De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook de volgende thema's: consumentenbelangen, wetenschap en technologie, mededinging en belastingen. De UN Guiding Principles geven handvatten voor overheden en ondernemingen hoe mensenrechtenschendingen in de praktijk te voorkomen, te adresseren en te mitigeren.

Vaststelling uitsluitingen

Achmea laat onderzoeksbureaus ISS ESG beoordelen welke ondernemingen betrokken zijn bij structurele schendingen van internationale normen. Leidraad hierbij zijn de principes van het Global Compact op het vlak van mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en (anti)corruptie. Daartoe bekijkt ISS ESG het gehele belegbaar universum.

Omdat een schending snel kan ontstaan, maar ook weer snel kan worden opgeheven, komen alleen de structurele schenders van principes in aanmerking voor uitsluiting. Achmea stelt dat een schending structureel is wanneer deze ten minste 24 aaneengesloten maanden heeft plaatsgevonden. Zolang dit niet het geval is, heeft het aangaan van de dialoog met de onderneming (engagement) de voorkeur. Indien een onderneming langer dan 24 maanden het VN Global Compact schendt dan wordt de onderneming uitgesloten.

Beleggingen in uitgesloten ondernemingen worden verkocht. Geen nieuwe aandelen of obligaties worden aangekocht zolang de onderneming op de uitsluitingslijst staat. Bij een geverifieerde opheffing van de schending zal de onderneming van de uitsluitingslijst worden verwijderd. Op de website van Achmea is de actuele uitsluitingslijst terug te vinden

Per 1 januari 2021 zijn de ondernemingen in onderstaande tabel uitgesloten vanwege structurele schendingen van internationaal breed geaccepteerde normen.

TABEL 4.4.1 UITSLUITINGSLIJST STRUCTURELE NORMSCHENDERS PER 1 JANUARI 2021¹

Onderneming	Norm	Schending
Altice Europe		Recht op zelfbeschikking
Altice Financing SA		Recht op zelfbeschikking
Altice Finco SA		Recht op zelfbeschikking
Altice Luxembourg SA		Recht op zelfbeschikking
B Communications LTD		Recht op zelfbeschikking
Bank Hapoalim		Recht op zelfbeschikking
Bank Leumi Le-Israel		Recht op zelfbeschikking
Bezeq The Israeli Telecom Co		Recht op zelfbeschikking
Centrais Eletricas Brasileiras S.A.- Eletrobras		Recht op zelfbeschikking
Centrais Eletricas Brasileiras SA- Eletrobras Pfd B		Recht op zelfbeschikking
Cintas		Recht op vereniging en vakbondsvrijheid
Companhia Energetica de Minas Gerais- CEMIG		Rechten van inheemse volken
Enbridge, Inc.		Rechten van inheemse volken
Energy Transfer LP		Rechten van inheemse volken
Energy Transfer Operating LP		Rechten van inheemse volken
Export-Import Bank of India		Milieuvervuiling
Harel Insurance Investments & Financial Services Ltd.		Recht op zelfbeschikking
JBS SA		Arbeidsomstandigheden
Marathon Petroleum Corp.		Rechten van inheemse volken
Mizrahi-Tefahot Bank		Recht op zelfbeschikking
Phillips 66		Rechten van inheemse volken
Phillips 66 Partners LP		Rechten van inheemse volken
NTPC Ltd		Milieuvervuiling
Raytheon Technologies		Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht
Sumitomo Chemical Co		Milieuvervuiling
Sunoco Logistics Partners Operations LP		Rechten van inheemse volken
Syngenta AG		Milieuvervuiling
Vale S.A.		Recht op zelfbeschikking
XPO Logistics		Arbeidsomstandigheden

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

Uitsluiting landen

Landen waar machthebbers op systematische wijze de fundamentele mensenrechten op grove wijze schenden en landen waar het non-proliferatie verdrag wordt geschonden, worden uitgesloten. Een belangrijk handvat bij het uitvoeren van het landen uitsluitingsbeleid is de Sanctiewet 1977.

Daarnaast worden de prestaties van de landen in de Freedom in the World index, de ITUC Global Rights index en de Corruption Perception Index als vertrekpunt gebruikt bij het opstellen van een landen uitsluitingslijst. **Screening** vindt jaarlijks plaats. Van landen op de uitsluitingslijst koopt Achmea geen staatsobligaties.

TABEL 4.4.1 LANDENUITSLUITINGEN PER 31-12-2020

Landen	Sanctiewet	Human rights	Labour rights	Anti-corruption
Afghanistan				x
Burundi			x	x
Central African Republic	x	x	x	
Congo Republic				x
Equatorial Guinea		x		x
Eritrea		x		
Guinea-Bissau				x
Iran	x			
Libya			x	x
Myanmar	x			
North Korea	x	x		x
Palestine			x	
Saudi Arabia		x		
Somalia	x	x	x	x
South Sudan		x	x	x
Sudan	x	x	x	x
Syria	x	x	x	x
Turkmenistan		x		
Uzbekistan	x			
Venezuela				x
Yemen			x	x
Zimbabwe	x			
Democratic Republic of the Congo				x
Haiti				x

Staatsbedrijven

In het verlengde van het landenbeleid sluit Achmea ook staatsbedrijven gelieerd aan de uitgesloten landen uit van

belegging. Een onderneming wordt als staatsbedrijf aangemerkt indien de staat meer dan 50% van de aandelen bezit.

5. Beïnvloeden

Met het aangaan van de dialoog wil Achmea het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren en tegelijkertijd aandeelhouderswaarde vergroten. Ondernemingen die structureel internationale richtlijnen, zoals het VN Global Compact en de OESO richtlijnen schenden, tonen onverantwoord gedrag. Dit gedrag is onverantwoord voor de eigen onderneming en haar stakeholders. Op de lange termijn ontstaat er bijvoorbeeld een risico voor de continuïteit van het bedrijf. Maar ook voor de samenleving is schending van internationale richtlijnen een groot risico. Daarom gaat Achmea in dialoog met ondernemingen. Onze inzet daarbij is het duidelijk stellen van kaders, het ontwikkelen van kennis en het definiëren van good practices.

5.1. Achmea en de dialoog

Anders dan bij het instrument uitsluiting waarbij Achmea op voorhand niet belegt in ondernemingen, geldt voor engagement dat er wel belegt kan worden in ondernemingen die ter discussie staan en we als aandeel- of obligatiehouder het management juist actief aansporen om het beleid of hun activiteiten te verbeteren.

De dialoog met ondernemingen wordt gevoerd door Achmea IM. Veelal zijn het trajecten met een looptijd van drie jaar. Wij voeren de dialoog op meerdere vlakken:

Normatief engagement

Het normatieve engagement heeft als doel structurele schendingen van Global Compact principes, OESO richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of UN Guiding Principles on Business & Human Rights te stoppen en te voorkomen. Structurele schendingen van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Activiteiten die (mogelijk) leiden tot een schending van de principes staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en de media. In de praktijk leiden deze schendingen ook vaker tot rechtszaken, die boetes of het uitbetalen van schadeclaims door de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Dit zijn directe negatieve financiële effecten, die ook de belangen van aandeelhouders schaden.

Om tot een selectie van de ondernemingen te komen, die vallen binnen het normatief engagement programma, wordt een due diligence proces uitgevoerd. Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op het schenden van één of meerdere principes van de VN Global Compact, OESO richtlijnen voor Multinationale

ondernemingen of UN Guiding principles on Business & Human Rights door onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een mogelijke schending wordt een dialoog gestart om escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending wordt de dialoog met deze bedrijven opgestart met als doel de schending op te heffen en mogelijke nieuwe schendingen in de toekomst te voorkomen. Daarbij zal ook herstel van de situatie en mogelijke schadevergoedingen voor bijvoorbeeld lokale bevolking ter sprake komen.

Thematisch engagement

Vanuit de invalshoek van thema's gaat Achmea als aandeel- of obligatiehouder het gesprek met ondernemingen aan over een ESG-thema, waarbij wij de beleggingswaarde proberen te vergroten en het duurzame gedrag en de kwaliteit van het bestuur te verbeteren.

Het thematische engagement heeft een andere doelgroep dan normatief engagement. Hier staan niet de bedrijven centraal die normen schenden, maar juist bedrijven die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties verder kunnen verbeteren. Bij de keuze van een engagementthema spelen de volgende zaken een rol:

- Materialiteit van het thema;
- Sociale of ecologische relevantie van het thema;
- Omvang van de onderneming in de beleggingsportefeuille (zowel aandelen als bedrijfsobligaties);
- Succeskans voor slagen van de dialoog.

Focus engagement

Indien het thema waarop wij vinden dat ondernemingen beter moeten presteren een kernthema van Achmea is – mensenrechten, arbeidsnormen, natuur en milieu, gezondheid, klimaatverandering- en Achmea zich nadrukkelijk jegens de betrokken ondernemingen wil profileren, dan start Achmea een focus engagement.

Issue engagement

Wanneer er bepaalde kwesties via maatschappelijke aandacht aan het licht komen en Achmea via haar beleggingen positieve invloed bij betrokken ondernemingen kan uitoefenen, dan gaan wij daarover het gesprek aan met de onderneming.

ESG Nederland

Wij spreken met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen over Ecologische, Sociale en Governance (ESG)kwesties. Dit doen wij veelal in collectief verband. Dit noemen wij ESG Nederland engagement.

In het ESG Nederland engagement is Achmea in gesprek met de belangrijkste Nederlandse ondernemingen. Dit valt veelal samen met het aandeelhoudervergaderingenseizoen. Deze dialogen vinden veelal in collectief verband plaats in samenwerking met andere Nederlandse institutionele beleggers en Eumedion, het Nederlandse corporate governance platform voor institutionele beleggers. Het gezamenlijke doel is het beïnvloeden van governance en duurzaamheidsthema's, veelal ingegeven door de actualiteit van de aandeelhoudersvergadering. Te denken valt aan beloningsbeleid, benoeming van bestuurders, fusies & overnames en sociaal- en milieubeleid. De uitvoering van de ESG Nederland dialogen wordt gedaan door Team MVB van Achmea IM.

5.2. Thema's in het engagementprogramma

Het engagementprogramma van Achmea beslaat de volgende thema's:

TABEL 5.2.1 ALLE LOPENDE ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema	ESG classificatie
Mensenrechten	Internationale normen
Milieu	Internationale normen
Arbeidsnormen	Internationale normen
Corruptie	Internationale normen
ESG Dialoog Nederland	Governance
Goede en Beschikbare Medicijnen	Sociaal
Human Capital	Sociaal
Waterrisico bij water- en elektriciteitsbedrijven	Klimaat
Leefbaar Loon	Sociaal
Klimaat en transport	Klimaat
Access to Nutrition	Sociaal
Dialoog Klimaattransitie	Klimaat
Industriële Energie-efficiëntie	Klimaat
Plastics	Natuur & Milieu
Afbouw blootstelling steenkolen	Klimaat

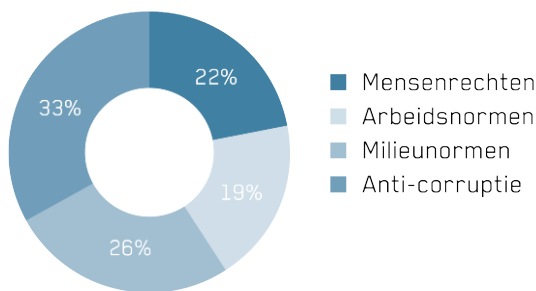
Binnen al deze thema's zijn in de tweede helft van 2020 165 dialogen gevoerd met in totaal 123 unieke ondernemingen.

5.3. Normatieve dialogen

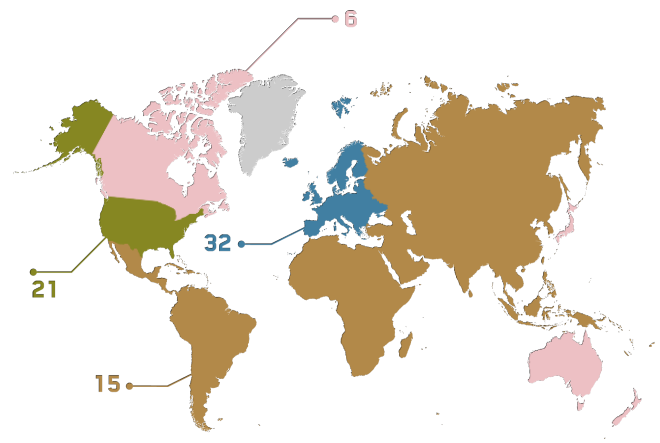
In het tweede halfjaar van 2020 zijn wij in gesprek geweest met 74 ondernemingen over 109 normschendingen. Het engagementprogramma kent een kwartaalproces, waarbij vier keer per jaar de dialoog wordt opgestart met nieuw geïdentificeerde ondernemingen. Hierdoor zal de omvang van het engagementprogramma gestaag toenemen. In het afgelopen halfjaar is met 22 ondernemingen een nieuwe dialoog geïnitieerd.

FIGUUR 5.3.1 DIALOOG NAAR NORMSCHENDING²

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten met 59 dialogen. Daarnaast voeren wij de dialoog met 15 ondernemingen uit opkomende markten. Zie in figuur 5.3.2 de regionale verdeling van ondernemingen in het normatieve engagementprogramma.

FIGUUR 5.3.2 ONDERNEMINGEN NAAR REGIO

Wij rapporteren voortgang over individuele dialogen op basis van vier vooraf gedefinieerde mijlpalen (onderstaand tabel). Deze mijlpalen worden getoetst aan de hand van vier waarden, namelijk: (1) een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd, (2) er zijn maatregelen geïnitieerd, (3) er is een toezegging gedaan en (4) er zijn geen maatregelen genomen.

TABEL 5.3.1 MIJLPALLEN

1	Delen van relevante informatie
2	Implementatie van beleid
3	Herstel en Verhaal
4	Opheffen en/of voorkomen

Ten aanzien van de eerste mijlpaal, het delen van relevante informatie, zien we dat in 40% van de dialogen hierop nog geen stappen zijn gezet door de onderneming. Dat kan komen door onwil van de desbetreffende onderneming of omdat de dialoog pas recent van start is gegaan. In totaal is in 50% van de dialogen wel informatie gedeeld, in 5% van de gevallen ook geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 6% van de dialogen heeft de onderneming wel een toezegging gedaan dit te doen.

² Bron: Achmea Investment Management

TABEL 5.3.2 VOORTGANG ENGAGEMENTPROGRAMMA

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie
 Er zijn geen maatregelen genomen	40%
 Er is een toezegging gedaan	6%
 Er zijn maatregelen geïmiteerd	50%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	5%

Voor de tweede mijlpaal, de implementatie van het beleid, zien we dat in 23% van de dialogen de ondernemingen hierop stappen hebben gezet en 3% zijn geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 15% van de dialogen is de toezegging gedaan hierop stappen te zetten en in 39% van de dialogen hebben de ondernemingen zowel geen stappen gezet als toezeggingen gedaan.

TABEL 5.3.3 VOORTGANG ENGAGEMENTPROGRAMMA

Mijlpaal	2. Implementatie van beleid
 Er zijn geen maatregelen genomen	39%
 Er is een toezegging gedaan	15%
 Er zijn maatregelen geïmiteerd	23%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	3%
n.v.t.	20%

Het mogelijk maken van Herstel & Verhaal, zoals ook benoemd in het IMVB-convenant, is de derde mijlpaal. Hierbij zien we dat in 40% van de dialogen de ondernemingen hier stappen op hebben gezet, waarvan 2% geverifieerd door een onafhankelijke partij. 25% van de ondernemingen hebben nog geen maatregelen genomen. Voor 23% van de dialogen is deze mijlpaal niet relevant vanwege de aard van de schending.

TABEL 5.3.4 VOORTGANG ENGAGEMENTPROGRAMMA

Mijlpaal	3. Herstel en Verhaal
 Er zijn geen maatregelen genomen	25%
 Er is een toezegging gedaan	10%
 Er zijn maatregelen geïmiteerd	40%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	2%
n.v.t.	23%

Bij de vierde mijlpaal, het opheffen en/of voorkomen van de schending, zien we dat in 12% van de dialogen de ondernemingen hierop stappen hebben gezet, waarvan 3% geverifieerd door een onafhankelijke partij. Additioneel is in 12% van de dialogen de toezegging gedaan dit te zullen doen. In 34% van de dialogen dienen de ondernemingen hier nog stappen op te zetten.

TABEL 5.3.5 VOORTGANG ENGAGEMENTPROGRAMMA

Mijlpaal	4. Opheffen en/of voorkomen
 Er zijn geen maatregelen genomen	34%
 Er is een toezegging gedaan	12%
 Er zijn maatregelen geïmiteerd	12%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	3%
n.v.t.	39%

Niet iedere mijlpaal is relevant voor een dialoog. Herstel en verhaal is bijvoorbeeld niet in alle gevallen relevant omdat er niet één specifieke groep van benadeelden is of herstel & verhaal al plaats heeft gevonden via het nationale rechtssysteem.

Mensenrechtenschendingen

Het doel van deze dialogen is het opheffen van de geconstateerde of vermeende mensenrechtenschendingen. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen die verband houden met het voorkomen van nieuwe mensenrechtenschendingen. De onderneming moet aantonen dat de schending van relevante UN Global Compact principes, OESO-richtlijnen of de UN Guiding principles on Business & Human Rights is opgeheven. Het is wenselijk dat een externe, onafhankelijke partij dit vaststelt.

Mensenrechtenschendingen kunnen betrekking hebben op de activiteiten van ondernemingen in landen met controversiële regimes. Door hun activiteiten in deze landen genereren de ondernemingen inkomsten voor de betreffende regimes, die deze inkomsten vervolgens vaak niet ten goede laten komen aan de lokale bevolking.

Daarnaast komt het voor dat lokale gemeenschappen direct worden geschaad door de activiteiten van de ondernemingen. Andere voorbeelden van schendingen op het gebied van mensenrechten zijn onrechtmatigheden tegen de lokale bevolking door personeel of ingehuurd veiligheidsdiensten van ondernemingen.

Achmea is in het tweede halfjaar van 2020 met 5 nieuwe ondernemingen een dialoog gestart rond een mensenrechtenschending.

TABEL 5.3.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
MENSENRECHTENSCHENDING H2 2020¹

Onderneming	Gestart
Glencore Plc	Q3 2020
Korian SA	Q4 2020
Rio Tinto Ltd.	Q4 2020
UBS AG	Q3 2020
UBS Group AG	Q3 2020

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

In de tweede helft van 2020 zijn twee dialogen op het gebied van mensenrechten afgesloten, namelijk met Chevron Inc. en Dassault.

In maart 2018 bekende **GS Caltex Corporation**, een joint venture tussen GS Holdings Corp. en Chevron Corp., schuld aan het maken van prijsafspraken in Zuid-Korea tussen 2005 en 2016 en ging het akkoord met een schikking met de US Department of Justice. GS Holding Corp. heeft bevestigd dat het zijn afspraken met de US Department of Justice nakomt. ISS ESG wijst ook op de gerichte verbeteringsmaatregelen van GS Caltex en het ontbreken van nieuwe beschuldigingen sinds 2016. Op 11 december is vastgesteld dat zowel GS Holdings als Chevron geloofwaardige maatregelen hebben genomen. De beoordeling is gewijzigd naar groen (score 4).

Dassault Aviation SA levert militaire uitrusting en diensten aan landen binnen een door Saoedi-Arabië geleide coalitie die wordt beschuldigd van het schenden van het internationaal humanitair recht in Jemen. In november 2019 kondigden de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) aan dat het met Dassault een contract had afgesloten voor een upgrade van hun Dassault Mirage 2000 gevechtsvliegtuigenvloot. Meerdere rapporten van de Verenigde Naties en ngo's concluderen dat gevechtsvliegtuigen van de coalitie luchtaanvallen pleegden die het internationaal humanitair recht schenden en mogelijk gelden als oorlogsmisdaden onder het Verdrag van Genève. Verschillende landen hebben beperkingen gesteld aan de levering van militair arsenaal aan partijen die betrokken zijn bij het conflict in Jemen. Daarom wekken de voortdurende leveringen van Dassault aan de VAE zorgen op over manier waarop de onderneming risico's ten aanzien van mensenrechten beheert. ISS ESG heeft besloten om de dialoog met Dassault onsuccesvol af te sluiten, aangezien Dassault niet het bewijs zal leveren of de situatie in de toekomst zal veranderen. De beoordeling blijft oranje.

Arbeidsnormenschendingen

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de geconstateerde of vermeende arbeidsnormenschending. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen die verband houden met het voorkomen van nieuwe arbeidsnormenschendingen.

Structurele schendingen van het UN Global Compact, OESO richtlijnen of de UN Guiding principles on Business & Human Rights, in het bijzonder de principes die gaan over arbeidsnormen, vormen financiële en reputatie risico's voor de onderneming en voor belanghebbenden zoals aandeelhouders. Ondernemingen dienen te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van deze beginselen. Mochten zij zich daaraan wel schuldig maken, dan is het wenselijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat schendingen in de toekomst opnieuw zullen optreden.

Structurele schendingen van arbeidsnormen kunnen betrekking hebben op kinderarbeid en andere vormen van gedwongen arbeid in de ketens van toeleveranciers van ondernemingen. Ook discriminatie van bijvoorbeeld zwangere vrouwen of personeel met een bepaalde etnische achtergrond komt voor, zowel binnen ondernemingen zelf als binnen de ketens van toeleveranciers. De onderneming moet aantonen dat de schending van de UN Global Compact principes is opgeheven. Het is wenselijk dat een externe, onafhankelijke partij vaststelt dat de schending is opgeheven.

Achmea is in het tweede halfjaar van 2020 met 6 nieuwe ondernemingen een dialoog gestart rond een arbeidsnormenschending.

TABEL 5.3.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
ARBEIDSNORMSCHENDING H2 2020¹

Onderneming	Gestart
Deutsche Telekom AG	Q3 2020
Glencore Plc	Q3 2020
McDonald's Corp.	Q4 2020
Total SA	Q3 2020
Tyson Foods, Inc.	Q4 2020
Verizon Communications, Inc.	Q3 2020

¹ Achmea Investment Management, ISS ESG

In de tweede helft van 2020 zijn geen van de lopende dialogen afgesloten.

Milieuschendingen

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de schendingen van het UN Global Compact en de OESO richtlijnen en het ontwikkelen van beleid, systemen en rapportages die verband houden met het voorkomen van nieuwe milieuschendingen.

Structurele schendingen van het UN Global Compact en de OESO richtlijnen, in het bijzonder de principes die gaan over milieu, vormen financiële, operationele en reputatierisico's voor de onderneming en voor haar belanghebbenden zoals aandeelhouders. Ondernemingen dienen daarom te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van deze principes. Mochten zij zich wel daaraan schuldig maken, dan is het wenselijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat de schendingen in de toekomst opnieuw optreden.

De dialoog wordt gevoerd aan de hand van SMART-doelstellingen. De onderneming moet aantonen dat een schending van UN Global Compact principes of OESO richtlijnen structureel is opgeheven, waarbij het wenselijk is dat een externe onafhankelijke partij vaststelt dat de schending is opgeheven. Bij het opheffen van de schending moet ook gedacht worden aan het nemen van corrigerende maatregelen, schadeloosstelling van betrokkenen en het opzetten en uitvoeren van herstel plannen.

Achmea is in het tweede halfjaar van 2020 met 12 nieuwe ondernemingen een dialoog gestart rond een milieuschending.

**TABEL 5.3.1 GEÏNITEERDE DIALOGEN
MILIEUSCHENDINGEN H2 2020¹**

Onderneming	Gestart
Fiat Chrysler Automobiles NV	Q4 2020
General Motors Co.	Q4 2020
Glencore Plc	Q3 2020
Isuzu Motors Ltd.	Q4 2020
Mazda Motor Corp.	Q4 2020
Mitsubishi Motors Corp.	Q4 2020
Rio Tinto Ltd.	Q4 2020
Rio Tinto Plc	Q4 2020
Subaru Corp.	Q4 2020
Suzuki Motor Corp.	Q4 2020
Total SA	Q3 2020
Toyota Motor Corp.	Q4 2020

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

In de tweede helft van 2020 zijn vier lopende dialogen afgesloten, namelijk met Exor, RWE AG, General Motors Corp. en Volkswagen AG.

EXOR NV wordt ervan beschuldigd zich tegen klimaatwetgeving in de Verenigde Staten te verzetten. ISS ESG beëindigt voortijdig de dialoog, omdat het vooruitzicht voor het bereiken van de engagementdoelstellingen niet naar behoren zijn. Exor verwijst namelijk naar Fiat Chrysler Automobiles NV (FCA) inzake deze kwestie. De dialoog wordt voortgezet met FCA. Ook General Motors Co. zou zich verzetten tegen regelgeving rondom klimaatverandering in de Verenigde Staten. In een in december 2020 ondertekend rechtbankdocument werd bevestigd dat General Motors geen lid meer is van de industriegroep Coalition for Sustainable Automotive Regulation. Gezien het feit dat General Motors de industriegroep heeft verlaten, is ISS ESG van mening dat het bedrijf niet langer betrokken is bij de controverse. De beoordeling is gewijzigd van oranje naar groen (score 5).

In september 2020 is de oranje beoordeling van **Volkswagen AG** gewijzigd naar groen met betrekking tot de beschuldigingen van luchtvervuiling in de Verenigde Staten. Een compliance monitor, aangesteld in het kader van de overeenkomst met het Amerikaanse Ministerie van Justitie, heeft in september 2020 bevestigd dat VW zijn verplichtingen is nagekomen door een compliance programma te implementeren. VW heeft tevens bevestigd dat alle saneringsactiviteiten zijn afgerond. De oranje beoordeling met betrekking tot luchtvervuiling in Duitsland blijft gehandhaafd.

Opgeheven schending: milieu

RWE AG werd door ngo's en media ten laste gelegd dat het, als een van de grootste CO₂-uitstoters in Europa, niet handelde in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs, het Duitse langetermijnplan ter bestrijding van klimaatverandering en de langetermijnklimaatdoelstelling van RWE AG zelf om in 2040 CO₂-neutraal te worden. Sinds 2018 wordt RWE AG specifiek bekritiseerd vanwege het besluit om de bruinkoolmijn Hambach in Noordrijn-Westfalen (Duitsland) uit te willen breiden ten koste van het Hambach bos, dat door belanghebbenden als een van de oudste gemengde bossen van Europa met een uniek ecosysteem wordt gezien. In oktober 2018 schortte een rechtbank de goedkeuring tijdelijk op, in afwachting van het eindoordeel in een eerdere juridische zaak, die tegen het einde van 2020 werd verwacht.

In november 2020 heeft RWE AG ISS ESG medegedeeld dat de bescherming van het Hambach bos is gegarandeerd, vanwege overeenstemming met de Duitse regering over een tijdschema voor het uitfasen van steenkool. Bovendien heeft RWE aangekondigd om tegen 2040 CO₂ neutraal te willen zijn. Ook zal RWE haar duurzaamheidsrapport van 2020 afstemmen op de aanbevelingen van de Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD). Door deze positieve ontwikkelingen heeft ISS ESG haar oordeel gewijzigd van ORANJE naar GROEN (score 2, historische betrokkenheid).

Anti-corruptieschendingen

Omkoping en corruptie zijn niet verenigbaar met goed ondernemingsbestuur en hebben een negatieve invloed op de (creatie van) aandeelhouderswaarde. Het leidt tot nadelige economische, sociale en politieke uitkomsten.

Eén van de universele principes van het UN Global Compact en OESO richtlijnen is gericht op corruptie. Dit principe roept ondernemingen op preventieve en handhavingsmaatregelen te nemen en een effectief systeem op te zetten voor de bestrijding van corruptie.

Dit engagementthema heeft als doel het anti-corruptie beleid en de maatregelen tegen corruptie bij ondernemingen te verbeteren. Daarnaast moet ook voldoende duidelijk worden gemaakt welke acties worden ondernomen tegen werknemers, agenten en onderaannemers die betrokken zijn bij beschuldigingen in verband met corruptie. Hierbij is het belangrijk dat er transparant wordt gecommuniceerd over verrichte onderzoeken en over doorgevoerde veranderingen.

Achmea is in het tweede halfjaar van 2020 met 3 nieuwe ondernemingen een dialoog gestart rond een anti-corruptieschending.

**TABEL 5.3.1 GEÏNITEERDE DIALOGEN
CORRUPTIESCHENDINGEN H2 2020¹**

Onderneming	Gestart
Glencore plc	Q3 2020
Fresenius SE & Co. KGaA	Q3 2020
Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	Q3 2020

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS ESG

In het tweede halfjaar van 2020 zijn vier dialogen afgesloten met de volgende ondernemingen: Fiat Chrysler Automobiles, the Goldmans Sachs Group, National Australia Bank en ING Group. Het oordeel van al deze bedrijven is gewijzigd van ORANJE naar GROEN.

In september 2020 meldden de media dat de Maleisische rechtbank de aanklacht heeft ingetrokken tegen de drie dochterondernemingen van **Goldman Sachs**. Het besluit van het hof volgde na een schikking in augustus 2020 tussen de Maleisische regering en Goldman Sachs, waarbij GS ermee instemde om USD 3,9 miljard te betalen. De regering van Maleisië heeft in een statement aangegeven dat er geen verdere aanklachten tegen de bank, haar dochterondernemingen of een van haar werknemers zal worden ingediend. Het oordeel is gewijzigd van oranje naar groen.

In maart 2018 bleek uit een intern onderzoeksrapport door **National Australia Bank** (NAB) gebaseerd op verklaringen van verschillende klokkenluiders, dat medewerkers en vestigingsmanagers van de bank betrokken waren bij een systeem van omkoping en corruptie dat tot 2015 actief is geweest. Op 17 december is de beoordeling gewijzigd van oranje naar groen (score 5). De controverse is niet langer actueel als gevolg van de verbeteringsmaatregelen van de NAB en het uitblijven van nieuwe beschuldigingen.

In december 2020 maakte **ING** bekend dat het Hof van Beroep in Den Haag het besluit van het Nederlandse Openbaar Ministerie om te schikken met ING Bank heeft bekrachtigd. Het Openbaar Ministerie liet weten dat de ING Bank meewerkte met het onderzoek en bovendien al begonnen was met het implementeren van vergaande herstelmaatregelen en verbeterprogramma's onder toezicht van De Nederlandse Bank. In overweging nemend dat de ING Bank haar tekortkomingen erkent en dat zij, door het Openbaar Ministerie goedgekeurde maatregelen heeft geïmplementeerd, worden de herstelmaatregelen beoordeeld als toereikend. De beoordeling is gewijzigd van oranje naar groen (score 4).

Opgeheven schending: corruptie

In september 2019 legde de Amerikaanse Securities and Exchange Commission (SEC) Fiat Chrysler Automobiles NV (FCA) en FCA US een boete op van 40 miljoen dollar voor het misleiden van beleggers. Het bedrijf zou beleggers onjuiste informatie hebben verstrekt over het aantal nieuwe voertuigen dat maandelijks aan klanten in de Verenigde Staten zou zijn verkocht in de periode tussen 2012 en 2016. De SEC verklaarde dat FCA US in deze periode maandelijks persberichten publiceerde, waarin ten onrechte melding werd gemaakt van de verkoop van nieuwe voertuigen en waarin werd beweerd dat er tot 2016 sprake was van een ononderbroken maandelijkse omzetgroei. Echter, in werkelijkheid groeide het aantal verkochte voertuigen al niet meer sinds 2013.

In een persbericht van september 2019 maakte FCA bekend dat FCA US volledige medewerking zou verlenen aan de SEC en haar beleid en procedures met betrekking tot haar verkooprapportage zou aanpassen. In de dialoog geeft FCA aan dat het haar rapportagemethodiek in 2016 heeft gewijzigd, dat het in 2019 is gestopt met het rapporteren van de verkoop van voertuigen op maandbasis en dat het de interne controles heeft verbeterd.

Op 27 november heeft ISS ESG de dialoog positief afgesloten. De beoordeling is herzien van ORANJE naar GROEN (oordeel 5: in onderzoek). Deze verandering is het gevolg van bestuurlijke veranderingen, audits en hervormingen die FCA heeft doorgevoerd om haar verantwoordingsplicht en transparantie te verbeteren.

5.4. Thematische dialogen

Achmea voert thematische dialogen met als doel algemene standaarden binnen een bedrijfstak of keten te verbeteren. Voor sommige dialogen werken wij samen met andere nationale en internationale partijen. Over de voortgang en het vervolg op onze dialogen leest u op de volgende pagina's.

Goede en beschikbare medicijnen

Medicijnen, en daarmee de farmaceutische sector, zijn van groot belang voor een goede gezondheidszorg. Hoewel de farmaceutische sector een belangrijke en nuttige rol vervult, spelen er verschillende problemen en misstanden, zoals:

- Het prijsbeleid rondom specifieke medicijnen, die behandelingen zowel in Nederland als in andere ontwikkelde economieën en ontwikkelingslanden ontoegankelijk maken.
- De omgang met patenten en regelgeving, waardoor prijzen opgedreven worden en de toegankelijkheid van medicijnen wordt verminderd.
- Gevallen van corruptie en het verlenen van gunsten aan zorgverleners om de verkoop van medicijnen te verhogen.
- Het onvoldoende ontwikkelen van medicijnen die een groot maatschappelijk belang hebben, maar waarvoor de markt relatief klein is.
- Verslavingen aan specifieke pijnstillers. Onder andere in de Verenigde Staten lopen hierover diverse rechtszaken.

De Covid-19 crisis heeft bovenstaande punten nog eens extra in de schijnwerpers gezet. De farmaceutische sector speelt een belangrijke rol bij het oplossen van deze crisis, zowel maatschappelijk als economisch. Dit is echter alleen effectief als de sector inzet op een goede beschikbaarheid van medicijnen, een prijsstelling die toegang wereldwijd mogelijk maakt en ook op langere termijn inzet op medicijnen die toekomstige pandemieën kunnen bestrijden.

Access to Medicine

Access to Medicine is een internationale stichting, gevestigd in Amsterdam. Access to Medicine zet zich in om medicijnen wereldwijd toegankelijk te maken, met name in ontwikkelingslanden. Om dit te bereiken publiceert Access to Medicine diverse ranglijsten waarop verschillende farmaceuten worden gerangschikt rondom de thematiek van het ontwikkelen en het beschikbaar maken van medicijnen. De bekendste ranglijst is de Access to Medicine index die de 20 grootste farmaceuten wereldwijd rangschikt. De stichting publiceert echter ook ranglijsten over wat bedrijven doen om vaccins beschikbaar te maken en om resistentie tegen antibiotica te bestrijden. De resultaten worden gebruikt door een brede coalitie van investeerders om farmaceuten aan te sporen om medicijnen wereldwijd beter beschikbaar te maken. Wij zijn actief lid van deze coalitie en gebruiken de onderzoeksresultaten om onze dialogen gedegen voor te bereiden.

Doel van het thema

De doelstellingen zijn gericht op het structureel oplossen van de problematiek. Onze focus is 'Sustainable Development Goal' (SDG) 3, dat zich richt op 'Goede Gezondheid & Welzijn' en in het bijzonder op de volgende bijbehorende subdoelstellingen:

SDG 3.8.

Zorgen voor een universele ziekteverzekering, met inbegrip van de bescherming tegen financiële risico's, toegang tot kwaliteitsvolle essentiële gezondheidszorgdiensten en toegang tot de veilige, doeltreffende, kwaliteitsvolle en betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins voor iedereen.

SDG 3.b

Het onderzoek en de ontwikkeling ondersteunen van vaccins en geneesmiddelen voor overdraagbare en niet-overdraagbare ziekten, die in hoofdzaak ontwikkelingslanden treffen. Toegang verschaffen tot betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins, volgens de richtlijnen van de Verklaring van Doha aangaande het TRIPS-akkoord en Volksgezondheid. De Verklaring bevestigt het recht van ontwikkelingslanden om ten volle gebruik te maken van de bepalingen van de 'Overeenkomst aangaande de Handelsaspecten van de Intellectuele Eigendom' (TRAIPIR) die ruimte laat voor de bescherming van de volksgezondheid; en, in het bijzonder, het verschaffen van toegang tot geneesmiddelen voor iedereen.

Er zijn verschillende stappen die ondernemingen op dit thema kunnen zetten. Op basis van onze uitgangspunten en voorbereidend onderzoek, hebben we de volgende hoofddoelstellingen geselecteerd die, afhankelijk van de onderneming worden vertaald in bedrijfsspecifieke doelen:

- Het doel om medicijnen betaalbaar en toegankelijk te maken een centrale plek te geven in de **bedrijfsstrategie**;
- Het ontwikkelen van een **transparant en verantwoord prijsbeleid**. Denk bijvoorbeeld aan een koppeling tussen de prijs van het medicijn, de gerealiseerde gezondheidswinst en de ontwikkelingskosten;
- Op een verantwoorde manier omgaan met **patenten en licenties**, die voorkomt dat medicijnen onbereikbaar worden;
- Te sturen op maatschappelijke impact, gezondheidswinst en veilige medicijnen, ook in research & development; Verankering internationale standaarden, onder andere van de World Health Organisation.
- Het hebben van een gedegen **beleid, implementatie en onafhankelijke monitoring** om zowel corruptie, oneerlijke handelspraktijken als belastingontwijking te voorkomen.
- Het vergroten van de **transparantie en rapportage** over de bovengenoemde onderwerpen richting investeerders, consumenten en andere stakeholders. Inclusief transparantie over belastingen, lobby-activiteiten en betalingen aan zorgverleners.
- Bovenstaande doelstellingen een plek te geven in het **variabele beloningsbeleid**.

Bovenstaande punten hebben we ook een plek gegeven in het *investor statement* rondom de Covid-19 crisis, dat we in april 2020 in samenwerking met diverse investeerders hebben opgesteld voor de farmaceutische sector.

Investor Statement

Een *investor statement* is een publieke verklaring die investeerders uitbrengen om hun visie en wensen over sectoren en ondernemingen waarin zij investeren, voor het voetlicht te brengen. Toen de Covid-19 crisis zich ontwikkelde, bleek al snel dat de houding van de farmaceutische sector van cruciaal belang zou zijn. Wij hebben daarom met diverse experts, zoals Access to Medicine, en investeerders gesproken hoe wij proactief onze visie op de agenda konden zetten om zo de farmaceutische sector te bewegen samen te werken en het maatschappelijk belang een grotere rol te geven. In deze gesprekken kwamen een aantal hoofdpunten naar voren die ook een plek hebben gekregen in het *investor statement*. Zo is het a) van groot belang dat farmaceuten data delen met branchegeenoten en overheden, b) dat behandelingen, vaccins en diagnostiek wereldwijd beschikbaar worden gemaakt tegen toegankelijke prijzen en c) Er voor de langere termijn meer onderzoek wordt gedaan naar de bestrijding van overdraagbare aandoeningen. Deze punten uit het investor statement geven wij een structurele plek binnen dit engagementthema en in samenwerking met de coalitie van investeerders zullen wij de voortgang van de sector rond deze hoofdpunten volgen. Meer informatie over het investor statement kunt u **hier** vinden.

Voortgang

We zijn in 2019 van start gegaan met een onderzoek naar de ondernemingen die voor deze dialoog zijn geselecteerd en hebben gesproken met verschillende experts, waaronder Access to Medicine. Hierna zijn de eerste brieven gestuurd naar de geselecteerde farmaceuten.

Daarnaast hebben we in de eerste helft van 2020, in samenwerking met meer dan 60 investeerders wereldwijd een *investor statement* opgesteld over de rol van de farmaceutische sector in de bestrijding van de Covid-19 crisis. Deze statement is naar 24 farmaceutische ondernemingen gestuurd waarna met bijna alle bedrijven engagement gesprekken zijn gevoerd.

In de tweede helft van 2020 hebben we ons daarnaast met name gericht op de dialoog met Johnson & Johnson, Abbvie, Gilead en Bayer.

Johnson & Johnson hebben we in de eerste helft van 2020 het investor statement toegezonden. De onderneming heeft hier per email kort op gereageerd, maar heeft ons nog niet uitgenodigd voor een gesprek. Dat was één van redenen om in november 2020 een resolutie op de aankomende aandeelhoudersvergadering in te dienen waarin de onderneming wordt opgeroepen om transparant te zijn over hoe overheidsfinanciering bij de ontwikkeling van haar Covid-19 vaccin invloed heeft gehad op de uiteindelijke prijs. Een dergelijke resolutie is een krachtig middel om op de

aandeelhoudersvergadering een signaal af te geven, maar kan ook voor de onderneming een aansporing zijn om voorafgaand aan deze vergadering het gesprek aan te gaan met beleggers en eerder stappen te zetten. Mochten deze stappen ook worden gezet dan kan de resolutie ook van de agenda af worden gehaald door de indieners. De onderneming heeft op deze resolutie gereageerd en begin 2021 zal hierover een gesprek plaatsvinden.

Ook Abbvie hebben we in de eerste helft van 2020 het investor statement toegezonden. Daar is de onderneming echter niet op ingegaan. Ook bij Abbvie hebben we daarom in november 2020 een resolutie met andere beleggers ingediend waarin de onderneming wordt opgeroepen om een verantwoord prijsbeleid een plek te geven in haar remuneratiebeleid voor het bestuur. Een eerste gesprek met Abbvie hierover heeft in december 2020 plaatsgevonden. In dit gesprek hebben we met de andere indieners meer verteld over de achtergronden van de resolutie. Abbvie heeft meer verteld over haar beleid, maar liet nog in het midden of de onderneming op korte termijn de stappen zal zetten die de resolutie overbodig maken.

Bayer is het afgelopen jaar erg open geweest wat betreft onze verzoeken voor engagement. Na meerdere gesprekken zijn we in juli 2020 wederom het gesprek aangegaan. De onderneming gaf in dit gesprek aan het eens te zijn met de punten in het investor statement en op operationeel gebied ondersteuning te bieden aan de Duitse overheid rondom de bestrijding van Covid-19. Daarnaast is besproken of Bayer ondersteuning kan bieden bij de productie van vaccins. Ook de uitvoering van het nieuwe duurzaamheidsbeleid van Bayer stond op de agenda. Zo heeft de onderneming een nieuwe doelstelling wat betreft het vergroten van de toegang tot anticonceptie in ontwikkelingslanden. Ook de recente rechtszaken rondom het bestrijdingsmiddel Roundup, van dochterbedrijf Monsanto, zijn besproken.

Met Gilead heeft een tweede vervolggelbesprek plaatsgevonden naar aanleiding van het Covid-19 statement en haar score op de access to medicine index. Dit in samenwerking met diverse beleggers die het investor statement hebben ondertekend. We hebben hier gesproken over het medicijn Remdesivir, dat mogelijk een rol kan spelen bij de behandeling van Covid-19. Daarbij zijn vragen gesteld over hoe de onderneming bij dit medicijn werkt aan voldoende productiecapaciteit, eerlijke prijzen en een eerlijke verdeling van dit medicijn tussen landen. Hierbij hebben we ook onze zorgen geuit over de huidige prijzen die in verschillende landen worden gevraagd. Het vergroten van transparantie over de uitvoering van het prijsbeleid is dan ook een belangrijk thema voor het vervolg.

TABEL 5.4.1 ONDERNEMINGEN OPGENOMEN IN THEMA GOEDE EN BESCHIKBARE MEDICIJNEN¹

Onderneming	Voortgang
Novartis	lopende
Johnson & Johnson	lopende
Roche Holding AG	Lopende
Bayer AG	Lopende
Abbvie Inc.	Lopende
Biogen	Lopende
Gilead Sciences, Inc.	Lopende

¹ Bron: Achmea Investment Management

Vervolg

We zullen in januari met de andere investeerders die het investor statement hebben gesteund de vervolgstappen bespreken. Daarnaast zal dit voorjaar de nieuwe Access to Medicine Index uitkomen. Over de resultaten en verbeterpunten zullen we met de ondernemingen in onze engagement in 2021 het gesprek aangaan. Ook rondom de ingediende resoluties zullen we met Abbvie en Johnson & Johnson het gesprek aangaan om hen tot extra stappen te stimuleren.

Human Capital

Een goed personeelsbeleid is van strategisch belang voor ondernemingen. Uit onderzoek van Global Intangible Finance Tracker uit 2018 blijkt dat het menselijk kapitaal en de heersende cultuur gemiddeld 52 procent van de marktwaarde van de onderneming bepalen.

De wijze waarop het management met haar personeel omgaat en hen in staat stelt zich te blijven ontwikkelen, kan het verschil maken voor ondernemingen en concurrentievoordeel opleveren. Bijvoorbeeld in relatie tot het verhogen van de productiviteit en het aantrekken en behouden van voldoende gekwalificeerd en betrokken personeel. Digitalisering en opkomende vergrijzing in sommige markten en industrieën vergroten deze uitdagingen.

Achtergrond van het thema

Uit onderzoek van MSCI blijkt dat er drie categorieën zijn die ondernemingen helpen hun menselijk kapitaal te optimaliseren en personeels gerelateerde risico's te minimaliseren.

- In staat zijn om kostenefficiënt gekwalificeerd personeel aan te trekken en te behouden;
- De maximale toegevoegde waarde uit medewerkers te halen;
- Door te voldoen aan arbeidsnormen en wet- en regelgeving voorkomen dat er juridische procedures ontstaan

Naast het gegeven dat dit onderwerp financieel materieel is, kan een onderneming door op een goede manier met haar personeel om te gaan ook een positieve maatschappelijke bijdrage leveren. Zo kunnen ondernemingen een belangrijke rol spelen in het opleiden van hun (potentiële) werknemers, het bieden van een eerlijk loon, zorgen voor gezonde werkomstandigheden en het bieden van gelijke kansen voor iedereen. Zo kunnen ondernemingen een belangrijke rol spelen in het behalen van de *Sustainable Development Goals* (SDG's) van de Verenigde Naties, in het bijzonder SDG's 4, 5 en 8.

SDG 4: Kwaliteitsonderwijs

Onze focus ligt hierbij met name op onderliggend doel 4.4. en bijbehorende indicator 4.4.1., die zich richten op het verbeteren van de competenties, inclusief technische en beroepsvaardigheden voor werkgelegenheid, goede banen en ondernemerschap.

• SDG 5: Gendergelijkheid

Onze focus ligt hierbij met name op onderliggend doel 5.1 en bijbehorende indicator 5.1.1, die zich richt op het beëindigen van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen en meisjes en het handhaven en toezicht houden op de bevordering van gelijkheid en antidiscriminatie op basis van geslacht.

• SDG 8: Eerlijk werk en economische groei

Onze focus ligt hierbij met name op onderliggend doel 8.3, dat zich richt op het bevorderen van beleid gericht op ontwikkeling en ondersteuning van productieve activiteiten, het creëren van eerlijk werk, ondernemerschap, creativiteit en innovatie. Ook richten we ons op onderliggend doel 8.8, dat betrekking heeft op arbeidsrechten en arbeidsomstandigheden en bijbehorende indicator 8.8.2, die zich richt op toename van naleving van arbeidsrechten en nationale wetgeving.

Doel van het thema

Human Capital Management is een complex onderwerp, zeker in ondernemingen met honderdduizenden medewerkers in meerdere vestigingen wereldwijd. Daarom hebben we op meerdere niveaus doelstellingen geformuleerd waarop een onderneming stappen kan zetten. In tabel 9 zijn deze doelstellingen getoond. Afhankelijk van de onderneming leggen we de nadruk op één of meer van deze doelstellingen en maken we deze bedrijfsspecifiek.

TABEL 5.4.1 DOELSTELLINGEN

Doelstelling	Toelichting
Beleidsvorming	De onderneming heeft beleid ontwikkeld op het onderwerp Human Capital Management, inclusief doelstellingen. Daarnaast heeft het onderwerp een gedegen plek in de governance en het beloningsbeleid
Implementatie & toetsing	Het bedrijf implementeert haar beleid in haar eigen bedrijfsvoering. Het bedrijf ziet actief toe op de voortgang.
Randvoorwaarden	Het bedrijf zorgt dat de randvoorwaarden voor Human Capital Management gewaarborgd zijn in de eigen bedrijfsvoering.
Samenwerking in de sector	Het bedrijf werkt samen met andere partijen, bijvoorbeeld via sectorinitiatieven aan bevordering van goed werkgeverschap.
Transparantie	De onderneming is transparant richting investeerders en andere belanghebbenden en rapporteert over haar beleid, de implementatie en de voortgang. Denk bijvoorbeeld aan het rapporteren van het percentage flexcontracten en de onderlinge loonverschillen.

Voortgang

We zijn in 2019 van start gegaan met een onderzoek naar de ondernemingen die voor deze dialoog zijn geselecteerd. Hierna zijn de eerste brieven gestuurd naar de geselecteerde ondernemingen.

In de eerste helft van 2020 hebben we gesprekken gehad met met Carnival, Sodexo en Royal Caribbean Cruises. In september 2020 hebben we, in samenwerking met meerdere investeerders wereldwijd, een brief opgesteld met een verzoek tot dialoog om de gevolgen op en de reacties van ondernemingen als gevolg van de COVID-19 pandemie te bespreken. Dit heeft ertoe geleid dat wij in oktober 2020 deze brief, namens een brede groep aan investeerders, aan onze geselecteerde ondernemingen hebben gestuurd. In de brief stonden ook vragen opgenomen die we in de gesprekken op de agenda wilden plaatsen.

We hebben in november 2020 een gesprek gehad met Sodexo. Het gesprek was open en constructief en tijdens het gesprek heeft Sodexo meer verteld over hoe het met haar medewerkers is omgegaan in tijden van de pandemie. Door de omstandigheden zijn er vele werknemers ontslagen, met name in relatie tot de activiteiten waarin het bedrijf de komende tijd geen verbeteringen ziet. We hebben aandacht gevraagd voor het bieden van mogelijkheden op het gebied van opleidingen en het maken van carrière vanuit lager betaalde functies, ook om een gedegen diversiteitsbeleid te ondersteunen. Er zijn afspraken gemaakt om in de loop van 2021 wederom een gesprek te hebben.

In het gesprek met Carnival is ingegaan op de gevolgen van de uitbraak van het Coronavirus op de onderneming. Het bedrijf is vanzelfsprekend hard getroffen door de pandemie.

Er is dan ook gesproken over de maatregelen die genomen zijn met betrekking tot de medewerkers, bijvoorbeeld rondom repatriëring. Ook is er gesproken over het diverse personeelsbestand, werknemers komen namelijk uit alle regio's, en de uitdagingen en verantwoordelijkheden die dat met zich meebrengt. Als eerste stap hebben we de onderneming expliciet gevraagd hier uitgebreider en transparanter over te rapporteren. In 2021 zal een vervolgesprek plaatsvinden.

Na meerdere herinneringen en mailcontact hebben we in december 2020 een eerste gesprek gehad met Starbucks. Er is gesproken over de maatregelen die Starbucks heeft genomen ten aanzien van haar medewerkers. Ook is er gesproken over het meten van medewerkerstevredenheid waar Starbucks momenteel geen onderzoeken naar lijkt te doen. Wel voert het regelmatig analyses uit met betrekking tot het human capital beleid ten opzichte van peers. In 2021 vindt een vervolgesprek plaats.

Er is een kort informatief gesprek geweest met Royal Caribbean. In het eerste halfjaar van 2021 zal een inhoudelijk gesprek plaatsvinden.

McDonald's heeft nog steeds niet gereageerd op onze verzoeken om een afspraak. In de eerste helft van 2021 vragen we nogmaals via meerdere kanalen om een gesprek.

**TABEL 5.4.2 VOORTGANG ONDERNEMINGEN
OPGENOMEN IN THEMA HUMAN CAPITAL¹**

Onderneming	Voortgang
Royal Caribbean Cruises	lopende
Carnival PLC	lopende
McDonald's Corporation	Nog geen antwoord op ons verzoek ontvangen
Starbucks Corporation	lopende
Sodexo	lopende

¹ Bron: Achmea Investment Management

Vervolg

In 2021 zetten we de dialogen voort. Dan gaan we verder in op diversiteit en interne promotiemogelijkheden met Sodexo en betere rapportage over het werknemersbestand bespreken met Carnival. Verder gaan wij in gesprek met Royal Caribbean en zoeken wij verdieping in het meten van medewerkerstevredenheid bij Starbucks. Ook hopen we met McDonald's de dialoog aan te gaan.

Access to Nutrition

Zowel goede voeding als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Voedingsbedrijven kunnen hier op verschillende manieren een belangrijke bijdrage aan leveren en hiermee tevens inspelen op een groeiende markt. Zo kunnen zij voedingswaarde en gezondheid meer prioriteit geven bij het ontwikkelen van producten, gezondheid meewegen in de prijsstelling en consumenten actief informeren over de voedingswaarden van producten.

Achtergrond van het thema

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun presentaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;
- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen en het promoten van borstvoeding bij geen geschikt alternatief.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index als regionale indices die inzoomen op ondernemingen uit de Verenigde Staten, India, Mexico en Zuid-Afrika.

De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Access to Nutrition kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een *investor statement* als een gezamenlijk engagement programma gelanceerd. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel om zo ondernemingen te stimuleren, stappen te zetten op het gebied van Access to Nutrition.

Doel van het thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen, gebaseerd op de uitgangspunten van de 'Access to Nutrition Index':

- De onderneming geeft goede voeding een gedegen plek in de strategie, uitgewerkt in concreet beleid;
- De onderneming zet zich in om goede en gezonde producten te ontwikkelen;
- De onderneming zet zich in om goede voeding tegen een betaalbare prijs beschikbaar te maken;
- De onderneming ondersteunt met haar marketingactiviteiten een gezond voedingspatroon;
- De producten van de onderneming passen in een gezond dieet en een gezonde levensstijl;
- De onderneming geeft via de verpakking goede informatie aan consumenten over de voedingswaarden van haar producten;
- Ondernemingen werken actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding.

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals'(SDG's):

• SDG 2: Geen Honger

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 2.2 dat zich richt op het uitbannen van slechte voeding(spatronen).

• SDG 3:Goede Gezondheid en Welzijn

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 3.4 dat zich richt op het voor 2030 met een derde inperken van vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten, zoals diabetes, kanker of hart- en vaatziekte.

"Waar in ontwikkelingslanden ondervoeding zich concentreert rond lage- en middeninkomens, is het overgewicht dat zich concentreert onder lage inkomens in ontwikkelde landen"

– UN Food and Agricultural Organisation

Voortgang

Na het ondertekenen van het *investor statement* heeft Achmea IM een selectie van ondernemingen gemaakt waarmee het engagementtraject van start is gegaan. Hierbij is onder andere gekeken naar de exposure per onderneming in de portefeuille en de mogelijkheid om binnen de coalitie een coördinerend rol te spelen bij de desbetreffende onderneming.

Nadat in 2018 engagementbrieven vanuit de coalitie van investeerders zijn verstuurd, hebben er inmiddels al diverse engagementgesprekken plaatsgevonden. In tweede helft van 2020 hebben we gesproken met Unilever en Nestlé.

In december 2020 heeft een nieuw gesprek plaatsgevonden met Unilever. Daarin hebben we teruggekeken op de laatste periode van het Unilever Sustainable living plan, de CSR strategie van Unilever die eind 2020 afliep. Hiervan hebben we een positieve afdrank aangezien veel gestelde doelen bereikt zijn. Daarnaast hebben de nieuwe strategie bespreken van Unilever na 2020 wat betreft voeding en gezondheid. Dit lijkt een stap vooruit te zijn wat betreft het gebruik van bijvoorbeeld micronutriënten en groenten. Opvallend was de aandacht voor het vergroten van het aantal vegetarische producten in het assortiment, met name vanwege de klimaatimpact. We hebben hierbij echter wel aandacht gevraagd voor de samenstelling, ook qua gezondheid, van deze producten. Dit aangezien er ook zorgen zijn over de samenstelling van deze producten (o.a. gebruik van te veel zout).

In november 2020 heeft tevens een vervolggesprek met Nestlé plaatsgevonden met diverse andere institutionele beleggers die betrokken zijn bij de Access to Nutrition index. We hebben het tijdens dit gesprek met name gehad over de aankomende herziening van het beleid op het gebied van gezonde voeding. De onderneming gaf aan dat het haar marketing beleid richting kinderen, zoals ook door ons gevraagd in het eerdere contact, inderdaad wil verbeteren. Een positieve toezegging waarvan we hopelijk begin 2021 kunnen nagaan of deze inderdaad is doorgevoerd in het dan gepubliceerde nieuwe beleid.

TABEL 5.4.1 ONDERNEMINGEN OPGENOMEN IN THEMA GEZONDE VOEDING¹

Onderneming	Voortgang
Nestlé	lopende
Unilever	lopende

¹ Bron: Achmea Investment Management

Vervolg

In 2021 zal ook weer de nieuwe Access to Nutrition index uitkomen. Dat stelt ons in staat om te analyseren of de bedrijven inderdaad vooruitgang geboekt hebben op dit onderwerp. Op basis daarvan zullen we met alle vier de bedrijven een vervolggesprek plannen.

Waterrisico's bij water- en elektriciteitsbedrijven

Het World Economic Forum stelt dat water crises gemeten naar impact tot de top drie van wereldwijde risico's behoren. Tenzij watergebruik in de komende jaren sterk verandert, zal door toenemende industrialisatie, landbouw, energiegebruik en verstedelijking het risico van waterschaarste stijgen. Volgens de OECD leven in 2050 mogelijk 4 miljard mensen in gebieden met waterschaarste. Een goed waterbeleid ligt aan de kern van het beheersen van de water gerelateerde risico's. In veel landen slaagt men er echter nog niet in om op een proactieve manier met de risico's om te gaan.

Achtergrond van het thema

Uit een analyse door World Resources Institute komt naar voren dat bijna de helft van de wereldwijde conventionele elektriciteitscentrales zich bevinden in gebieden die kampen met water stress. Water komt daarom als belangrijke bedreiging voor de waterintensieve energiesector naar voren. Een studie door het Carbon Disclosure Project (Charged or Static, april 2017) maakte de omvang van waterproblematiek in elektriciteitsbedrijven duidelijk zichtbaar.

Ook MSCI stelt dat (in het bijzonder Amerikaanse) elektriciteitsbedrijven toenemende fysieke risico's lopen als gevolg van extreme weersomstandigheden zoals droogte of juist extreme regenval. Elektriciteitsbedrijven zijn vaak sterk afhankelijk van de beschikbaarheid van grote hoeveelheden water om te kunnen functioneren.

Zo hebben kerncentrales en conventionele elektriciteitsbedrijven, die gebruikmaken van stoomopwekking om turbines aan te drijven, een constante toevoer van grote hoeveelheden water nodig voor koeling. Ook waterkrachtcentrales zijn afhankelijk van voldoende water. Hoewel conventionele elektriciteitscentrales zijn ontworpen voor gebruik tijdens alle klimaatomstandigheden, kan een terugloop in de aanvoer van water leiden tot een reductie van capaciteit of zelfs een tijdelijke stop. Vooral elektriciteitsbedrijven die opereren in gebieden met toenemende waterschaarste worden geconfronteerd met onvermijdelijke nadelige gevolgen.

Fluctuaties in de beschikbaarheid van water, toenemende kapitaalkosten door technologische aanpassingen, veranderende wetgeving en vergunningverlening kunnen in de komende jaren zeer nadelige gevolgen hebben voor de operationele continuïteit en kosten van elektriciteitsopwekking in met als mogelijk resultaat zelfs de afwaardering van bezittingen. Deze fysieke risico's van klimaatverandering zijn dan ook relevant voor institutionele beleggers. Opvallend zijn de onderlinge afhankelijkheden tussen water en energievoorziening en daarmee de noodzaak om watermanagement goed te organiseren.

Doel van het thema

Om de risico's goed te kunnen begrijpen en de wijze waarop bedrijven deze benaderen, vragen wij bedrijven om op een heldere manier te rapporteren. In de kern verwachten wij van ondernemingen dat zij een waterrisico beheerssysteem hebben, dat ze de watervoetafdruk verlagen en dat ze transparant zijn over de bestaande waterrisico's.

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

• SDG 13: Klimaatactie

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 13.3 dat zich richt op het versterken van de capaciteit om te gaan met klimaatverandering.

Voortgang

Gedurende het eerste halfjaar van 2020 spraken wij met Fortum, American Water Works en Chubu over onder andere het beheer van waterrisico's en het jaarlijks her-evalueren van deze risico's. Ook verzochten wij de ondernemingen hun transparantie over de omgang met waterrisico's te verbeteren door uitgebreider over dit onderwerp te rapporteren.

In het laatste halfjaar van dit engagementtraject spraken wij nog met Public Service Enterprise Group (PSEG). In dit gesprek gaf PSEG aan dat de onderneming haar fossiele brandstofcentrales te koop heeft aangeboden en deze transactie in 2021 hoopt af te ronden. Door deze transactie zal het waterrisico voor de onderneming veranderen en daarom zal PSEG deze risico's opnieuw gaan evalueren. Door de verkoop van haar fossiele brandstofcentrales en het gebruik van innovatieve technologieën zoals dry-cooling is PSEG op de goede weg om haar ambitieuze doelstellingen op het gebied van het verminderen van haar watergebruik te behalen. Met de toezegging over het verkopen van haar fossiele brandstofcentrales en het her-evalueren van waterrisico's bereikt de dialoog met PSEG mijlpaal vier.

Ook verzochten wij EDF om een afrondend gesprek. Wij vroegen naar de concrete inhoud van EDF's ambities op het gebied van het watergebruik en waterintensiteit van de onderneming. Daarnaast verzochten wij om een update over EDF's watergebruik. Ondanks een initiële positieve reactie van EDF op ons verzoek om een vervolgesprek, heeft de

onderneming helaas niet meer gereageerd op onze verzoeken om dit gesprek in te plannen. Wel zijn wij positief over het feit dat EDF zich ten doel heeft gesteld om haar water intensiteit gedurende de komende 5 jaar gemiddeld onder de 0.95l/kWh per jaar te houden en haar watergebruik progressief te verminderen richting 2030.

Conclusies

In 2017 verzonden wij de geselecteerde ondernemingen op basis van onze analyses brieven om de dialogen te initiëren. Alle ondernemingen bevestigden ons deze brief te hebben ontvangen. Op twee ondernemingen na hebben wij met alle ondernemingen gesprekken kunnen voeren en daarmee de derde mijlpaal bereikt. Uit deze gesprekken bleek dat er aanzienlijke verschillen bestaan in hoe zeer ondernemingen waterrisico's periodiek analyseren, hoe hoog zij dit risico inschatten en of zij beleid opstellen om het watergebruik te verminderen. Hierbij speelt onder andere de mate waarin ondernemingen faciliteiten hebben die gevestigd zijn in gebieden met waterschaarste een belangrijke rol. Vier ondernemingen die waterrisico hoog op de agenda hebben staan deden tijdens de dialoog toezeggingen op het gebied van beleidswijzigingen rondom watergebruik en bereikten daarmee de vierde mijlpaal. Bij de overige ondernemingen hechtten wij vooral ook waarde aan het geven van openheid over hoe zij waterrisico's onderzoeken en deze risico's mitigeren. Hieronder zullen wij kort ingaan op hoe wij terugkijken op de dialogen per geselecteerde onderneming.

Tijdens dit engagementtraject sloten wij twee dialogen met ondernemingen vroegtijdig af. Het Franse Veolia was gedurende de gehele dialoog ontvankelijk voor onze ideeën en gaf ons voldoende inzicht in de mate waarin de onderneming zicht heeft op watergebruik en waterrisico's. Onze vragen werden op een goede manier beantwoord door Veolia waarna wij onze dialoog met de onderneming afsloten. Minder succesvol verliep onze dialoog met het Canadese elektriciteitsbedrijf Emera. Ondanks vele pogingen tot contact ontvingen wij slechts een geschreven reactie waarin werd verwezen naar de duurzaamheidsrapportage van de onderneming, waardoor wij besloten de dialoog met Emera helaas onsuccesvol af te sluiten.

Wij kijken positief terug op onze dialoog met het Franse energiebedrijf Engie, waarin de onderneming veel openheid gaf over hoe de onderneming omgaat met waterrisico's. Vanaf het begin van ons engagementtraject werkte Engie aan haar doel om in 2020 voor 100 procent van haar faciliteiten die zich in gebieden met waterschaarste bevinden een actieplan ingesteld te hebben. Daarnaast gaf Engie aan haar wateronttrekking richting 2020 met 15 procent te willen verminderen ten opzichte van 2012. Met deze toezegging bereikte de dialoog met Engie mijlpaal 4. De onderneming heeft uiteindelijk deze doelstelling overtroffen door een reductie van 39 procent te behalen.

Ook het Finse elektriciteitsbedrijf Fortum ging tijdens onze dialoog uitgebreid in op onze vragen over het watergebruik van de onderneming en haar inschatting van waterrisico's.

Wij zijn positief over het feit dat de onderneming aangaf jaarlijks risicoanalyses uit te voeren waarin de waterrisico's voor al haar productielocaties worden vastgesteld. Fortum schat deze risico's echter in als relatief klein omdat de onderneming voornamelijk zeewater voor koeling van haar energiecentrales gebruikt. Met de toezegging over het jaarlijks evalueren van waterrisico's bereikte de dialoog met Fortum mijlpaal 4.

Onze dialoog met Chubu, een Japans elektriciteitsbedrijf, verliep stroever aangezien het bedrijf niet diep op onze vragen in wilde gaan. Wel zette Chubu tijdens ons engagementtraject stappen op het gebied van transparantie door te beginnen met het uitgebreid rapporteren aan het Carbon Disclosure Project (CDP) over waterrisico's, waardoor de dialoog met Chubu de 4^e mijlpaal bereikte. Gedurende onze dialoog drongen wij er ook bij de onderneming op aan om waterreductiedoelen op te stellen. Chubu liet ons echter weten dit niet van plan te zijn.

Ook met Tohoku verliep onze dialoog helaas moeizamer. De onderneming verschaftte ons weinig informatie over hoe ze waterrisico's aanpakt. Tohoku rapporteert nauwelijks over waterrisico's en heeft ook geen risicoanalyse op het gebied van water gepubliceerd.

In het beginstadium van ons engagementtraject presteerde het Britse United Utilities ondergemiddeld op het gebied van lekkages. In onze gesprekken met de onderneming vroegen wij naar het plan van United Utilities om het lekkageniveau terug te brengen en de concrete doelstellingen die de onderneming op dit gebied heeft. Hoewel United Utilities ons uitgebreid inzicht gaf in haar strategie om het lekkageniveau terug te brengen, deed de onderneming geen nieuwe toezeggingen over beleidswijzigingen en bereikte de dialoog mijlpaal 3. Wij waren echter verheugd te lezen dat de Environment Agency van de Britse overheid in een recent rapport over Britse waterbedrijven United Utilities aanwijst als de best presterende onderneming vanwege het uitblijven van ernstige vervuilingincidenten en de transparantie van de onderneming hierover.

Met het Britse Severn Trent spraken wij onder meer over waterschaarste en het voorkomen van lekkages en milieuschade. In ons laatste gesprek met Severn Trent gaf de onderneming aan zich ten doel te stellen om tussen 2020 en 2025 lekkages met 15 procent te willen verminderen, wat de grootste vermindering zal zijn die de onderneming ooit heeft behaald in een periode van 5 jaar. Hoewel de onderneming deze waardevolle toezegging deed, bereikte de dialoog met Severn Trent mijlpaal 3. Het terugbrengen van lekkages was namelijk een belangrijke prioriteit voor Severn Trent en een onderwerp waar wij aandacht aan besteedden, maar maakte geen onderdeel uit van de doelstelling van dit engagementtraject.

In onze dialoog met het Amerikaanse elektriciteitsbedrijf Pinnacle West Capital Corporation, gevestigd in het droge zuidwesten van de Verenigde Staten, ging de onderneming

uitgebreid in op onze vragen in relatie tot waterrisico's. De onderneming gaf aan de kwaliteit en beschikbaarheid van water te monitoren en probeert haar waterintensiteit te verlagen door efficiënter om te gaan met water en meer hernieuwbare energiebronnen te gebruiken die minder waterintensief zijn. De dialoog met Pinnacle West bereikte mijlpaal 3. Hoewel wij positief zijn over het feit dat de onderneming aangaf waterrisico's te monitoren en haar waterintensiteit te verlagen, deed de onderneming geen nieuwe toezeggingen over beleidswijzigingen tijdens het engagementtraject.

Gedurende onze dialoog met American Water Works heeft de onderneming haar transparantie over waterrisico's waar de onderneming mee te maken heeft en hoe deze risico's worden aanpakt verbeterd. Hoewel de onderneming zich nog geen publieke doelstellingen omtrent het gebruik van water heeft gesteld, zegde de onderneming wel toe om waterrisico's mee te zullen wegen in de vernieuwing van haar duurzaamheidsbeleid. Met deze toezegging bereikte de dialoog met American Water Works mijlpaal 4.

Terugkijkend op het engagementtraject rondom waterrisico's in de elektriciteit- en watersector zien wij een waardevolle en constructieve dialoog met de geselecteerde ondernemingen over hun omgang met waterbeheer. Wij vonden een grote bereidheid bij de ondernemingen om het thema te onderzoeken en te bespreken, een enkele uitzondering daargelaten. Waterrisico wordt door de ondernemingen vaak als belangrijk, maar zelden als urgent benoemd. Het onderwerp krijgt dan ook maar incidenteel een plek in publieke bedrijfsrapportages over risico's. Daarnaast maakt de complexiteit van duurzaam watergebruik dat er nauwelijks kwantitatief gerapporteerd wordt over dit onderwerp.

Plastics

Het gebruik van plastics heeft een enorme vlucht genomen en plastics worden gebruikt in diverse toepassingen; van verpakkingsmateriaal, kleding, plastic flessen tot speelgoed en koelkasten. Het gebruik van plastics voldoet daarmee aan een grote vraag uit de samenleving en biedt veel voordelen, soms ook op gebied van duurzaamheid. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van plastics in auto's waardoor het gewicht en daardoor ook het brandstofverbruik afneemt. Een ander voorbeeld is gebruik van plastics als verpakkingsmateriaal waardoor de houdbaarheid van voedingsproducten wordt verlengd wat kan bijdragen aan minder verspilling. Zo kan het gebruik van plastics een milieuwinst opleveren die groter is dan de milieukosten die gemoeid zijn bij de productie van de plastics.

Achtergrond van het thema

Er zijn ook grote zorgen rond het gebruik van plastics. Zo wordt bijna alle plastic gemaakt uit olie. Dit betekent dat nu wel 6% van de mondiale olieproductie gebruikt wordt voor de productie van plastics. Door economische ontwikkelingen zal dit percentage naar verwachting toenemen tot 20% van de mondiale olieproductie in 2050. De winning van olie leidt tot substantiële schade aan het milieu en de productie van plastic veroorzaakt CO₂ uitstoot. Een ander probleem is dat slechts een klein gedeelte, ca. 10% van de geproduceerde plastics op dit moment wordt gerecycled, ongeveer 40% op stortplaatsen terecht komt, en 14% wordt verbrand. Dat betekent dat meer dan 30% uiteindelijk in het milieu eindigt en een grote vervuillingsbron is voor meren, rivieren en uiteindelijk de oceanen. Jaarlijks komt er ruim 3 miljoen ton aan plastic in de oceanen terecht. Bij ongewijzigd beleid kan dit er toe leiden dat er in 2050 meer plastic dan vis in de oceanen aanwezig is.

Doel van thema

Om de schadelijke gevolgen van plastic te verminderen en de winstgevendheid van de onderneming op de lange termijn te waarborgen willen we dat bedrijven hun rol in de plastic transitie verstevigen. Het zetten van één of meer van onderstaande stappen is de hoofddoelstelling van dit engagementtraject.

TABEL 5.4.1 DOELSTELLINGEN PLASTICS¹

Doelstelling	Toelichting
Beleidsvorming	ESG impact van plastic wordt als materieel erkend in de strategie van de onderneming; Scenario analyse brengt risico's van marktonwikkelingen en regelgeving in beeld;
Implementatie & toetsing	De onderneming stelt concrete doelen met prestatie indicatoren (kpi's) om negatieve impact van plastic te reduceren; De onderneming meet de voortgang ten aanzien van de doelen, en rapporteert daarover in openbare verslaglegging;
Samenwerking in de sector	De onderneming werkt samen met relevante partijen in de plastic keten aan het vinden en implementeren van oplossingen die de plastic transitie kunnen versnellen;
Transparantie	De onderneming rapporteert naast de voortgang ten aanzien van bovengenoemde doelen en kpi's over: - hoe regelgeving en marktontwikkelingen m.n. gericht op de plastic transitie, invloed zullen hebben op de financiële resultaten; - de maatschappelijke impact van geproduceerde plastics; - resultaten van maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan, waaronder het verbeteren van energie-efficiëntie;

¹ Bron: Achmea Investment Management

Voortgang

In de tweede helft van 2019 is het engagement traject over plastic gestart met voorbereiding, onderzoek en het contact leggen met de ondernemingen. Begin 2020 vond de eerste ronde van gesprekken plaats. In de tweede helft van het jaar is de dialoog over plastic verder uitgewerkt. Met alle ondernemingen vond een tweede gesprek plaats. Ook namen we actief deel aan activiteiten van de PRI werkgroep over plastic.

In de tweede ronde gesprekken konden we dieper in gaan op de specifieke omstandigheden en uitdagingen voor elke onderneming. We voerden de gesprekken samen met een groep van 6-10 institutionele beleggers uit de PRI werkgroep over plastic. Deze samenwerking draagt duidelijk bij aan de kracht van de dialoog. In de gesprekken met de ondernemingen hoorden we over de nieuwste inzichten, ontwikkelingen en knelpunten. Ook brachten we onze doelen van het engagement nogmaals concreet onder de aandacht, in de vorm van per onderneming uitgewerkte 'investor expectations'. In overleg met de deelnemende beleggers hebben we daar de aanbeveling aan toegevoegd om duurzaamheidsprestaties te laten mee wegen in de beloning van het bestuur, om het management zo een sterkere prikkel te geven om deze doelen te realiseren. Meer details over de inhoud van de gesprekken met de ondernemingen is te vinden in de profielen.

De PRI werkgroep werkte ook verder aan een document met verwachtingen ten aanzien van de verduurzaming van de plastic waarde keten. De eerste sectorspecifieke uitwerking hiervan betreft de consumentengoederen sector. Daarna worden andere sectorspecifieke versies uitgewerkt. Doel is

om een consistente strategie voor verduurzaming van de plastic keten te formuleren, met specifieke verwachtingen per onderdeel van de keten. Daarmee kunnen beleggers individueel of gezamenlijk de dialoog aan gaan met ondernemingen in de keten, en toch een eenduidige boodschap uitdragen. Ook wij hebben onze verwachtingen zoveel mogelijk met de PRI afgestemd. Daarnaast organiseerde de PRI werkgroep een aantal inhoudelijke webinars waar wij aan deelnamen. Ook voor komend jaar rekenen wij op nauwe samenwerking met de PRI werkgroep, om geïnformeerd te worden over relevante ontwikkelingen en om inzichten uit ons engagement te delen.

TABEL 5.4.2 ONDERNEMINGEN OPGENOMEN IN THEMA PLASTICS¹

Onderneming	Voortgang
LyondellBasell Industries	Lopende
Mondi	Lopende

¹ Bron: Achmea Investment Management

Vervolg

In 2021 zal de dialoog worden voortgezet. Rekening houdend met de publicatie van de duurzaamheidsverslagen, en mogelijk de aandeelhoudersvergaderingen, worden de volgende gesprekken gepland. Ook de samenwerking met de PRI werkgroep over plastic wordt voortgezet en we volgen de ontwikkelingen op gebied van beleid, sector initiatieven en relevante onderzoeken. Waar relevant bekijken we de mogelijkheden om de ondernemingen die onderdeel zijn van de dialoog te ontmoeten op bijeenkomsten, of te bezoeken. Vanwege de Covid-19 omstandigheden is dit echter op korte termijn zeer waarschijnlijk nog niet mogelijk.

Leefbaar loon in de supermarkt- en textielsector

Er is gekozen om twee sectoren te selecteren voor het engagementprogramma, namelijk de kleding- en supermarktsector. Het onderwerp is voor deze sectoren materieel en ze kunnen ook relatief eenvoudig verbeteringen op dit thema realiseren. Er wordt bij de uitvoering van dit thema nauw samengewerkt met het Platform Living Wage for Financials (PLWF). Dit is een samenwerkingsverband van financiële instellingen, waaronder MN, ASN, a.s.r., Triodos IM, NN IP, Robeco en Kempen. Binnen dit platform wordt informatie uitgewisseld, is een methodologie ontwikkeld om bedrijven te analyseren op hun prestaties op het gebied van leefbaar loon en wordt er samengewerkt om de resultaten van het platform onder de aandacht te brengen. Engagements worden indien mogelijk samen gevoerd of gecoördineerd. Dit maakt het voor dit engagementtraject mogelijk zowel de efficiency als effectiviteit te vergroten.

Achtergrond van het thema

Een leefbaar loon is een loon waarmee een werknemer kan voorzien in basisbehoeftes van zijn of haar gezin; van voeding, gezondheidszorg, kleding, huisvesting tot scholing. Afhankelijk van het land kan dit overeenkomen met het minimumloon, maar in vele landen is er of geen wetgeving op dit terrein, of is het minimumloon onvoldoende om in het levensonderhoud te kunnen voorzien. Dit geldt voor ontwikkelingslanden, maar ook dichterbij huis in landen als Hongarije, het Verenigd Koninkrijk of Polen. Juist daarom hebben bedrijven een belangrijke verantwoordelijkheid wat betreft het betalen van een leefbaar loon. Hoewel het betalen van een leefbaar loon in eerste instantie lijkt te leiden tot hogere kosten, kan het ook leiden tot lagere kosten en hogere winstgevendheid. Dit blijkt onder andere uit onderzoeken van Berenschot en Chapman & Thompson op dit onderwerp.

Update Platform Living Wage Financials

Achmea IM neemt actief deel aan het Platform Living Wage Financials (PLWF). Dit is een groep van inmiddels 15 financiële instellingen die samen werken op het thema 'leefbaar loon'. In 2020 zijn Actiam, Aegon en BMO toegetreden tot het platform. Het platform maakt gebruik van een gezamenlijke methodologie om de prestaties van een brede groep ondernemingen te beoordelen. Ook voeren de leden gezamenlijk engagement met deze ondernemingen.

In de tweede helft van het jaar stonden de afronding van het jaarlijkse voortgangsonderzoek en de presentatie van de resultaten centraal. Vanwege de situatie rond Covid-19 werd voor de presentatie van de onderzoeksresultaten gekozen voor twee webinars in plaats van één live-bijeenkomst. Het eerste webinar was gericht op de kledingsector, het tweede op supermarkten en ondernemingen uit de voedselsector. Nu het event online was, konden internationale sprekers en gasten eenvoudig deelnemen. Zo waren er 130 deelnemers bij het webinar over de kledingsector, waaronder medewerkers van ca. 20 kledingmerken. Achmea IM droeg bij aan de organisatie en leidde beide webinars. Naast de uitkomsten van het leefbaar loon onderzoek, stond ook de impact van Covid-19 op de agenda van de webinars. Veel ondernemingen in beide sectoren ondervonden grote impact van de pandemie, in hun eigen bedrijfsvoering en in hun toeleveringsketen.

Als teken van betrokkenheid bij de uitdagingen rond het herstel van de sector, heeft PLWF ook de 'Call to action in the garment industry' onderschreven. In dit initiatief werken de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO), de internationale werkgeversorganisatie (IOE), vakbonden en grote kledingmerken samen met overheden aan het herstel van de kledingindustrie. Naast deze aandacht voor de actualiteit, ging ook het reguliere werk van het platform door. Bijeenkomsten vonden plaats middels online-vergaderingen. En diverse externe deskundigen werden uitgenodigd om hun expertise met de platformleden te delen.

Voor Achmea IM is 2021 het laatste jaar van actieve deelname aan het PLWF. Omdat na ruim 3 jaar ons engagement project over leefbaar loon ten einde komt, beëindigen we ook ons werk voor het platform. Wel hebben we het voornemen om als blijvende steun voor het thema leefbaar loon, aan het platform verbonden te blijven als 'supporting member'.

Meer informatie over het Platform is te vinden op www.livingwage.nl

Doel van het thema

Leefbaar loon is een complex onderwerp, zeker in een bedrijf met honderden toeleveranciers. Daarom hebben we op meerdere niveaus doelstellingen geformuleerd waarop een bedrijf stappen kan zetten die we in tabel 5.4.1 verder toelichten. Afhankelijk van het bedrijf leggen we de nadruk op één of meer van deze doelstellingen.

TABEL 5.4.1 DOELSTELLINGEN LEEFBAAR LOON¹

Doelstelling	Toelichting
Beleidsvorming	Het bedrijf heeft beleid ontwikkeld op het onderwerp leefbaar loon.
Implementatie & toetsing	Het bedrijf implementeert haar beleid in haar eigen bedrijfsvoering en bij haar toeleveranciers. Het bedrijf monitort actief de voortgang hiervan.
Randvoorwaarden	Het bedrijf zorgt tevens dat de randvoorwaarden voor een leefbaar loon, zoals collectieve onderhandeling en vakbondsvrijheid, gewaarborgd zijn.
Samenwerking	Het bedrijf werkt op dit thema samen met andere partijen.
Transparantie	Het bedrijf is op dit thema transparant richting investeerders, consumenten en andere stakeholders wat betreft haar beleid, de implementatie en de voortgang.

¹ Bron: Achmea Investment Management

Voortgang kledingsector

De tweede helft van 2020 stond vooral in het teken van de afronding van het jaarlijkse voortgangsonderzoek en de presentatie van de resultaten, zie voor meer details daarover het kader over PLWF. We hebben dit jaar ook voor het eerst de resultaten van ons onderzoek gepubliceerd op de website van PLWF. Bij Hugo Boss, Ralph Lauren en VF Corp zagen we duidelijke verbetering van beleid op punten die we eerder in de dialoog hebben besproken. We zien deze verbeteringen dan ook als mijlpaal 'toezegging'. Meer details zijn te vinden in het profiel van elke onderneming.

We voerden ook gesprekken met Home Depot, Ralph Lauren en TJX en namen deel aan de stakeholder dialoog over de duurzaamheidsstrategie van Hugo Boss. Een voorzien gesprek met Hugo Boss specifiek over leefbaar loon moest worden uitgesteld tot begin volgend jaar. Ook met VF Corp. lukte het niet meer om nog in 2020 een gesprek over leefbaar loon te plannen. Dit gesprek zal begin 2021 plaatsvinden. Het onderzoek naar VF Corp. toonde wel duidelijk aan dat de onderneming vooruitgang boekt. Zo heeft de onderneming het mensenrechten beleid versterkt, en spreekt het daarin nu over het belang van eerlijke lonen en een adequate levensstandaard.

Bij Home Depot staat het onderwerp leefbaar loon in de productieketen nog niet echt op de agenda. Dat bleek wederom uit het jaarlijkse onderzoek. Het gesprek ging daarom meer over de actualiteit zoals de problemen rond de Covid-19 crisis en de arbeidsomstandigheden voor de eigen

werknemers. Wat betreft de eigen werknemers is gelijke betaling van mannen en vrouwen nog een belangrijk punt van aandacht. Aangezien het contact met Home Depot eerder moeizaam verliep, was het dit keer constructieve gesprek een stap vooruit. Voor de voorzetting van de dialoog zullen we met de samenwerkende beleggers binnen het PLWF bespreken hoe we de aandacht van de onderneming toch ook richting leefbaar loon in de keten kunnen verleggen en dit thema een plek kunnen geven in een structurele analyse van mensenrechten risico's in de keten.

Ralph Lauren boekt duidelijk vooruitgang op gebied van leefbaar loon. In juli bespraken we de resultaten van ons jaarlijkse onderzoek waaruit die voortgang bleek. Belangrijke basis voor die voortgang was een document met de eerste uitwerking van de eerder aangekondigde 'strategie voor loonbetaling in de productieketen'. Daarin spreekt de onderneming een duidelijk commitment uit ten aanzien van leefbaar loon. Natuurlijk ging het gesprek ook over de impact van de Covid-19 crisis. Ook Ralph Lauren en partners in de keten zijn zwaar geraakt. Toch heeft de onderneming zich ingezet om geplaatste orders te betalen en ondersteunt ze ook de ILO 'Call to action' om samen te werken aan het herstel van kledingindustrie. De deelname van Ralph Laurens' mensenrechten expert aan het PLWF webinar over het leefbaar loon onderzoek en de gevolgen van Covid-19 voor de sector, zien we als een teken van waardering van de dialoog.

Van TJX ontvingen we het antwoord op de schriftelijke vraag die we indienden voor de aandeelhoudersvergadering in juni. Ook rondten we in het derde kwartaal het jaarlijkse onderzoek af naar de onderneming. In december spraken we opnieuw met TJX. In dit gesprek hebben we vooral gesproken over de productie van kleding voor eigen merken. Meer over de inhoud van het gesprek is te lezen in het profiel van TJX. Gezien de aarzeling van de onderneming om met leefbaar loon aan de slag te gaan bekijken we momenteel met andere leden van PLWF welke stappen TJX eerst moet zetten om vervolgens leefbaar loon als mensenrechten risico in beeld te krijgen. We vragen TJX nu om in meer detail te rapporteren over de risico analyse met betrekking tot mensenrechten en arbeidsomstandigheden in de landen waar de productie plaatsvindt.

Voortgang Supermarkten

De tweede helft van 2020 stond ook voor de supermarkten in het teken van de afronding van het jaarlijkse voortgangsonderzoek en de presentatie van de resultaten, zie voor meer details daarover het kader over PLWF.

Ten opzicht van de analyse in 2019 lijken er een aantal voorzichtige stappen vooruit te zijn gezet bij de ondernemingen waarmee we de engagement voeren. Bijvoorbeeld door het expliciet benoemen van leefbaar loon als relevant onderwerp in het beleid, publiceren van een mensenrechtenbeleid en concrete stappen in de cacao-keten. Op basis van de uitkomsten van ons onderzoek hebben we met de andere leden van het PLWF een publicatie opgesteld die we ook hebben gedeeld met de ondernemingen. In deze publicatie roepen we, op basis van onze analyse, ondernemingen op om beter in beeld te krijgen in welke ketens de problematiek het grootst is, stappen te zetten bij hun eigen werknemers en naast pilotprojecten leefbaar loon een volwassen plek te geven in de inkoopprocessen en audits die plaatsvinden bij toeleveranciers. De publicatie is hier te downloaden.

De resultaten uit de analyse en onze oproep zijn met alle ondernemingen besproken. De resultaten werden voor het overgrote deel geaccepteerd en de ondernemingen gaven aan dat werd ingezet om volgend jaar betere prestaties neer te zetten. Per onderneming hebben we tevens ingezoomd op specifieke onderwerpen. Zo hebben we met Tesco gesproken over de implementatie van het nieuwe beleid op gebied van leefbaar loon en arbeidsomstandigheden in de keten. Met Casino spraken we over hoe de onderneming in kaart kan brengen of er een leefbaar loon wordt betaald in de verschillende markten waar de onderneming actief is.

Vervolg kleding en supermarkten

In 2021 zal Achmea IM het leefbaar loon engagement project afronden. We zullen dit jaar nog de laatste gesprekken met de ondernemingen voeren en met het PLWF het jaarlijkse voortgangsonderzoek uitvoeren en daarover rapporteren.

De samenwerking met het PLWF betekent echter, dat de afronding van ons leefbaar loon engagement niet hoeft te betekenen dat de dialoog met de ondernemingen op dit thema stopt. Het verbeteren van de lonen is duidelijk een lange termijn thema. We zullen daarom proberen om onze rol als 'lead-investor' over te dragen aan andere leden van het PLWF, zodat de dialoog met de ondernemingen wordt voortgezet.

TABEL 5.4.2 ONDERNEMINGEN OPGENOMEN IN THEMA LEEFBAAR LOON IN SUPERMARKT EN TEXTIELSECTOR

¹

Onderneming	Voortgang
Home Depot	lopende
TJX Companies	lopende
VF Corp	lopende
Carrefour S.A.	lopende
Koninklijke Ahold Delhaize N.V.	lopende
Tesco PLC	lopende

¹ Bron: Achmea Investment Management

Transport & Klimaat

De transportsector draagt ruim 25 procent bij aan de totale Europese CO₂-uitstoot. Hoewel de transportsector grotendeels buiten het Klimaatakkoord van Parijs is gebleven dient de sector wel een belangrijke bijdrage te leveren aan de broeikasgas-reductie om deze doelstellingen te behalen. Daarom is het materieel en relevant vanuit financieel en maatschappelijk perspectief om dit thema uit te voeren binnen de logistieke sector.

De transportsector omvat een breed scala aan industrieën. We kiezen ervoor om ons te richten op de industriegroep 'logistiek'. De te behalen winst in termen van CO₂-reductie en energie-efficiëntie schatten wij in als hoog. Door ons te richten op deze groep denken wij optimaal rendement te halen uit onze inspanningen. Een engagement in deze industrie heeft meerdere invalshoeken, waaronder: het verlagen van brandstofverbruik en het gebruik van alternatieve brandstofbronnen (denk aan schonere brandstoffen zoals waterstof of methanol voor lange afstanden), verbeterde voertuigtechnologie en technologische verbeteringen (zoals elektrische schepen naar het achterland), reductie van emissie-intensiteit van bestaande wagenparken, alternatieve vervoerswijzen, maar ook efficiëntiemaatregelen op voertuigonderhoud (bijvoorbeeld weerstand verlagen door een schip schoon te houden) en logistieke planning voor het laden van voertuigen en routeplanning.

"De transport sector is de snelst groeiende uitstoter van broeikasgassen. De groei in energiebehoefte ten aanvang van transport is de hoogste van alle eindgebruikers"

– World Health Organisation

Doel van het thema

De doelen die wij hebben opgesteld voor de ondernemingen luiden als volgt:

- Transportbedrijven verbeteren transparantie over (a) de CO₂-uitstoot, door bijvoorbeeld te rapporteren over brandstofgebruik en (b) de gehanteerde strategie om te blijven voldoen aan de striktere CO₂ (zelf)regulering;
- Transportbedrijven nemen klimaatverandering en CO₂-uitstoot in het bijzonder op in hun beleid. Wij vragen hen de urgentie en materialiteit van het reduceren van de CO₂-uitstoot te erkennen, capaciteit en expertise op bestuursniveau ten aanzien van klimaatverandering beschikbaar te maken en klimaatscenario's (waaronder

gebruik van fossiele brandstoffen) te integreren bij bepaling van lange termijn financiële risico's;

- Transportbedrijven integreren brandstofefficiëntie in de strategie, planning, activiteiten en investeringsbeslissingen;
- Daarnaast willen wij transportbedrijven aan de hand van best practices (a) inzicht geven in de mogelijkheden tot het reduceren van het gebruik van fossiele brandstoffen en (b) stimuleren over te schakelen op hernieuwbare energiebronnen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goal (SDG):

• SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

Onze focus is doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie-efficiëntie.

Voortgang

In het eerste kwartaal van 2019 zijn de dialogen met ondernemingen in de transportsector gestart. Nadat wij de meest recente informatie, waaronder analyses door dataprovider MSCI en rapportages van de ondernemingen zelf bestudeerden, stuurden wij de ondernemingen de eerste brieven waarin wij hen vroegen om de dialoog met ons aan te gaan. Inmiddels is met alle geselecteerde ondernemingen één of meerdere keren gesproken, met uitzondering van Expeditors International of Washington. Ondanks meerdere pogingen kwam de dialoog met deze onderneming tot onze spijt niet op gang, waarop wij het engagementtraject met deze onderneming per 1-1-2020 beëindigden.

In de tweede helft van 2020 voerden wij een vervolgesprek met United Parcel Service (UPS). In november 2020 steunden wij het indienen van een aandeelhoudersresolutie bij UPS. Deze resolutie vraagt UPS om de transparantie over haar lobbyactiviteiten en -uitgaven te vergroten. Ook verzoeken wij UPS via deze resolutie om te rapporteren over de afstemming tussen het klimaatbeleid van de onderneming en haar lidmaatschappen van lobbyverenigingen. In ons gesprek met UPS bespraken wij zowel de voortgang van UPS in relatie tot haar klimaatdoelstellingen als de aandeelhoudersresolutie over UPS' lobbyactiviteiten. Door de COVID-19 pandemie en de verdere ontwikkeling van E-commerce is de vraag naar pakketten, en daarmee ook het aantal kilometers en het brandstofgebruik van UPS, toegenomen. UPS heeft aangegeven extra inspanningen te gaan leveren om haar emissies te verminderen. Daarnaast liet UPS weten de feedback over de transparantie over haar lobbyactiviteiten en de afstemming tussen UPS' klimaatbeleid en haar lobbyactiviteiten in acht te nemen.

Ook spraken wij het afgelopen half jaar met C.H. Robinson. Door de COVID-19 pandemie en de dood van George Floyd vlakbij het hoofdkantoor van de onderneming, die de focus

van C.H. Robinson op sociale aspecten vestigde, hebben de klimaatplannen van de onderneming enige vertraging opgelopen. De onderneming werkt momenteel haar klimaatstrategie en -doelstellingen uit en bereidt een scenario analyse voor. C.H Robinson zal hierover in de eerste helft van 2021 meer informatie delen. Ten slotte spraken wij met Royal Mail. Royal Mail heeft zich een CO₂ neutrale doelstelling gesteld die in lijn is met een 1.6 graden scenario en daarmee binnen de doelstelling van het Klimaatakkoord van Parijs valt. De onderneming ontwikkelt op dit moment een routekaart met tussentijdse doelstellingen richting haar doel om in 2050 CO₂ neutraal te

Klimaattransitie

In het klimaatakkoord van Parijs hebben 196 landen afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de twee graden, waarbij het streven is de opwarming van de aarde beneden de 1,5 graad te houden. In een rapport over klimaatverandering (IPCC), wordt gesteld dat hiertoe het totaal aan mondiale CO₂-emissies tegen 2030 met 45 procent zal moeten dalen ten opzichte van 1990. Omdat fossiele brandstoffen die bij de verbranding een groot deel van de CO₂-uitstoot veroorzaken vooralsnog een centrale rol in de energievoorziening spelen, zal een verstrekkende transitie van de energievoorziening nodig zijn om de uitstoot van broeikasgassen fors te reduceren (DNB, 2018). Wereldwijd spannen overheden, (maatschappelijke) organisaties en consumenten zich in om een transitie mogelijk te maken naar een koolstofarme economie. Daarbij ligt de nadruk op investeren in meer hernieuwbare energie en het afbouwen van onze afhankelijkheid van fossiele energiebronnen.

TABEL 5.4.1 ONDERNEMINGEN OPGENOMEN IN THEMA TRANSPORT & KLIMAAT¹

Onderneming	Voortgang
Deutsche Post AG	lopende
Expeditors International of Washington, Inc.	dialogoog is afgesloten
Royal Mail plc	lopende
United Parcel Service, Inc. Class B	lopende
C.H. Robinson Worldwide, Inc.	lopende

¹ Bron: Achmea Investment Management

Vervolg

In de eerste helft van 2021 zullen wij een vervolg geven aan onze dialoog met Deutsche Post en ingaan op de voortgang die de onderneming heeft geboekt in relatie tot haar doelstelling om in 2050 CO₂ neutraal te opereren. Ook kijken wij uit naar nieuwe informatie die C.H. Robinson begin 2021 over haar klimaatstrategie en -doelstellingen zal delen, waarna wij de onderneming om een vervolgesprek hierover zullen verzoeken.

UPS liet weten open te staan voor een vervolgesprek waarin de aandeelhoudersresolutie over UPS' lobbyactiviteiten en transparantie hierover centraal staat. Dit gesprek hopen wij in de loop van 2021 te voeren.

Achtergrond van het thema

Tijdens de dialoog klimaattransitie gaan we in gesprek met ondernemingen over de gevolgen van de klimaattransitie in termen van risico's en kansen. Het gesprek richt zich op de strategie die bedrijven kiezen, maar ook: in welke mate zijn zij voorbereid op veranderingen die in diverse klimaatscenario's worden geschetst? In welke mate kunnen bijvoorbeeld ondernemingen die nu sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen zich tijdig aanpassen aan een veranderende markt en regelgeving? Waar ligt het zwaartepunt van de huidige investeringen door ondernemingen en welke keuzes liggen hieraan ten grondslag? Zijn ondernemingen in staat om verschillende toekomstscenario's uit te werken, veranderingen waar te nemen en tijdig te anticiperen?

Op basis van onze observaties blijkt dat er relatief veel winst valt te behalen voor de energiesector (olie en gas) en automobielproducenten. Ondernemingen in portefeuille in deze sectoren staan momenteel voor de grootste uitdagingen in relatie tot de energietransitie doordat zij momenteel meer opereren in lijn met een 2 – 4 graden scenario dan een 1,5-2 graden scenario.

Doel van het thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen bereiden zich voor op de gevolgen van de klimaattransitie en maken kansen en risico's inzichtelijk. De ondernemingen dienen bovendien transparant te zijn over de wijze waarop zij

klimaatgerelateerde risico's en kansen meten en monitoren. Ook vragen wij de ondernemingen verschillende scenario's over veranderende markten uit te werken;

- Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn. Autoproducenten dienen hierbij een duidelijk visie op de ontwikkeling van elektrisch rijden op te stellen;
- De olie- en gasbedrijven nemen een sturende rol aan in de transitie naar hernieuwbare energie en reageren niet slechts op de vraag;
- De onderneming geeft toegang tot de gehanteerde maatstaven en doelstellingen en telt ons in staat om potentiële risico's, het vermogen om aan financiële verplichtingen te voldoen, de algemene blootstelling aan klimaat gerelateerde kwesties en de voortgang in het beheer van of de aanpassing aan deze kwesties beter te beoordelen;
- De ondernemingen zijn transparant over de voortgang en resultaten van genomen klimaatmaatregelen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

• **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix.

• **SDG 13: Klimaatactie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 13.2 dat zich richt op maatregelen integreren inzake klimaatverandering.

Voortgang

In het tweede halfjaar van 2019 is dit thema van start gegaan en is er onderzoek gedaan, op basis van KPI's, naar de activiteiten van ondernemingen op het gebied van klimaattransitie. Op basis van dit onderzoek zijn engagementbrieven verstuurd naar de vijf geselecteerde ondernemingen: Subaru Corporation, Renault, BMW, Marathon Oil Corporation, Exxon Mobil Corporation en OMV AG. Inmiddels hebben we met alle ondernemingen één of meerdere keren contact gehad. In de eerste helft van 2020 spraken wij met Subaru

en BMW over onder andere emissiereductiedoelstellingen en veranderende wet- en regelgeving omtrent uitstoot limieten. Van Renault ontvingen wij een schriftelijke reactie op onze vragen over de klimaatstrategie van de onderneming en de transparantie hierover.

Na meerdere verzoeken om een dialoog hebben wij in de tweede helft van 2020 een gesprek met vertegenwoordigers van Renault gevoerd. De Franse autofabrikant geeft aan op de goede weg te zijn om aan de regelgeving van de EU

rondom de CO₂ uitstoot van personenauto's te voldoen. Renault ziet elektrische voertuigen, een segment waarbinnen Renault in de EU marktleider is, als de beste oplossing voor het aanpakken van klimaatvraagstukken waar de onderneming mee te maken heeft. Ook spraken wij met het Oostenrijkse OMV AG. De onderneming maakt momenteel een belangrijke transformatie door. Begin 2020 verhoogde OMV haar belang in petrochemiebedrijf Borealis tot 75 %, waarmee OMV de basis legt richting een CO₂ neutrale toekomst. Borealis speelt namelijk een voortrekkersrol op het gebied van het recycleren van plastic en in de overgang naar een circulaire economie. OMV gaat zich richten op drie pijlers in haar klimaattransitiestrategie: een verschuiving van olie naar gas, een verschuiving richting (petro)chemische producten en een focus op het recycleren van plastic.

Ook verzochten wij Marathon Oil, die tot op heden enkel schriftelijk heeft gereageerd op onze verzoeken om een dialoog, om met ons in gesprek te gaan. In ons verzoek uitten wij onze zorgen over de toenemende broeikasgasemissies die de onderneming rapporteert en over het ontbreken van een lange-termijn transitie strategie en emissiedoelstellingen. Marathon Oil heeft nog niet gereageerd op ons verzoek.

TABEL 5.4.1 ONDERNEMINGEN OPGENOMEN IN THEMA KLIMAATTRANSITIE ¹

SUBARU CORP	lopende
Renault SA	lopende
BMW	lopende
Exxon Mobil Corp.	lopende
OMV AG	lopende

¹ Bron: Achmea Investment Management

Vervolg

In de eerste helft van 2021 zullen wij nogmaals contact opnemen met Marathon Oil. Ook zullen wij om een vervolgesprek met BMW en Subaru verzoeken waarin wij over hun voortgang op het gebied van klimaattransitie willen spreken. Daarnaast zullen wij ons inzetten om met Exxon Mobil, waarvan wij tot nu toe enkel een schriftelijke reactie ontvingen, in gesprek te gaan over het klimaatbeleid van de onderneming.

Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie

Wereldwijd heeft verbetering van energie efficiëntie de groei van het energiegebruik met circa 12procent afgeremd. Bovendien toont scenario-analyse aan dat zelfs bij een verdubbeling van het bruto binnenlands product in 2040 toch een lagere wereldwijde uitstoot van broeikasgassen mogelijk is dan vandaag. Enkel door energie efficiëntie kan meer dan 40 procent van de volgens de Parijse doelstellingen benodigde vermindering van CO₂-uitstoot worden bereikt. Energie efficiëntie is zodoende het sleutelwoord in het mogelijk maken van verdere economische groei, zonder evenredige groei in uitstoot. Energie efficiëntie is onmisbaar geworden voor het bereiken van de wereldwijde klimaatdoelen.

Achtergrond van het thema

De beperking van klimaatverandering tot maximaal 2 °C, met een streefwaarde van 1,5 °C, hangt in belangrijke mate af van verbeterde energie efficiëntie. Sinds het jaar 2000 werd de toenemende vraag naar energie voor een derde gecompenseerd door verbeterde efficiëntie. Het *Internationaal Energie Agentschap* (IEA) stelt vast dat de industrie potentieel twee keer zoveel waarde kan creëren uit energie in 2040 dan nu het geval is. Met verbeterde energie efficiëntie gaan belangrijke economische, ecologische en sociale voordelen gepaard. Het leidt tot een afname van broeikasgasemissies, maar energiebesparingen zijn, sec bekeken, per definitie kostenbesparend; een investering in energiebesparingsmaatregelen betaalt zich gemiddeld met een factor drie terug. Overige voordelen zijn minder luchtvervuiling, verhoogde koopkracht van huishoudens door lagere energiekosten, verbeterde energiezekerheid door verminderde invoer en uitgebreide toegang tot moderne energiediensten (IEA, 2018).

Wij zijn kritisch naar alle sectoren die voor de grootste uitstoot van broeikasgassen zorgen, waaronder de staal, cement en chemiesector. Vanwege beperkte beleggingen in de cementsector, richt dit engagement traject zich op bedrijven in de chemie- en de staalindustrie. We onderzochten in welke mate ondernemingen in de beleggingsportefeuilles voorbereid zijn op markt- en beleidsontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering en energie efficiëntie. Ook onderzochten we de materialiteit van energie efficiëntie voor ondernemingen in de chemie en de staalindustrie.

Doel van het thema

We hebben verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen formuleren een lange termijn klimaatstrategie. Daarbij dienen ze rekening te houden met strategische en financiële risico's en kansen als gevolg van klimaatverandering, zoals veranderingen in beleid en markt en technologische ontwikkelingen zoals een mogelijke invoering of verhoging van een CO₂-prijs. Deze komen mogelijk naar voren door een grondige risico-analyse en het uitvoeren van scenario-analyses.
- De onderneming committeert zich aan meetbare doelen rondom klimaat, energie-efficiëntie en de samenstelling van de brandstofmix. Wij roepen ondernemingen op om zich te verbinden aan wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen of '*Science Based Targets*'.
- Binnen de operatie is er focus op energie efficiëntie en worden er relevante energie-efficiëntiemaatregelen geïmplementeerd. De onderneming optimaliseert het proces onder andere door gebruik te maken van slimme meters en hergebruik van grondstoffen, energie, afval en warmte. Ook wordt er in toenemende mate gebruik gemaakt van hernieuwbare energie en wordt samengewerkt met organisaties binnen en buiten de sector.
- De onderneming is transparant over de voortgang en resultaten van haar klimaat en energie efficiëntie maatregelen.

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

Onze focus is doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie-efficiëntie.

SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur

Onze focus is doel 9.4 dat zich onder andere richt op het verduurzamen van industrieën.

Voortgang

In juni 2019 zijn wij met dit engagementprogramma gestart en hebben wij contact gezocht met de geselecteerde ondernemingen. Inmiddels is er met alle geselecteerde ondernemingen één of meerdere malen contact geweest. In de eerste helft van 2020 spraken wij voor het eerst met het Duitse chemiebedrijf Covestro over het energie efficiëntie programma van de onderneming en de beoogde uitbereiding van hernieuwbare energie. Daarnaast hadden wij schriftelijk contact met PPG Industries over dit thema.

In de tweede helft van 2020 voerden wij een vervolgesprek met het Amerikaanse staalbedrijf Nucor. Hoewel de onderneming aangaf op de korte termijn geen klimaatdoelstellingen te zullen aankondigen, maakt Nucor wel een begin met het uitvoeren van scenario-analyses. Ook spraken wij met Fortescue Metals Group, een Australisch staalbedrijf, dat belangrijke stappen heeft gezet op het gebied van energie efficiëntie en klimaat. De onderneming stelt zich ten doel om in 2040, 10 jaar eerder dan de klimaatdoelstelling van Parijs, CO₂ neutraal te opereren en investeert veel in hernieuwbare energie. Ten slotte spraken wij het afgelopen halfjaar met Umicore, dat gevestigd is in België. Momenteel presteert Umicore ondermaats op het gebied van klimaatverandering door een gebrek aan doelstellingen en onvoldoende transparantie. In 2021 zal de onderneming echter een duurzaamheidsstrategie met concrete doelstellingen aankondigen. Wij verwachten hier in de tweede helft van 2021 meer over te lezen in het duurzaamheidsverslag van Umicore.

TABEL 5.4.1 ONDERNEMINGEN OPGENOMEN IN THEMA ENERGIE EFFICIENCY¹

Ondernemingen	Voortgang
Fortescue Metals Group Ltd	lopende
Nucor Corporation	lopende
Covestro AG	Lopende
PPG Industries, Inc.	Lopende
Sika AG	lopende

¹ Bron: Achmea Investment Management

Vervolg

In de eerste helft van 2021 zullen wij onze dialoog over energie efficiëntie met Covestro en Sika AG voorzetten. Ook zullen wij weer contact opnemen PPG Industries - waarmee wij tot dusver enkel schriftelijk contact hebben gehad - en om een gesprek verzoeken. Verder kijken wij uit naar de aankondiging van klimaatdoelstellingen vanuit Umicore verderop in het jaar, waarna wij ook met Umicore onze dialoog zullen vervolgen.

Afbouw blootstelling Steenkool

Elektriciteit uit steenkool is verreweg de meest CO₂-intensieve vorm van energie-opwekking. De verbranding van steenkool in energiecentrales is verantwoordelijk voor meer dan 40% van de wereldwijde CO₂-uitstoot en draagt daarmee sterk bij aan klimaatverandering (IEA 2018). Het is daarom van belang dat mijnbouwbedrijven die steenkool winnen en elektriciteitsbedrijven die hier energie uit opwekken overstappen op duurzamere alternatieven. Wij gaan in gesprek met deze ondernemingen om dit proces waar mogelijk te versnellen.

Achtergrond van het thema

Eind vorig jaar hebben we het fossiel beleid aangescherpt. Eén van de afspraken was om een engagement te starten gericht op fossiel. Dit engagement traject richt zich specifiek op de groep van mijnbouw- en elektriciteitsbedrijven die (deels) afhankelijk zijn van de winning van of de opwekking van elektriciteit uit steenkool. Door in gesprek te gaan met deze ondernemingen willen wij de transitie naar een koolstofarm energiesysteem bespoedigen en bijdragen aan het Parijse Klimaatakkoord. Van energiebedrijven die gebruik maken van steenkool in de brandstofmix wordt concreet gevraagd dat zij zich richten op minder CO₂-intensieve en bij voorkeur hernieuwbare vormen van energieopwekking. Van mijnbouwondernemingen betrokken bij de winning van steenkool wordt concreet gevraagd om een duidelijk pad te kiezen waarlangs de afhankelijkheid van steenkool wordt afgebouwd en in wordt gezet op duurzamere alternatieven.

Doel van het thema

We hebben in dit engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de geselecteerde mijnbouw- en elektriciteitsbedrijven:

- De onderneming heeft een doelstelling op het afbouwen van de steenkoolcapaciteit
- De onderneming heeft een emissiereductiedoelstelling (bij voorkeur binnen de grenzen van 2 graden gemiddelde wereldwijde temperatuurstijging)
- De onderneming ligt op koers voor het behalen van bovenstaande doelstellingen
- Elektriciteitsbedrijven investeren in hernieuwbare energie
- Mijnbouwbedrijven investeren in het vinden en ontginnen van grondstoffen die een alternatief kunnen zijn voor steenkoolwinning

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de mondiale energiemix.

- **SDG 13: Klimaatactie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 13.2 dat zich richt op het nemen van maatregelen inzake klimaatverandering.

Voortgang

Begin 2020 stuurden wij brieven met onze doelstellingen en vragen naar alle geselecteerde ondernemingen binnen dit thema. Wij vroegen de mijnbouw- en elektriciteitsbedrijven naar hun visie op het gebruik van steenkool voor energiewinning, hun afbouwstrategie en investeringsplannen voor andere bronnen van inkomsten en activiteiten. Inmiddels hebben wij met alle ondernemingen, op Jardine Matheson na, één of meerdere keren contact gehad. Jardine Matheson is de enige geselecteerde onderneming van wie wij tot nog toe geen reactie hebben ontvangen.

Het afgelopen half jaar spraken wij met DTE Energy Company over haar voortgang met betrekking tot het afbouwen van haar steenkoolcapaciteit. De onderneming liet weten drie kolencentrales vervroegd te sluiten in 2021 en 2022. De overige twee kolencentrales van DTE Energy staan gepland om in 2030 en 2040 gesloten te worden. DTE Energy verzekerde in ons gesprek ook dat er geen werknemers zijn die hun baan zullen verliezen door de sluiting van de centrales. Ook namen wij het afgelopen jaar deel aan een webinar met Enel SpA. Enel ligt op koers om haar steenkoolcapaciteit in 2030 volledig afgebouwd te hebben. In 2022 zal Enel haar steenkoolcapaciteit al met 74 procent verlaagd hebben ten opzichte van 2018. Tegelijkertijd investeert Enel flink in het versnellen van de groei van haar hernieuwbare energievermogen. Hierdoor zal in 2022 Enels hernieuwbare energievermogen 60 procent uitmaken van de totale productievermogen van de onderneming.

TABEL 5.4.1 VOORTGANG ONDERNEMINGEN

Onderneming	Voortgang
Anglo American Platinum Ltd	Lopende
BHP	Lopende
DTE Energy Company	Lopende
Endesa S.A.	Lopende
Enel SpA	Lopende
Jardine Matheson Holdings Limited	Nog geen antwoord op ons verzoek ontvangen
RWE AG	Lopende
South32 Ltd.	Lopende
Southern Company	Lopende
WEC Energy Group Inc	Lopende

Vervolg

In de eerste helft van 2021 zullen wij de duurzaamheidsrapportages en kolen-afbouwstrategieën van de ondernemingen die wij het afgelopen halfjaar niet gesproken hebben evalueren. Aan de hand van deze analyse zullen we onze dialoog met deze ondernemingen vervolgen. Ook zullen wij nogmaals een poging doen om contact te leggen met Jardine Matheson.

5.5. Dialoog ESG NL

Achtergrond

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hebben de speciale aandacht van Nederlandse institutionele beleggers vanwege de directe sociaaleconomische belangen die de bedrijfsactiviteiten met zich mee brengen. Belangrijke strategische besluiten van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, zoals fusies en overnames, kunnen significante effecten hebben op lokale werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de onderneming en lange termijn waardecreatie. Ook remuneratievoorstellen of (her)benoemingen van bestuurders leiden regelmatig tot maatschappelijk discussie. Wij hechten er dan ook grote waarde aan om op structurele wijze de dialoog te voeren met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Hierbij toetsten wij de beleidsvoorstellen aan de uitgangspunten en best-practices van de Nederlandse Corporate Governance Code (herzien in 2016), en vanaf 1 januari 2019 aan de Nederlandse Stewardship Code. Bij het voeren van de dialogen trekken wij zoveel mogelijk op in collectief verband, verenigd in Eumedion.

De principes uit de Stewardship Code bieden ons als institutionele beleggers de mogelijkheid verantwoording af te leggen aan deelnemers en klanten over de wijze waarop wij als betrokken belegger invulling geven aan onze aandeelhoudersrechten. De Stewardship Code is in lijn met de verantwoordelijkheden die voor aandeelhouders gelden ten aanzien van transparantie rond het betrokkenheidsbeleid en stembeleid, zoals vastgelegd in de herziene EU-richtlijn aandeelhoudersrechten (Shareholders' rights directive). Zij onderstreept ook het belang van aandeelhoudersbetrokkenheid voor het streven naar lange termijn waardecreatie van de Nederlandse beursondernemingen, zoals vastgelegd in de Nederlandse Corporate Governance Code. Daarnaast verlangt de Stewardship Code van institutionele beleggers de bereidheid om, eventueel samen met andere institutionele beleggers, een constructieve dialoog aan te gaan met de Nederlandse beursondernemingen en met andere belanghebbenden.

Overzicht dialogen

In de tweede helft van 2020 is Achmea in dialoog gegaan met drie Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Deze dialogen vonden plaats binnen het Eumedion verband, zie tabel 5.5.1.

TABEL 5.5.1 DIALOGEN MET NEDERLANDSE BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN H2020

Onderneming	Besproken onderwerpen
Royal Dutch Shell	Klimaatbeleid, beloningsbeleid, bestuur.
Unilever	Strategie, unificatie, duurzaamheid, corporate governance.
Wolters Kluwer	Beloningsbeleid.

Dialogen met Nederlandse ondernemingen

Wolters Kluwer

Tijdens de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van **Wolters Kluwer** in 2020 werd het voorgestelde beloningsbeleid met 48% van de stemmen afgewezen. Hierna is Wolters Kluwer het gesprek aangegaan met onder andere institutionele beleggers over de redenen hiervoor. Dit heeft geleid tot een aangepast beloningsbeleid dat in november 2020 is besproken met ons en andere institutionele beleggers, binnen het Eumedion verband. We waarderen de stappen die Wolters Kluwer heeft gezet met betrekking tot het aanpassen van het beloningsbeleid. Wij moedigen Wolters Kluwer echter wel aan dit nieuwe voorstel op twee punten nog verder te verbeteren. Tijdens het gesprek hebben wij dit ook aangegeven. Wolters Kluwer heeft daarna nog gesprekken gehad met andere stakeholders. We zijn benieuwd in hoeverre onze suggesties worden verwerkt in het definitieve voorstel. In het eerste halfjaar van 2021 zal ter voorbereiding van de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering weer een gesprek worden gevoerd met Wolters Kluwer binnen Eumedion verband. Het aangepaste beloningsbeleid zal tijdens de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering in 2021 worden voorgelegd.

Unilever

Met **Unilever** is gesproken over de unificatie. Op 11 juni 2020 kondigde Unilever plannen aan om de juridische structuur van de Unilever-groep te verenigen onder één moedermaatschappij (Unilever PLC). Volgens het management ontstaat zo een eenvoudiger bedrijf met meer strategische flexibiliteit en is het beter gepositioneerd voor toekomstig succes. Voorgesteld werd om de eenwording door te voeren door middel van een grensoverschrijdende fusie, waardoor PLC de enige moedermaatschappij van de Unilever-groep wordt. Het verenigde Unilever-hoofdkantoor wordt gevestigd in Londen, VK, en Unilever zal worden beschouwd als uitsluitend fiscaal ingezetene van het VK³. De Nederlandse en Britse aandeelhouders stemden in september en oktober in met het plan om de bestaande hoofdkantoren samen te voegen in Londen. De huidige structuur van het was- en levensmiddelenconcern werd daarmee op 29 november 2020 opgeheven. Achmea heeft VOOR de unificatie gestemd.

³ De activiteiten, locaties, personeelsbezetting in het Verenigd Koninkrijk en Nederland zullen als gevolg van de Unificatie niet veranderen zegt de onderneming. Unilever PLC (de nieuwe enige moedermaatschappij van de groep) blijft uitsluitend fiscaal ingezetene van het VK. De Unilever-groep betaalt belastingen in de landen waar zij actief is en ook dit zal door de eenwording niet veranderen. Als gevolg hiervan wordt verwacht dat de in het VK en Nederland betaalde vennootschapsbelasting over de bedrijfswinsten niet zal veranderen, en evenmin als de belastingen die over werknemers worden betaald.

Royal Dutch Shell

Begin november 2020 hebben we, samen met andere investeerder in Eumedion verband, gesproken met de voorzitter van de remuneratiecommissie van **Royal Dutch Shell**. Shell heeft een update gegeven over beslissingen rondom beloning die ze genomen hebben, en nog van plan zijn te nemen. Shell had eerder al besloten om over 2020 geen bonussen uit te keren. Het salaris van Executive Directors en Executive Committee members blijft gelijk in 2021. Dit geldt ook voor het merendeel van de medewerkers. Ook is er gesproken over de aandelenopties voor het bestuur die gepland staan om onvoorwaardelijk te worden in 2021. De commissie zal begin 2021 hier een beslissing over nemen. We hebben in het gesprek input gegeven hoe wij als investeerders denken dat er omgegaan moet worden met Long Term Incentive Pay, hoe er gemeten en gewogen dient te worden en de koppeling die er mogelijk is met betrekking tot de klimaatambitie van Shell. Daarnaast is er gesproken over de klimaatambitie van Shell zelf en het tijdsbestek waarin de ambities verwezenlijkt worden.

Er is daarnaast gesproken met de Deputy-Chair/Senior Independent Director over de in 2021 aan te stellen nieuwe Chair of the Board. Shell heeft toelichting gegeven op het proces, de stappen die ze hebben gezet in hun zoektocht naar een nieuwe Chair en over hun wensen ten aanzien van de nieuwe Chair. Shell hoopt eind Q1 2021 de nieuwe Chair bekend te maken.

5.6. Collectieve initiatieven

Onze uitvoerder Achmea IM is actief in een aantal nationale en internationale samenwerkingsverbanden ter bevordering, ontwikkeling of uitdraging van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Daarnaast is Achmea IM ondertekenaar van een aantal initiatieven waaronder 'investor statements', die belangrijk zijn vanuit de identiteit van de eigen organisatie of die van onze klanten. Ten slotte trekt Achmea IM op met andere institutionele beleggers, bijvoorbeeld daar waar collectieve dialoog met ondernemingen of internationale beleidsmakers effectiever is dan op individuele basis.

Aansluiting bij internationale initiatieven

Achmea IM ondersteunt actief de volgende initiatieven:

Bestuurder van Eumedion
Lid van Investment Committee
Lid werkgroep bestuurdersbezoldiging
Lid Auditcommissie
Lid Juridische commissie

Lid Shareholders Responsibilities Committee

Signatory van de Principles for Responsible Investment

Signatory van het Carbon Disclosure Project

Collectieve initiatieven en investor statements

Achmea IM is actief in een aantal nationale en internationale samenwerkingsverbanden ter bevordering, ontwikkeling of uitdraging van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Daarnaast ondertekent Achmea IM regelmatig initiatieven waaronder 'investor statements', over onderwerpen die voor ons en voor onze klanten belangrijk zijn. Tenslotte trekt Achmea IM op met andere institutionele beleggers, bijvoorbeeld als we denken dat een collectieve dialoog met ondernemingen of internationale beleidsmakers effectiever is dan individuele actie.

De tabel geeft een overzicht van alle initiatieven waar Achmea IM steun aan heeft verleend. Hieronder introduceren we initiatieven die het afgelopen half jaar zijn ondertekend, en noemen we waar relevant ontwikkelingen rond eerder gesteunde initiatieven.

Science Based Targets campagne van het Carbon Disclosure Project

Achmea IM heeft zich aangesloten bij de Science Based Targets campagne geleid door het Carbon Disclosure Project (CDP). Science Based Targets zijn CO₂ emissiereductiedoelen, op basis van wetenschappelijke berekeningen. Deze methode voor het stellen van doelen is ontwikkeld door het CDP, het WWF, World Resource Institute en de UN Global Compact en biedt bedrijven een duidelijk omschreven pad om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Doelstellingen worden als 'science-based' beschouwd als ze overeenkomen met wat wetenschappelijk nodig wordt geacht om de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs te halen. Dat wil zeggen, de opwarming van de aarde beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius en inspanningen leveren om de opwarming te beperken tot 1,5 graden Celsius. Veel ondernemingen hebben zich klimaatdoelen gesteld die nog niet specifiek genoeg zijn en niet in lijn zijn met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Door deel te nemen aan de Science Based Targets campagne helpt Achmea IM ondernemingen aan te sporen om Science Based Targets op te nemen in hun klimaatbeleid en deze doelstellingen na te streven.

Behoud van biodiversiteit

Achmea IM heeft zich aangesloten bij een initiatief van een groep Europese financiële instellingen, genaamd de 'Finance for Biodiversity Pledge'. Financiële instellingen en overheden worden opgeroepen om stappen te zetten om biodiversiteit te behouden en samen te werken om dit mogelijk te maken. In de aanloop naar de 15^e bijeenkomst van de 'Conference of Parties' (COP 15) in het kader van de 'Convention on Biological Diversity' wordt er ook een beroep op wereldleiders gedaan. Deze bijeenkomst zal in 2021 plaatsvinden in China. De Pledge is een oproep om effectieve maatregelen te nemen om in het huidige decennium natuurverlies te stoppen zodat de veerkracht van wereldwijde ecosystemen gewaarborgd kan blijven. Door zich aan te sluiten bij dit initiatief committeert Achmea IM zich aan het aanpakken van het verlies aan biodiversiteit. De samenwerking richt zich op het ontwikkelen en uitwisselen

van kennis, het meten van impact en het stellen van doelen om de negatieve impact te beperken. Ook rapportage over methode, doelen en resultaat is onderdeel van de Pledge.

Investor statement over voeding en gezondheid

Achmea IM is sinds 2 jaar onderdeel van een coalitie van institutionele beleggers die de Access to Nutrition Index steunt. De Access to Nutrition Index is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun inzet en resultaat op gebied van het voorkomen van ondervoeding, het voorkomen van obesitas en verantwoorde marketing richting kinderen. Achmea IM speelt een actieve rol in deze dialoog. Het investor statement van de coalitie is dit jaar herzien om aan te sluiten bij de laatste ontwikkelingen, waaronder de COVID-19 pandemie. De verwachtingen ten aanzien van ondernemingen in de voedingssector zijn verder uitgewerkt en de link met de Sustainable Development Goals (SDGs) is versterkt. Achmea IM was betrokken bij het actualiseren van het investor statement en heeft in een vroeg stadium feedback kunnen geven.

Oproep aan producenten van borstvoeding

Achmea IM steunt een 'call to action' die producenten van borstvoedingsvervangers (babymelk) oproept om de richtlijnen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) voor verantwoorde marketing van deze producten na te leven. Met deze richtlijnen wil de WHO voorkomen dat met misleidende marketing kwetsbare groepen worden overtuigd om babymelk te kopen, ten koste van het geven van borstvoeding. Het is namelijk aangetoond dat borstvoeding de beste voeding is voor pasgeborenen en dat het geven van borstvoeding ook op de lange termijn belangrijke gezondheidsvoordelen heeft. De Access to Nutrition Index zal de komende jaren monitoren in hoeverre deze ondernemingen voldoende actie ondernemen. Deze informatie wordt voor investeerders beschikbaar gemaakt en we gebruiken deze informatie in ons engagement thema "Access to Nutrition".

Verbetering beleid mensenrechten

De Investor Alliance for Human Rights, een initiatief van het Interfaith Center on Corporate Responsibility (ICCR) heeft een brief gestuurd aan een groep internationale ondernemingen vanwege hun achterblijvende prestaties op de Corporate Human Rights Benchmark (CHRB) een vergelijkend onderzoek naar mensenrechtenbeleid van ondernemingen. De brief vraagt de ondernemingen om hun mensenrechtenbeleid en – risico- analyse te versterken en daarover publiekelijk te rapporteren. Wij hebben deze brief mede ondertekend.

Het voorkomen van gedwongen arbeid door Oeigoeren in de productieketen

Er is al lange tijd sprake van onderdrukking van de Oeigoerse bevolking in de regio Xinjiang door de Chinese regering. Duizenden Oeigoeren werken in Chinese fabrieken onder omstandigheden die sterk op dwangarbeid lijken. Volgens

onderzoek, waaronder een rapport van het Australian Strategic Policy Institute (ASPI), worden ten minste 83 bekende wereldwijde merken in de technologie-, kleding- en auto-industrie in verband gebracht met deze uitbuiting van Oeigoeren. In reactie op de toenemende berichtgeving over mogelijk gebruik van deze gedwongen arbeid, heeft de Investor Alliance on Human Rights samen met het Interfaith Center on Corporate Responsibility het initiatief genomen voor het opstellen van een brief aan ondernemingen die mogelijk betrokken zijn bij deze problematiek. Achmea IM heeft haar steun uitgesproken voor deze brief en uit daarmee de zorgen over deze ernstige kwestie.

Aanpak van ontbossing in de Amazone

Achmea IM heeft brieven aan zes grote soja handelaren ondertekend die een grote impact hebben op ontbossing in Brazilië. Deze brieven maken onderdeel uit van het eerder door Achmea IM ondersteunde 'Ceres-PRI Investor Initiative on Sustainable Forests' en vraagt ondernemingen zich meer in te spannen om ontbossing te voorkomen en daartoe over beleid en resultaat te rapporteren. Deze oproep is actueel met het oog op toenemende aandacht voor de voortdurende ontbossing en de bosbranden die jaarlijks plaatsvinden in de Amazone. De ondernemingen aan wie de brieven zijn gestuurd zijn allen al doelwit van een dialoog met beleggers over het onderwerp ontbossing. Met deze brief geven we opnieuw het signaal af dat de ondernemingen zo snel mogelijk meer inspanning moeten leveren om de ontbossing tegen te gaan.

Engagement met gebruik van satellietbeelden bij aanpak van ontbossing

Het verlies aan biodiversiteit ten gevolge van ontbossing brengt grote risico's met zich mee voor de samenleving, de economie en portefeuilles van beleggers. Achmea IM heeft zich daarom samen met andere beleggers aangesloten bij een engagementprogramma gecoördineerd door ACTIAM. Samen roepen we ondernemingen op om ontbossing in hun toeleveringsketen te stoppen en transparanter te zijn over de traceerbaarheid van hun grondstoffen. We maken daarbij gebruik van informatie van Satelligence, een organisatie die door middel van satellietbeelden in kaart brengt op welke plekken ontbossing plaatsvindt en welke ondernemingen daarbij betrokken zijn. De focus van het engagementprogramma ligt in eerste instantie op ondernemingen in de palmolie-sector in Maleisië en kan verder worden uitgebreid naar andere grondstoffen en regio's zoals soja in Latijns-Amerika en cacao in Afrika. De voortgang van de geselecteerde ondernemingen wordt gemeten aan de hand van satellietbeelden, waaraan gezien kan worden of ondernemingen daadwerkelijk concrete acties hebben genomen om ontbossing tegen te gaan.

Mede-indienen aandeelhoudersresolutie bij Johnson & Johnson: meer transparantie rond Covid vaccins

Achmea IM heeft in november 2020 het indienen van een aandeelhoudersresolutie bij Johnson & Johnson

ondersteund. De resolutie vraagt deze farmaceutische onderneming gevestigd in de Verenigde Staten, om transparanter te zijn over hoe het omgaat met financiële steun van de overheid voor het doen van onderzoek naar COVID-19 en het ontwikkelen van vaccins tegen het virus. Johnson & Johnson heeft bekend gemaakt dat ze het vaccin op een non-profit basis zal distribueren, maar gaf geen informatie over de invloed van de ontvangen overheidssteun op deze non-profit aanpak en de prijs van het vaccin. Johnson & Johnson heeft ook niet bekend gemaakt of ze van plan is af te zien van intellectueel eigendom van het vaccin, om zo de toegang tot een COVID-19 vaccin te vergroten. De resolutie vraagt daarom het Raad van Bestuur om over deze kwesties te rapporteren aan aandeelhouders.

Mede-indienen aandeelhoudersresolutie bij Abbvie: beloningsbeleid van het bestuur

In november 2020 heeft Achmea IM het indienen van een aandeelhoudersresolutie ondersteund bij Abbvie, een farmaceutische onderneming gevestigd in de Verenigde Staten. De resolutie verzoekt de beloningscommissie van het Raad van Bestuur van de onderneming een rapport te publiceren waarin wordt beoordeeld of het mogelijk is om de publieke bezorgdheid over hoge geneesmiddelenprijzen mee te wegen in het beloningsbeleid voor het management van Abbvie. Er is veel maatschappelijke aandacht voor de hoge geneesmiddelenprijzen en de risico's daarvan voor de gezondheidszorg. Abbvie loopt het risico financieel geraakt te worden door mogelijke aankomende veranderingen in de regelgeving rondom geneesmiddelenprijzen, zoals internationaal overeengekomen prijzen. Het beloningsbeleid van Abbvie's management is nu sterk gebaseerd op omzetdoelstellingen die afhankelijk zijn van geneesmiddelenprijzen. Daarom vragen wij de beloningscommissie om te onderzoeken of de mate waarin de beloning afhankelijk is van geneesmiddelenprijzen en de stijging hiervan kan worden beperkt.

Opvangen microplastics met filters in wasmachines

Achmea IM ondersteunt het engagement programma 'Marine Microplastic Pollution' door middel van het ondertekenen van brieven gericht aan 18 wasmachinefabrikanten. De aanleiding hiervoor is dat naar schatting elk jaar 12.2 miljoen ton aan plastic in de oceaan belandt. Een aanzienlijk deel hiervan bestaat uit microvezels, microplastics, die vrijkomen bij het wassen van kleding. Het plaatsen van microvezelfilters in wasmachines is een effectieve manier om microvezels op te vangen en daarmee te voorkomen dat deze in de oceaan belanden. Echter zijn er maar weinig wasmachinefabrikanten die wasmachines met een ingebouwd microvezelfilter aanbieden. Het engagement programma heeft daarom als doel wasmachinefabrikanten te overtuigen om microvezelfilters standaard in alle nieuw geproduceerde wasmachines te integreren tegen eind 2023. Dit initiatief wordt geleid door First Sentier Investors en the Marine Conservation Society (MCS).

TABEL 5.6.1 OVERZICHT H2 2020 COLLECTIEVE ACTIVITEITEN ACHMEA IM

Initiatief	Rol	Thema	Samenwerking	Sinds
CDP Science Based Targets (SBT) campaign	Supporting Investor		CDP	H2 2020
Finance for Biodiversity Pledge	Ondertekenaar		Coalitie met 37 investeerders	H2 2020
Investor Statement Access to Nutrition	Investor statement		Access to Nutrition	H2 2020
Breastmilk Substitutes Call to Action	Investor statement		Access to Nutrition	H2 2020
Investor Engagement letter Xinjiang Uyghur Autonomous Region	Supporting Investor	 	Investor Alliance on Human Rights, ICCR	H2 2020
2020 Soy Trader Private Investor Letter	Supporting Investor		PRI, Ceres	H2 2020
Satellite-based engagements towards No-deforestation	Supporting Investor		Coalitie met 8 investeerders	H2 2020
UPS shareholder resolution: Lobbying Expenditures and Disclosure	Supporting Investor		Boston Trust Walden	H2 2020
Abbvie shareholder resolution: Executive Compensation and Drug Pricing Risks	Supporting Investor		Friends Fiduciary	H2 2020
Johnson & Johnson shareholder resolution: Receipt of government financial support for development of COVID-19 vaccines	Supporting Investor		Oxfam America	H2 2020
Engaging with global washing machine manufacturers to reduce microplastic pollution	Supporting Investor		First Sentier Investors, the Marine Conservation Society	H2 2020
Investor Statement "Pharmaceutical Sector & Covid-19"	Initiator		Coalitie met 65 investeerders	H1 2020
Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	Member	 	Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H1 2019
Platform Living Wage for Financials	Member	 	10 Nederlandse Financiële instellingen	H2 2018
Access to Nutrition	Supporting Investor		Access to nutrition	H1 2018
CDP Non-disclosure Campaign	Supporting Investor		CDP	H1 2018
Investor Alliance for Human Rights	Supporting Investor		ICCR	H1 2018
Investor Decarbonisation Initiative	Supporting Investor		ShareAction	H1 2018
Workforce Disclosure Initiative	Investor Statement		ShareAction	H1 2018
Climate Action 100+	Supporting Investor		IGCC, UN PRI, AIGCC, Ceres	H2 2017
DNB SDG Werkgroep	Lid Werkgroep	 	Nederlandse Institutionele Beleggers	H1 2017
Platform Carbon Accounting Financials	Voorzitter Werkgroep Credits		PCAF	H1 2017
Carbon Disclosure Project	Ondertekenaar		CDP	2009
UN PRI	Ondertekenaar	 	UNPRI	2007

5.7. Stembeleid & Corporate Governance

Corporate governance, of goed ondernemingsbestuur, heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende actoren van een onderneming zoals het Raad van Bestuur (RvB), de Raad van Commissarissen (RvC), aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol. Achmea belegt onder andere in beursgenoteerde ondernemingen en is daardoor ook aandeelhouder. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kan Achmea invloed uitoefenen op ondernemingen. Het gaat hierbij om het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en in sommige gevallen kan Achmea zich uitspreken over het beloningsbeleid. Achmea doet dit onder andere door deel te nemen aan de besluitvorming op de aandeelhoudersvergaderingen (stemmen).

5.7.1. Institutionele belegger als actief aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals verzekeraars een beleid moeten hebben ten aanzien van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin zij beleggen. Daarbij wordt van de institutionele belegger gevraagd om minstens eenmaal per jaar aan te geven hoe invulling wordt gegeven aan het stembeleid. Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen.

Achmea voldoet aan de bepalingen van de Corporate Governance Code. Op de website zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid;
2. Stemverslag van de voorgaande kwartalen en het afgelopen jaar;
3. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering.

5.7.2. Stemgedrag Achmea

Achtergrond

De tweede helft van het jaar is relatief rustig omdat de meeste Europese en Amerikaanse aandeelhoudersvergaderingen in de eerste helft van het jaar plaatsvinden. De piek van de aandeelhoudersvergaderingseizoenen in Australië en Nieuw-Zeeland ligt wel in de tweede helft van het jaar. In het derde en vierde kwartaal vinden daarnaast veel bijzondere

aandeelhoudersvergaderingen plaats voor tussentijdse benoemingen van bestuurders, voor de goedkeuring van beloningsbeleid en over aandelenuitgifte. De wereldwijd stijgende trend van ingediende aandeelhoudersresoluties zet door. Deze door aandeelhouders ingediende agendapunten hebben veelal betrekking op klimaat, maatschappelijke en goed ondernemingsbestuur thema's. Veelal is het doel van een dergelijke resolutie het verbeteren van de transparantie of het beter waarborgen van aandeelhoudersrechten. Volgend jaar verwachten we meer voorstellen over onderwerpen die gerelateerd zijn aan COVID-19, zoals gezondheid en veiligheid van medewerkers, mensenrechten, verantwoord ketenbeheer en human capital management.

Stemactiviteiten van Achmea

Wij stemden in het afgelopen halfjaar op **119 vergaderingen** op totaal **1293 agendapunten**. Zie tabel 5.7.2.1. voor de regionale verdeling over H2 2020.

TABEL 5.7.2.1 REGIONALE VERDELING H2 2020

	Aantal	%
US	27	23%
Euro	54	45%
Overig	38	32%
Totaal	119	

Op de website van Achmea kunt u via het Vote Disclosure Systeem vinden hoe we gestemd hebben per aandeelhoudersvergadering.

Achmea IM voert ons stembeleid uit en past voor elke steminstructie het eigenop maat gemaakte stembeleid toe. Achmea IM maakt bij het uitoefenen van stemrechten gebruik van het stemplatform en analyses van Institutional Shareholder Services (ISS). Het stembeleid wordt doorlopend geactualiseerd op basis van wereldwijde trends op het gebied van corporate governance, ons stemgedrag bij controversiële agendapunten en overige actualiteiten.

Voordat de definitieve stem wordt uitgebracht analyseren we een selectie van de voorstellen op individuele basis. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van het agendapunt.

Het betekent ook dat niet altijd met het management van de onderneming wordt meegestemd. Zo stemden wij in het tweede halfjaar van 2020 op 16 procent van alle agendapunten tegen het management. Het grootste aantal tegenstemmen betrof tegenstemmen tegen managementvoorstellen. Het ging hier onder andere om de benoeming van bestuurders van ondernemingen die niet onafhankelijk zijn waar dit wel geëist of gewenst is. Ook betreft het vaak beloningsstructuren die als excessief, onvoldoende toegelicht en niet transparant genoeg beoordeeld worden, of waar een link met de prestaties van de onderneming ontbreekt. Ook de stemmen voor een aandeelhoudersresolutie houden impliciet een stem tegen het management in en zijn door ons meegenomen in onderstaand percentage van tegenstemmen.

TABEL 5.7.2.2 : OVERZICHT TEGENSTEMMEN H2 2020¹

Totaal	Voor	Tegen
1293	84%	16%

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS

De stemactiviteiten kunnen worden onderverdeeld in een zestal hoofdthema's: benoeming bestuurders, beloningsbeleid, uitgifte aandelen, routinezaken, fusies & overnames en overig. In de eerste helft van 2020 zijn de meeste stemmen uitgebracht voor tussentijdse benoemingen van bestuurders, routinezaken en voor de goedkeuring van beloningsbeleid.

TABEL 5.7.2.3 STEMACTIVITEITEN PER HOOFDTHEMA¹

	Voor	Tegen
Benoeming bestuurder	85%	15%
Beloning	52%	48%
Uitgifte aandelen	100%	0%
Routine zaken	97%	3%
Fusie en overnames	95%	5%
Overig	100%	0%

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS

5.7.3. Agenderingsrecht aandeelhouders

Op aandeelhoudersvergaderingen kunnen aandeelhouders een voorstel agenderen, mits wordt voldaan aan de voorwaarden van het lokaal geldende agenderingsrecht. Deze aandeelhoudersresoluties kunnen betrekking hebben op de thema's milieu & gezondheid, mensenrechten en goed bestuur. In het afgelopen halfjaar hebben wij 308 aandeelhoudersresoluties beoordeeld en onze stem uitgebracht. De resoluties hadden de volgende thema's.

TABEL 5.7.3.1 AANDEELHOUDERSRESOLUTIES NAAR THEMA¹

Thema	Aantal
Overig (o.m. Politieke Donaties)	5
Benoeming Bestuurder	10
Milieu en Gezondheid	2
Routinepunten	5
Goed Bestuur	3
Mensenrechten / Sociaal	4
Totaal	29

¹ Bron: Achmea Investment Management

Wij toetsen de afzonderlijke aandeelhoudersvoorstellen op inhoud, wenselijkheid, werkbaarheid en effect. Dat betekent dat wij niet in alle gevallen voor een resolutie zullen stemmen, ook al past deze binnen onze speerpuntthema's. In onderstaand overzicht staat onze steminstructie per thema voor deze resoluties.

TABEL 5.7.3.2 STEMGEDRAG AANDEELHOUDERSRESOLUTIES¹

	Voor	Tegen
Goed bestuur	75%	25%
Benoemingen	30%	70%
Milieu en Gezondheid	50%	50%
Overig	20%	80%
Routinezaken	60%	20%
Mensenrechten / Sociaal	75%	25%

¹ Bron: Achmea Investment Management, ISS

Arbeidsnormen

Oracle Corporation

Op de aandeelhoudervergadering van **Oracle Corporation** van 4 november 2020 stond voor het derde jaar op rij een aandeelhoudersvoorstel op de agenda waarin de onderneming werd gevraagd een rapportage op te stellen waarin wordt aangegeven of er een gender/racial pay gap bestaat. Indien deze gender/racial pay gap bestaat wordt gevraagd naar de ondernomen acties om de verschillen te verkleinen. Hoewel Oracle haar toewijding aan gelijke beloning bevestigt rapporteert zij, in tegenstelling tot meerdere branchegenoten, hier niet over in de Verenigde Staten. De onderneming rapporteert in het Verenigd Koninkrijk wel over de gender/racial pay gap, aangezien een dergelijke rapportage daar verplicht is. Een onderneming brede uitrol zou daarom relatief gemakkelijk te realiseren moeten zijn. De indieners van de resolutie benoemen verder de juridische risico's die samenhangen met de vermeende loonkloof bij Oracle, waarbij als voorbeeld twee afzonderlijke juridische acties worden benoemd die betrekking hebben op loondiscriminatie.

Wanneer gekeken wordt naar het rapport met betrekking tot het Verenigd Koninkrijk, is zichtbaar dat de onderneming daar meer vrouwen in dienst heeft in lagerbetaalde functies. Als dit patroon wereldwijd hetzelfde is, zal het voor de onderneming moeilijker worden om vrouwen aan te trekken en te behouden. Daarnaast lopen diverse rechtszaken tegen Oracle wegens oneerlijke beloningspraktijken. Achmea vindt een rapportage een goed middel om inzicht te verkrijgen in de uitvoering van het diversiteitsbeleid en stemde VOOR. Van de aandeelhouders stemde 36% voor de resolutie.

Mensenrechten

McKesson Corporation

Op de aandeelhoudervergadering van **McKesson Corporation** van 29 juli 2020 stond een aandeelhoudersvoorstel op de agenda waarin de onderneming werd gevraagd een rapportage op te stellen waarin inzicht wordt gegeven over haar beleid en processen op het gebied van lobbyen (zowel direct als indirect), lobbyactiviteiten en -betalingen, lidmaatschappen van brancheorganisaties, een beschrijving van het besluitvormingsproces en het toezicht door management en het bestuur op betalingen voor lobbyen en lidmaatschappen. Aandeelhouders stellen dat het bedrijf tussen 2010 en 2018 18,1 miljoen dollar heeft gespendeerd aan lobbyactiviteiten

bij de overheid. Dit bedrag is exclusief lobbybetalingen waar geen openbaarmakingsverplichtingen voor gelden en het lobbyen via handelsverenigingen of andere politieke organisaties. Ook stellen ze dat het bedrijf lid is van de Business Roundtable en de Healthcare Distribution Alliance (HDA), de nationale organisatie van farmaceutische distributeurs en belangrijke schakel tussen fabrikanten, apothekers en klinieken. Genoemde belangenorganisaties hebben samen voor meer dan 45,6 miljoen aan lobbyactiviteiten besteedt in 2018 en 2019. Aandeelhouders maken zich zorgen over de potentiële negatieve media-aandacht die de lobby van het bedrijf over opioïden kan aantrekken, evenals het lidmaatschap van de American Legislative Exchange Council (ALEC), een organisatie die Amerikaanse modelwetgeving schrijft en goedkeurt.

Het bestuur geeft aan gepast toezicht uit te oefenen op haar politieke activiteiten. Zij worden periodiek geïnformeerd over de lobby en andere politieke activiteiten. De onderneming stelt dat jaarlijks de lobby prioriteiten en het bedrag aan aandeelhouders bekend wordt gemaakt. De huidige transparantie wordt echter niet als voldoende beoordeeld. De lidmaatschappen en betalingen worden namelijk niet volledig openbaar gemaakt. Ook is onbekend hoe het bestuur precies over de activiteiten wordt geïnformeerd, de frequentie daarvan en of er een specifieke commissie is die toezicht houdt op de lobby activiteiten. Achmea vindt een rapportage een goed middel om inzicht te verkrijgen over de lobbyactiviteiten, -betalingen en lidmaatschappen van brancheorganisaties van de onderneming en stemde VOOR. Van de aandeelhouders stemde 45% voor de resolutie.

5.7.4. Corporate Governance ontwikkelingen Nederland

Mogelijke aanscherping van de Nederlandse Corporate Governance Code

De Nederlandse Corporate Governance Code zal mogelijk worden aangescherpt. Momenteel geldt het principe pas toe óf leg uit. Bekeken zal worden of dit aangepast gaat worden naar pas toe én leg uit. Het doel is om de transparantie van de verslaggeving en daarmee de kwaliteit van de naleving te vergroten. In de toelichting op de jaarlijkse evaluatie van de Code heeft de voorzitter van de Monitoring Commissie Corporate Governance Code, Pauline van der Meer Mohr, dit aangegeven. Dit jaar was er wederom een hoge naleving van de Code. Maar bij de analyse wordt uitsluitend gekeken of ondernemingen zich houden aan het principe van 'pas toe óf leg uit'. Deze methodiek leidt volgens de voorzitter tot vals optimisme over de staat van naleving. Naast de cijfermatige evaluatie, die wordt uitgevoerd door SEO Economisch Onderzoek, verricht de Monitoring Commissie eigen kwalitatief onderzoek. Uit de resultaten van dit onderzoek komt een minder positief beeld naar voren. Bijvoorbeeld met betrekking tot de manier waarop directies en raden van commissarissen van beursgenoteerde vennootschappen in hun jaarverslagen uitleg geven over cultuur en gedrag, beloningsbeleid of waardecreatie op de langere termijn. De uitleg is vaak mager en alleen proces gerelateerd. De inhoud mist, mogelijk kan dit door het aanpassen van het principe worden opgelost.

Beursgenoteerde bedrijven moeten duidelijker zijn over de gevolgen van de coronacrisis

Uit onderzoek van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) blijkt dat beursgenoteerde ondernemingen in hun halfjaarlijkse financiële verslaggeving veelal niet duidelijk zijn over de gevolgen van de coronacrisis. Het onderzoek 'In Balans – De effecten van COVID-19' is uitgevoerd bij 26 beursgenoteerde ondernemingen die, naar verwachting, negatieve effecten van de coronacrisis ondervinden. Bijna alle onderzochte ondernemingen vermelden de effecten van de coronacrisis maar de kwaliteit van de toelichting varieert sterk. Ongeveer een kwart van de ondernemingen gaf een goede toelichting. Daar werd naast een kwalitatieve en kwantitatieve toelichting op veronderstellingen en uitgangspunten, bijvoorbeeld ook een uitgebreide toelichting op financieringsconvenanten, gevoeligheidsanalyses en scenario's gegeven. Verder hadden deze ondernemingen aandacht besteed aan de consistentie tussen het halfjaarlijks bestuursverslag en de halfjaarrekening, zodat er een geïntegreerd beeld ontstond.

De AFM heeft ondernemingen opgeroepen, om in hun jaarverslaggeving over 2020, de toelichtingen op de effecten van de coronacrisis begrijpelijk en zorgvuldig op te stellen. Zo moeten ondernemingen veronderstellingen en uitgangspunten voor posten als latente belastingvorderingen, voorzieningen voor kredietverliezen en toetsen op bijzondere waardevermindervingsverliezen, adequaat en begrijpelijk toelichten. In haar rapport benoemt de AFM een aantal goede praktijkvoorbeelden.

6. Impact maken

Introductie

Wanneer naast financiële doelen ook expliciet een positieve sociaal of milieu impact wordt nagestreefd bij een investering, is sprake van impact beleggingen. Impact beleggingen strekken zich uit over verschillende beleggingscategorieën, waaronder aandelen, bedrijfsobligaties, private equity en micro-financiering. Gestelde sociale doelen kunnen liggen op het vlak van armoedebestrijding, toegang tot gezondheidszorg en emancipatie van vrouwen. Milieu doelstellingen kunnen liggen op het vlak van de ontwikkeling van schone en/of hernieuwbare technologieën, of mitigatie van klimaatveranderingsimpact.

In dit hoofdstuk rapporteren wij over de omvang van onze impact beleggingen en de gerealiseerde sociale en milieu-impact.

Green Bonds

Achmea ziet beleggen in Green Bonds als een vorm van impact beleggen. Als onderdeel van de ambities op gebied van duurzaam belegt Achmea momenteel ruim 5% van haar vastrentende waarde portefeuilles in Green Bonds. De totale marktwaarde van green bonds is ruim 1 miljard euro.

Onderdeel daarvan is de belegging in het Achmea IM Green Bond Fund. Per 31-12-2020 belegt Achmea 85 miljoen euro in het Achmea IM Green Bond Fund.

Green Bonds zijn obligaties die zijn uitgegeven door overheden, internationale instellingen of ondernemingen, waarbij de opbrengsten expliciet worden gebruikt voor financiering van duurzame ofwel 'groene' projecten. Deze zijn gericht op het opwekken van hernieuwbare energie, het verbeteren van energie-efficiëntie in gebouwen, duurzaam transport, of duurzaam waterbeheer en afvalbeheer. Financieel gezien hebben Green Bonds globaal dezelfde risicorendementskenmerken als reguliere obligaties, hoewel zich bescheiden verschillen in spread (zowel positief als negatief) kunnen voordoen. De eerste Green Bond werd uitgegeven in 2008, in antwoord op de vraag van beleggers die middels hun beleggingen een bijdrage wilden leveren aan de strijd tegen klimaatverandering. Sindsdien is de markt sterk gegroeid. Om te zorgen dat Green Bonds ook echt groen zijn, heeft de financiële sector criteria ontwikkeld die bepalen welke activiteiten ook echt bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering, dus echt als groen bestempeld kunnen worden. Zo zijn er de Green Bond Principles die vooral gaan over verantwoord beheer van de middelen, zorgvuldige selectie van te financieren activiteiten en transparante verslaglegging over besteding en impact van de beleggingen. Daarnaast heeft het Climate Bond Initiative een Green Bond Standard ontwikkeld met een lijst van

duurzame activiteiten die in aanmerking komen voor financiering.

Achmea hanteert een eigen raamwerk voor het beoordelen van de mate waarin de obligatie als 'groen' kan worden gekwalificeerd. Dat betekent dat niet alle als Green Bond uitgegeven obligaties ook door Achmea als groen worden beoordeeld. Dit raamwerk is gebaseerd op de criteria ('taxonomie') van het Climate Bond Initiative, dat ook de Green Bond Principles volgt.

Daarbij is in het raamwerk ook de eis opgenomen dat de organisatie die een Green Bond uitgeeft ook een duidelijke visie heeft op hoe haar eigen bijdrage aan klimaatverandering te beperken. We verwachten dat de uitgifte van Green Bonds naadloos past in deze visie van de onderneming. Met het eigen raamwerk beoordelen we of een Green Bond voldoet aan:

1. Strategie
2. Gebruik van opbrengsten
3. Selectie en evaluatie van projecten
4. Beheer van opbrengsten
5. Rapportage verplichtingen

Om de kwaliteit en geloofwaardigheid van duurzame beleggingen te bewaken, werkt de Europese Unie aan een Europese standaard voor Green Bonds en aan een 'Ecolabel' voor duurzame beleggingsfondsen, waaronder ook Green Bond funds. Voor het bepalen van wat 'duurzame

activiteiten' die het predicaat 'duurzame belegging' verdienen, heeft de Europese Unie ook een eigen 'taxonomie' ontwikkeld. Deze 'verordening betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen' is dit voorjaar definitief vastgesteld en in juni gepubliceerd in het publicatieblad van de Europese Unie. De verordening introduceert een classificatiesysteem dat bepaalt welke economische activiteiten duurzaam zijn. Dit zijn activiteiten die substantieel bijdragen aan één of meer van de volgende zes duurzaamheidsdoelen: a) de mitigatie van klimaatverandering; b) de adaptatie aan klimaatverandering; c) het duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen; d) de transitie naar een circulaire economie; e) de preventie en bestrijding van verontreiniging; f) de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen.

Naar verwachting zal het pakket Europese maatregelen de markt voor groene obligaties een extra impuls geven door meer duidelijkheid te verschaffen over wat wel en wat niet erkend wordt als duurzame activiteit. Uitgevende instanties, index aanbieders en managers van Green Bond Funds bereiden zich voor en onderzoeken momenteel wat de aangescherpte Europese definities zullen betekenen voor hun obligatie, index of obligatie fonds. Ook Achmea IM volgt deze ontwikkelingen op de voet om tijdig te kunnen anticiperen op de mogelijke gevolgen voor de Green Bond beleggingen van Achmea. Zo bevat de Taxonomie verordening ook verplichtingen aangaande de rapportage over duurzame beleggingen. Wat daarvan de gevolgen zullen zijn voor de rapportages over het Achmea IM Green Bond Fund brengen we momenteel in kaart.

Duurzaam vastgoed

Belangrijke onderdelen van het duurzaamheidsbeleid voor de vastgoedportefeuille zijn:

Energielabels

Alle objecten hebben een energielabel. Dit geeft inzicht in de energetische kwaliteit van de gebouwen. Achmea streeft ernaar dat in 2021 de portefeuille volledig uit groene energielabels (A, B en C) bestaat. Voor A1 winkels in historische panden wordt een uitzondering gemaakt. De energielabelverdeling per ultimo 2020 (op basis van boekwaarde) in de portefeuille is als volgt:

TABEL 6.1 VERDELING ENERGIELABELS¹

	Groen	Niet-groen
Totale portefeuille	95%	5%
Woningen	100%	0%
Winkels	75%	25%
Kantoren	99%	1%

¹ Bron: Syntrus Achmea Real Estate & Finance

Ten opzichte van ultimo 2019 is het aandeel groene energielabels in de portefeuille gestegen van 92,4% naar 95,0%.

Door het uitvoeren van energiebesparende maatregelen wordt de portefeuille duurzamer en verbeteren de energielabels. Bij regulier onderhoud wordt voor duurzame oplossingen gekozen. Door aankopen zal de energielabelverdeling verder verbeteren. Nieuw te ontwikkelen woningen hebben altijd minimaal energielabel A, omdat zij moeten voldoen aan de eisen van het huidige bouwbesluit. Bij aankoop van bestaande woningen wordt als voorwaarde gesteld dat het energielabel groen moet zijn.

Duurzaamheidslabels

Omdat duurzaamheid meer is dan energie laat Achmea objecten ook toetsen en certificeren met GPR Gebouw en BREEAM. Deze instrumenten beoordelen vastgoed op basis van meerdere duurzaamheidsthema's. Naast energie zijn dat bijvoorbeeld onderwerpen als materiaal, afval, water, gezondheid en management.

GPR Gebouw

GPR Gebouw is een Nederlandse meetlat die wordt gebruikt door onder andere woningcorporaties en institutionele beleggers om gebouwen op duurzaamheid te beoordelen. Bij GPR Gebouw krijgen objecten een rapportcijfer van 1 tot en met 10 op 5 duurzaamheidsthema's (energie, milieu, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde). Achmea heeft opdracht gegeven om alle woningen en winkels uit de kernportefeuille met GPR Gebouw te laten certificeren. Voor de winkels is dat in 2020 gebeurd. Voor de woningen zal dat in het voorjaar van 2021 gereed zijn.

BREEAM

BREEAM is een uit Engeland afkomstige meetlat die internationaal veel wordt toegepast. Achmea gebruikt BREEAM in de kantorenportefeuille. In 2020 zijn de kantoorgebouwen aan de Laarderhoogtweg in Amsterdam en aan het Stationsplein in Amersfoort met BREEAM In-Use gecertificeerd. Beide gebouwen hebben een rating van twee sterren (Good) gekregen. Er worden een aantal verbeteringen doorgevoerd waarmee de rating in de loop van 2021 moet kunnen worden verhoogd naar 3 sterren (Very Good).

Routekaart CO₂ emissiereductie woningen

De gebouwde omgeving levert een belangrijke bijdrage aan de CO₂ uitstoot in Nederland. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de CO₂ uitstoot in Nederland in 2030 met 49% moet zijn verminderd ten opzichte van 1990 en in 2050 met 95%. Om te onderzoeken op welke wijze de CO₂ uitstoot van de woningportefeuille van Achmea kan worden verminderd zijn in 2020 in samenwerking met W/E Adviseurs Routekaarten voor de kantoren- en winkelportefeuille opgesteld. In 2019 was dat al gedaan voor de woningportefeuille. De Routekaart rekent op basis van beschikbare data verschillende scenario's door op portefeuilleniveau en geeft per scenario inzicht in te nemen

verbetermaatregelen, investeringskosten en CO₂ besparingen.

In vervolg op de Routekaart is in 2020 voor vier woningobjecten nader onderzocht hoe de CO₂ uitstoot kan worden verlaagd. Er moet nog een besluit worden genomen over de uitvoering hiervan.

Klimaatrisico's

Beleggingen kunnen schade ondervinden door de negatieve gevolgen van klimaatverandering als bijvoorbeeld storm, neerslag, droogte of overstroming. Vastgoed in Nederland kan gevoelig zijn voor schade aan funderingen als gevolg van droogte, wateroverlast door hevige regenbuien, stijgend grondwater en overstroming. Daarnaast zijn hitte(stress) en de hogere kans op natuurbranden in het oog springende klimaatrisico's. In 2020 is in samenwerking met stichting Climate Adaptation Services (CAS) de vastgoedportefeuille op de hiervoor genoemde klimaatrisico's beoordeeld. In 2021 zal worden bepaald in hoeverre maatregelen nodig zijn om de risico's te beheersen.

GRESB

Jaarlijks wordt met de vastgoedportefeuille van Achmea deelgenomen aan de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB). Dit is een internationale benchmark die het duurzaamheidsbeleid en de implementatie daarvan bij vastgoedfondsen en -portefeuilles meet. Op basis hiervan wordt inzichtelijk hoe de portefeuille van Achmea presteert ten opzichte van vergelijkbare fondsen en portefeuilles en waar verbetering mogelijk is. In 2020 namen wereldwijd 1229 fondsen en portefeuilles deel aan GRESB.

Dit jaar is de scoringsmethodiek van GRESB gewijzigd. De overall score van Achmea is gestegen van 77 punten in 2019 naar 80 punten in 2020. Op basis van de oude scoringsmethodiek zou in 2020 een overall score van 85 punten zijn behaald. Door het betere resultaat is ook de rating gestegen van 3 sterren in 2019 naar 4 sterren in 2020. Maximaal kunnen 100 punten en 5 sterren worden behaald.

Achmea is door GRESB ingedeeld in de peer group *Western Europe / Diversified / Core*, die bestaat uit 29 West Europese fondsen met een gediversifieerde portefeuille. Achmea heeft de 13^e plaats in de peer group gehaald en een outperformance gerealiseerd ten opzichte van het gemiddelde van de peer group.

Impactbeleggen

Achmea heeft in de beleggingsportefeuille ook een plaats ingeruimd voor impactfondsen. Bij dit type beleggingen gaat de maatschappelijke impact (sociale rendement) hand in hand met een acceptabel financieel rendement. In totaal bedraagt de waarde van de vijf impactfondsen €42 miljoen per eind 2020. De impactfondsen sluiten aan bij maatschappelijke thema's die Achmea als Nederlandse coöperatieve verzekeraar belangrijk vindt. Van de huidige fondsen richten drie zich op het thema inclusieve financiering, één op het thema natuur & milieu en één op het thema gezondheidszorg. Fondsen die bijna afgebouwd zijn met een beperkte exposure zijn hier buiten beschouwing gelaten.

TABEL 6.1 OVERZICHT IMPACTFONDSEN PER EIND DECEMBER 2020

Fonds	Thema	Regio	Marktwarde in mln EUR
Triodos Microfinance Fund	Inclusieve financiering	Wereld	10,9
Triodos Food Transition Europe Fund	Natuur & milieu	Europa	9,9
Leapfrog Financial Inclusion Fund	Inclusieve financiering	Wereld	10,5
Women World's Banking Fund	Inclusieve financiering	Wereld	5,2
Investment Fund for Health in Africa (IFHA-II)	Gezondheidszorg	Afrika	4,6
Totaal			41

In toenemende mate fungeren de zogenoemde duurzame ontwikkelingsdoelen ('Sustainable Development Goals' = SDG's) van de Verenigde Naties als een overkoepelend raamwerk voor impactfondsen. Deze set van 17 duurzame doelen heeft als centraal doel om de wereld in de periode tot 2030 tot een betere plek te maken, bovenal voor de nu minder bedeelden.

FIGUUR 6.1 OVERZICHT 17 VN DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELEN VOOR 2030

Achmea onderschrijft deze doelen en doet dit onder meer via beleggingen in deze impactfondsen. Zo geldt het thema van inclusieve financiering als een belangrijke katalysator voor duurzame ontwikkeling wereldwijd. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat het toegankelijk maken van financiële diensten voor iedereen, een link heeft met de meeste SDG's (namelijk: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10 en 16⁴). Dit geldt dus ook voor de fondsen waarin Achmea belegt van Triodos, Leapfrog en Women's World Banking. Het fonds gericht op gezondheidszorg in Afrika (IFHA-II) sluit vooral aan op de SDG's 3 en 8. Het fonds gericht op natuur & milieu (Triodos Food Transition Europe Fund) houdt vooral verband met de SDG's 12 en 15.

Impactfondsen van Achmea

In deze paragraaf staan we kort stil bij de afzonderlijke impactfondsen waar Achmea nu in is belegd. Ook geven we in een tabel de belangrijkste impactindicatoren weer, met als bron de eigen opgave van de betrokken managers. De rode draad voor alle impactfondsen is de impact van het coronavirus. Deze trekt met name een wissel op de opkomende economieën waarin de impactfondsen actief zijn. Diverse managers van met name microfinance impactfondsen zijn intensiever gaan samenwerken. Zij hebben een 'Memorandum of Understanding' ondertekend voor coördinatie als reactie op het coronavirus. Dit memorandum heeft tot doel de inspanningen voor de verstrekking van doorlopende herfinanciering op een verantwoorde manier te coördineren, zodat deze instellingen adequaat kunnen reageren op tijdelijke veranderingen in de bedrijfsomstandigheden. Voorop staat dat men de microfinanciering instellingen (MFI's) zo goed mogelijk wil steunen in deze lastige tijd.

Triodos Microfinance Fund

Dit fonds verstrekt leningen en aandelenkapitaal aan MFI's in Zuid-Amerika, Afrika, Azië en Oost Europa. Deze instellingen richten zich niet alleen op microfinanciering aan kleine zelfstandigen, maar ook op leningen aan het midden- en kleinbedrijf (SME). Het fonds plaatst een extra accent op

MFI's die zich bezighouden met innovatieve digitale producten ('fintech' oplossingen).

TABEL 6.1 TRIODOS MICROFINANCE FUND - IMPACT INDICATOREN¹

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	€438 miljoen
Aantal leningen verstrekt door MFI	99 miljoen
% leningen aan klanten uit agrarische gebieden	70%
% leningen aan vrouwen	75%
Gemiddelde omvang van een lening	€ 1.885

¹ Triodos Microfinance Fund Factsheet December 2020

Triodos Food Transition Europe Fund (voorheen Triodos Organic Growth Fund)

In december is de naam van dit fonds gewijzigd om de focus op voeding en early stage investment te bekrachtigen. Het fonds kent als belangrijkste doelstelling de promotie van duurzame consumptie en productie. Om dit te realiseren, investeert het fonds via aandelenkapitaal in toonaangevende en innovatieve Europese bedrijven op het gebied van organische producten en diensten. Bij deze private equity structuur is onderscheidend dat Triodos gaat voor een lange termijn verbintenis met de bedrijven in portefeuille ('evergreen') en dus geen exit binnen een paar jaar nastreeft. Dit vindt de manager de beste structuur om daadwerkelijk impact te bereiken. In augustus 2020 nam het fonds een minderheidsbelang in het Zwitserse Farmy (een online platform voor duurzame boodschappen) door deel te nemen aan hun laatste groeikapitaalaronde. Eind 2020 bestaat de portefeuille uit tien participaties in duurzame bedrijven: DO-IT, Naty, Naturfrisk, Aarstiderne, Natimpact, Beendhi, Ecofee Cup, Hari & Co, TIPA en Farmy.

TABEL 6.2 TRIODOS FOODTRANSITION EUROPE FUND - IMPACT INDICATOREN PER DEC 2020¹

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	€48 miljoen
Aantal bedrijven in portefeuille	10
Totale jaaromzet van de bedrijven in portefeuille	€287 miljoen
Kosten van verkochte organische producten	€225 miljoen
(maatstaf bijdrage aan de waardeketen)	
Aantal banen bij de bedrijven in portefeuille	1390

¹ Bron: <http://www.triodosimpactreports.com>

Leapfrog Financial Inclusion Fund-II

Het Financial Inclusion Fund-II van LeapFrog is in 2013 gelanceerd. Dit is een private equity fonds dat zich richt op het bereiken van impact in Azië en Afrika. Het fonds

⁴ Achieving the sustainable development goals, the role of financial inclusion', CGAP en UNSGSA, 2016.

investeert in bedrijven die verzekeringen en andere financiële diensten (vooral leningen) aanbieden aan mensen met een laag inkomen en mensen die financieel zijn buitengesloten. De missie van het fonds is om te investeren in bedrijven die in tien jaar tijd 50 miljoen mensen kunnen bereiken en zowel een sociaal als financieel rendement nastreven. Het investeringsteam van LeapFrog bestaat uit experts met veel kennis van verzekeringsmarkten in ontwikkelingslanden. In de afgelopen jaren is hier ook meer aandacht gekomen voor gezondheidszorg en vooral het toegankelijk maken van gezondheidszorg.

Het fonds telt 2 gedeeltelijk verkochte investeringen en 10 actieve bedrijven in de groeifase. Van de totale investeringen zijn er 7 actief binnen de bredere financiële dienstverlening van leningen tot sparen. 4 bedrijven zijn actief binnen verzekeringen en 1 bedrijf richt zich voornamelijk op pensioenen. De bedrijven zijn actief in India, Kenia, Indonesië, Sri Lanka, Afrika en Brazilië. Via deze bedrijven worden 128 miljoen mensen bereikt en is het aantal consumenten met een factor 3,6x gegroeid tot 104 miljoen. Een groei van 29% per jaar in de periode dat LeapFrog actief is bij deze bedrijven.

TABEL 6.3 LEAPFROG FINANCIAL INCLUSION FUND – IMPACT INDICATOREN ¹

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	€400 miljoen
Aantal actieve investeringen in bedrijven	12
Aantal landen waarin fonds actief is	16
Aantal bereikte consumenten in ontwikkelingslanden	104 miljoen
Aantal banen bij bedrijven in portefeuille	35.723

¹ Leapfrog Investments Quarterly Investor Report Q3 2020

Women World's Banking Capital Partners Fund (WWBCP Fund)

Dit private equity fonds is gestart in 2012. Zoals de naam aangeeft, richt het fonds zich primair op het verbeteren van de positie van de vrouwen in ontwikkelingslanden. WWB Asset Management en Triodos zijn de twee managers van het fonds. Triodos is hierbij betrokken vanwege de langjarige expertise met microfinanciering en het grote netwerk in ontwikkelingslanden. Het fonds is opgebouwd uit investeringen in microfinance instellingen. Deze MFI's zijn actief in India, Colombia, Bolivia, Paraguay, Tajikistan, Tanzania, Tunesië en Jordanië. De investeringsperiode voor dit fonds liep af medio 2018. Er vinden dus geen nieuwe investeringen meer plaats, maar mogelijk nog wel follow up investeringen in bestaande posities. De focus ligt nu op een goede exit strategie voor de bestaande investeringen.

TABEL 6.4 WWBPCP FUND - IMPACT INDICATOREN ¹

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	\$50 miljoen
Aantal investeringen in MFI's	8
Aantal eindklanten	>9 miljoen
% vrouwen onder de eindklanten	64%

¹ Women's World Banking Capital Partners LP, FinancialStatements Q4 2020

Investment Funds for Health in Africa-II (IFHA)

Dit is een private equity fonds van \$ 150 miljoen, dat is gestart in 2014. De focus van het fonds ligt op het bevorderen van de gezondheidszorg in Afrika, met name in landen als Nigeria, Kenia, Zuid-Afrika en Ghana. Het fonds kan investeren in zorgaanbieders (ketens van ziekenhuizen en klinieken), zorgverzekeraars, handelsmaatschappijen in zorgproducten en ook in medisch onderwijs. De portefeuille is opgebouwd uit investeringen in zorgaanbieders in Nigeria (Hygeia Nigeria en CIEL Healthcare), in Mauritius, Uganda en een ziekenhuis in aanbouw in Kenia (Nairobi Greenfield Hospital). Daarnaast zijn investeringen gedaan in Trivitron Healthcare, Batswadi, Neuberg Global Labs en Chiromo Lane Medical Centre.

TABEL 6.5 IFHA-II - IMPACT INDICATOREN ¹

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	\$149,5 miljoen
Aantal investeringen	8
Aantal medische handelingen van zorgaanbieders in portefeuille	753.494 (+5%)
Aantal ziekenhuizen in portefeuille	7
Aantal klinieken in portefeuille	28
Aantal banen bij de instellingen in portefeuille	3951 (+32%)

¹ Bron: IFHA-II Management Report 31 maart 2020, laatst bekende cijfers.

7. Rapporteren

Introductie

“We zijn transparant en vertellen waar we voor staan en wat we doen.”

Op Achmea.nl vertellen wij uitgebreid wat wij doen. Hier staat ons beleid uitgelegd en zijn diverse rapportages te vinden. Daarnaast is Achmea regelmatig in gesprek met stakeholders, zoals maatschappelijke instellingen, de overheid en onze klanten en maken we bijvoorbeeld deel uit van het Convenant internationaal verantwoord beleggen in de verzekeringssector. Wij laten ons MVB beleid beoordelen door de UN PRI, Eerlijke Verzekeringswijzer en het VBDO.

Op de website van Achmea plaatsen wij periodiek de volgende rapportages:

Halfjaarverslag Maatschappelijk Verantwoord beleggen

In dit verslag geven wij op hoofdlijnen aan wat ons Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) beleid is en hoe wij invulling geven aan de verschillende MVB instrumenten zoals uitsluiten, het aangaan van de dialoog met ondernemingen, stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en impact beleggingen. In het verslag geven we tevens aan wat recente ontwikkelingen zijn op het gebied van MVB en wat dit betekent voor Achmea.

Uitsluitingen

Zowel in het Halfjaarverslag verantwoord beleggen als op de website laten wij zien welke ondernemingen we uitsluiten. In het halfjaarverslag Maatschappelijk verantwoord beleggen geven we tevens de uitsluitingsgronden aan.

Verslag verantwoord en betrokken aandeelhouderschap

In dit jaarlijkse verslag geven wij aan hoe wij invulling geven aan relevante principes voor institutionele beleggers zoals deze zijn genoemd in de Nederlandse Corporate Governance Code. Dit heeft met name betrekking op stemmen en het aangaan van de dialoog met ondernemingen. Daarnaast geven we in dit verslag aan hoe wij invulling geven aan de Nederlandse Stewardship Code.

Top-25

In bijgaand overzicht geven wij inzicht in de top-25 van onze obligaties en aandelen voor eigen risico. Hiermee zijn wij transparant over onze grootste beleggingen, die samen ongeveer 30% deel uitmaken van onze totale beleggingsportefeuille voor eigen risico.

Met deze lijst bieden wij dat inzicht op niveau NACE 4.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Uiteraard zijn wij transparant hoe wij stemmen met onze wereldwijde aandelenportefeuille. Via het zogenoemde *vote disclosure system* maken wij zichtbaar hoe wij hebben gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. Dit systeem wordt elke dag geactualiseerd.

8. Bijlagen

Uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties

Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het VN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en

2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;

4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;

5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en

6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheid beginsel te hanteren met betrekking tot milieu kwesties;

8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieu gebied te bevorderen; en

9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

Relevante bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code (2016 versie)

Principe 4.1 De algemene vergadering

De algemene vergadering kan een zodanige invloed uitoefenen op het beleid van het bestuur en de raad van commissarissen van de vennootschap, dat zij een volwaardige rol speelt in het systeem van *checks and balances* binnen de vennootschap. Goede corporate governance veronderstelt een volwaardige deelname van aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering.

Relevante best practice bepalingen

4.1.1 Het toezicht van de raad van commissarissen op het bestuur omvat mede het toezicht op de verhouding met aandeelhouders.

4.1.5 Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsen, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij zo nodig vragen hierover.

4.1.6 Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer één of meer aandeelhouders het voornemen hebben de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). De mogelijkheid van het inroepen van de responstijd geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De desbetreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd, bedoeld in best practice bepaling 4.1.7.

Principe 4.3 Uitbrengen van stemmen

Deelname van zoveel mogelijk aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering is in het belang van de checks and balances van de vennootschap. De vennootschap stelt, voor zover het in haar mogelijkheid ligt, aandeelhouders in de gelegenheid op afstand te stemmen en met alle (andere) aandeelhouders te communiceren.

Relevante best practice bepalingen

4.3.1 Een aandeelhouder stemt naar eigen inzicht. Van een aandeelhouder die gebruik maakt van stem adviezen van derden wordt verwacht dat hij zich een eigen oordeel vormt over het stembeleid of de door deze adviseur verstrekte stem adviezen.

4.3.5 Institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders) plaatsen jaarlijks in ieder geval op hun website hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht op aandelen die zij houden in beursvennootschappen.

4.3.6 Institutionele beleggers plaatsen jaarlijks op hun website en/of in hun bestuursverslag, een verslag van de uitvoering van hun beleid voor het uitoefenen van het stemrecht in het desbetreffende boekjaar. Daarnaast brengen zij ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouders hebben gestemd op algemene vergaderingen. Dit verslag wordt op de website van de institutionele belegger geplaatst.

Methodologie CO₂ meting

Het ontbreekt momenteel aan een gestandaardiseerde methodiek voor het berekenen van een CO₂-voetafdruk van een beleggingsportefeuille. Voor het berekenen van de CO₂-voetafdruk en de CO₂-intensiteit volgen wij daarom aanbevelingen van respectievelijk het Nederlandse Platform Carbon Accounting Financials (PCAF) en van de *Task Force on Climate-related Financial Disclosures* (TCFD).

Voor het berekenen van de CO₂-voetafdruk van de **aandelen en bedrijfsobligaties** zijn de scope 3 emissies buiten beschouwing gelaten. Dit omdat deze emissies nog niet op consequente wijze door bedrijven worden gerapporteerd en daardoor mogelijk ook ongewenste dubbeltellingen ontstaan. De scope 1 en 2 CO₂-uitstoot van een aandeel in een onderneming wordt naar verhouding toegekend aan de voetafdruk van de portefeuille. Dat wil zeggen bij bezit van 1% van de aandelen wordt 1% van de CO₂-uitstoot meegewogen. De totale emissies voor een portefeuille worden genormaliseerd op basis van de marktwaarde van de portefeuille. De CO₂-intensiteit van de aandelen en bedrijfsobligatieportefeuilles wordt bepaald aan de hand van de gewogen gemiddelde CO₂-intensiteit methodiek. De CO₂-intensiteit (tCO₂ per miljoen dollar omzet) van een onderneming wordt toegekend aan de portefeuille op basis van het portfoliogewicht.

Voor het berekenen van de CO₂-voetafdruk van de **staatsobligaties** zijn de scope 2 en 3 emissies buiten beschouwing gelaten vanwege het gebrek aan uniforme en betrouwbare data. De scope 1 CO₂-uitstoot van een land wordt naar verhouding toegekend aan de voetafdruk van de portefeuille. Op basis van een 'eigenaarschapsbenadering' wordt bepaald welk deel van de totale overheidsschuld (nominaal) van een land aanwezig is in een portefeuille. Op basis van dit percentage wordt berekend welk deel van de CO₂-emissies van het land is gefinancierd. Overheid gerelateerde obligaties worden meegewogen alsof ze binnen het domicilie van het land vallen.

Voor het berekenen van de CO₂ emissies van de **hypotheek** wordt eerst het energieverbruik voor de onderliggende waarde berekend. Dit doen we op basis van het energieverbruik per postcodegebied verkregen van netwerkbeheerders, dan wel op basis van het gemiddelde energieverbruik per energielabel. Dit energieverbruik wordt vervolgens omgezet in een CO₂-uitstoot door het energieverbruik te vermenigvuldigen met emissiefactoren.

Bron en reikwijdte van CO₂-data

Voor de berekening van de voetafdruk voor onze beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties is gebruik gemaakt van CO₂-data ingekocht bij MSCI ESG. De CO₂-cijfers voor de berekening van de voetafdruk voor onze beleggingen in staatsobligaties zijn afkomstig van Eurostat, het statistische bureau voor Europa..

De CO₂-voetafdruk is, afgemeten aan de marktwaarde van de beleggingen in aandelen, voor 100% van de aandelen ontwikkelde markten bepaald. Voor deze aandelenportefeuilles (Achmea EQ DM) zijn de CO₂-data voor 83,7% gebaseerd op door de ondernemingen gerapporteerde CO₂-data over 2018. De CO₂-data zijn aanvullend voor 16,3% door MSCI ESG gemodelleerd.

De CO₂-voetafdruk is, afgemeten aan de marktwaarde van de beleggingen, voor 87% van de bedrijfsobligatieportefeuille in kaart gebracht. Dit zijn de bedrijfsobligaties in ontwikkelde markten van de Nederlandse verzekeraars, waarbij de beleggingen volgens de beleggingsstrategie 'kredietkwaliteit investment grade of hoger' worden aangehouden (Achmea credits). De gebruikte CO₂-data is voor 77% gebaseerd op door de ondernemingen gerapporteerde CO₂-data over 2018. De CO₂-data zijn aanvullend voor 10% door MSCI ESG gemodelleerd voor ondernemingen waarbij de gerapporteerde CO₂-data niet beschikbaar dan wel niet volledig beschikbaar was. Voor 13% van de obligaties is er geen CO₂-data over 2018 beschikbaar.

Voor beleggingen in staatsobligaties is de CO₂-voetafdruk, afgemeten aan de marktwaarde van de beleggingen, voor 83% van de beleggingen in staatsobligaties bepaald. Voor deze staatsobligatieportefeuilles (Achmea staatsobligaties) zijn de CO₂-data voor 99,3 % gebaseerd op door de overheden gerapporteerde CO₂-data over 2018.

Voor de hypotheek als onderdeel van Beleggingen van het verzekeringsbedrijf is de CO₂-voetafdruk, afgemeten aan de marktwaarde van de hypotheek, voor 95,2% van de totale hypotheekportefeuille bepaald. Voor de hypotheek als onderdeel van Kredietportefeuille bankbedrijf is de CO₂-voetafdruk, afgemeten aan de marktwaarde van de hypotheek, voor 90% van de totale hypotheekportefeuille bepaald. De CO₂ voetafdruk voor het geschatte energieverbruik is gebaseerd op de emissiefactoren zoals opgenomen op www.co2emissiefactoren.nl.

Lijst van ondernemingen; Normatieve Dialogen

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
1	Allergan Plc	15-1-2020	Mensenrechten
2	Alphabet Inc. Class C	15-4-2020	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc. Class C	15-4-2020	Corruptie
	Alphabet Inc. Class C	15-4-2020	Mensenrechten
3	Amazon.com, Inc.	15-1-2019	Arbeidsnormen
4	AmerisourceBergen Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
5	Anglo American plc	15-7-2018	Mensenrechten
6	Anheuser-Busch InBev	14-3-2019	Arbeidsnormen
	Anheuser-Busch InBev	14-3-2019	Arbeidsnormen
7	BP Plc	21-3-2019	Mensenrechten
8	Bunge Limited	15-10-2019	Milieu
9	CaixaBank SA	15-7-2018	Corruptie
10	Cardinal Health, Inc.	15-1-2020	Mensenrechten
11	CBS Corporation	15-7-2019	Arbeidsnormen
12	Chevron Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
	Chevron Corporation	17-1-2020	Corruptie
13	Coca-Cola Amatil Limited	15-10-2019	Arbeidsnormen
14	Commonwealth Bank of Australia	15-10-2018	Corruptie
15	Daimler AG	15-4-2017	Milieu
16	Danske Bank A/S	15-10-2018	Corruptie
17	Dassault Aviation SA	15-4-2020	Mensenrechten
18	Deutsche Bank AG	15-3-2019	Corruptie
19	Deutsche Telekom AG	15-7-2020	Arbeidsnormen
20	Enagas SA	15-1-2019	Mensenrechten
21	ENGIE SA	15-1-2017	Mensenrechten
	ENGIE SA	15-1-2017	Milieu
22	Eni S.p.A.	15-3-2019	Arbeidsnormen
	Eni S.p.A.	15-3-2019	Milieu
23	EXOR N.V.	15-10-2020	Milieu
24	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu
25	Facebook, Inc.	28-3-2019	Mensenrechten
	Facebook, Inc.	15-1-2020	Arbeidsnormen
26	Fiat Chrysler Automobiles N.V.	15-1-2020	Corruptie
	Fiat Chrysler Automobiles N.V.	15-10-2020	Milieu
27	First Pacific Co. Ltd.	15-7-2018	Arbeidsnormen
28	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
29	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
	Fresenius SE & Co. KGaA	15-7-2020	Corruptie
30	General Motors Company	15-10-2020	Milieu
31	Glencore plc	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Glencore plc	15-7-2020	Corruptie
	Glencore plc	15-7-2020	Mensenrechten
	Glencore plc	15-7-2020	Milieu
32	Halliburton Co.	15-1-2020	Milieu
33	ING Groep NV	15-7-2019	Corruptie
34	Isuzu Motors Limited	15-10-2020	Milieu
35	Johnson & Johnson	15-1-2020	Corruptie
36	Korian SA	15-10-2020	Mensenrechten
37	LM Ericsson Telefon AB	15-4-2018	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	15-1-2020	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	15-1-2020	Corruptie
38	Mazda Motor Corp.	15-10-2020	Milieu
39	McDonald's Corp.	15-10-2020	Arbeidsnormen
40	McKesson Corp.	15-1-2020	Mensenrechten
41	Mitsubishi Corporation	15-10-2018	Mensenrechten
42	Mitsubishi Electric Corp.	15-4-2020	Arbeidsnormen
43	Mitsubishi Motors Corporation	15-10-2020	Milieu
44	Mitsui & Co.,Ltd	15-1-2020	Mensenrechten
	Mitsui & Co.,Ltd	15-1-2020	Milieu
45	National Australia Bank Limited	15-7-2018	Corruptie
46	NIKE, Inc.	15-7-2018	Mensenrechten
47	Nordea Bank AB	15-7-2018	Corruptie
48	Petróleo Brasileiro (Petrobras)	15-10-2019	Milieu

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
49	Petróleos Mexicanos SA	15-7-2018	Milieu
50	Petroperu SA	15-7-2018	Milieu
51	PT Pertamina (Persero)	15-1-2020	Milieu
52	Renault SA	15-7-2019	Milieu
53	Rio Tinto plc	15-10-2020	Mensenrechten
	Rio Tinto plc	15-10-2020	Milieu
54	RWE AG	15-4-2020	Milieu
55	Saudi Arabian Oil Co.	15-1-2020	Corruptie
56	Snam S.p.A.	15-1-2019	Mensenrechten
57	Subaru Corp	15-10-2020	Milieu
58	Sumitomo Corporation	15-4-2017	Arbeidsnormen
59	Suzuki Motor Corp.	15-10-2020	Milieu
60	Swedbank AB	15-10-2019	Corruptie
61	The Coca-Cola Co.	15-4-2020	Arbeidsnormen
62	The Goldman Sachs Group, Inc.	15-7-2019	Corruptie
	The Goldman Sachs Group, Inc.	15-7-2019	Corruptie
	The Goldman Sachs Group, Inc.	15-7-2019	Corruptie
63	Total SA	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Total SA	15-7-2020	Milieu
64	Toyota Motor Corp.	15-10-2020	Milieu
65	Tyson Foods, Inc.	15-10-2020	Arbeidsnormen
66	UBS AG	15-7-2020	Mensenrechten
67	UBS Group AG	15-7-2020	Mensenrechten
68	Verizon Communications, Inc.	15-7-2020	Arbeidsnormen
69	Vestas Wind Systems A/S	15-4-2017	Mensenrechten
	Vestas Wind Systems A/S	4-12-2019	Arbeidsnormen
70	Volkswagen AG	15-4-2017	Milieu
	Volkswagen AG	15-7-2019	Milieu
71	Wal-Mart Stores, Inc.	15-10-2019	Arbeidsnormen
	Wal-Mart Stores, Inc.	15-10-2019	Arbeidsnormen
72	Westpac Banking Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
73	Weyerhaeuser Co.	15-3-2019	Mensenrechten
74	Wilmar International Limited	15-1-2020	Milieu

Lijst van ondernemingen; Thematische Dialogen

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1	AbbVie, Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
2	American Water Works Company, Inc.	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Waterrisico bij water- en elektriciteitsbedrijven
3	Anglo American Platinum Ltd.	Materialen (NL)	Zuid-Afrika	Afbouw blootstelling steenkolen
4	Bayer AG	Gezondheidszorg	Duitsland	Goede en Beschikbare Medicijnen
5	BHP	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Afbouw blootstelling steenkolen
6	Biogen Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
7	BMW	Duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Dialogo Klimaattransitie
8	Carnival plc	Duurzame consumptiegoederen	Verenigd Koninkrijk	Human Capital
9	Carrefour SA	Niet-duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Leefbaar Loon
10	Covestro AG	Basismaterialen	Duitsland	Industriële Energie-efficiëntie
11	Deutsche Post AG	Industrie	Duitsland	Klimaat en transport
12	DTE Energy Company	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Afbouw blootstelling steenkolen
13	Electricite de France SA	Nutsbedrijven	Frankrijk	Waterrisico bij water- en elektriciteitsbedrijven
14	Endesa S.A.	Nutsbedrijven	Spanje	Afbouw blootstelling steenkolen
15	Enel SpA	Nutsbedrijven	Italië	Afbouw blootstelling steenkolen
16	ENGIE SA	Nutsbedrijven	Frankrijk	Waterrisico bij water- en elektriciteitsbedrijven
17	Exxon Mobil Corp.	Energie	Verenigde Staten	Dialogo Klimaattransitie
18	Fortescue Metals Group Ltd	Basismaterialen	Australië	Industriële Energie-efficiëntie
19	Gilead Sciences, Inc.	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
20	Home Depot, Inc.	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
21	Jardine Matheson Holdings Limited	Industrie	Hong Kong	Afbouw blootstelling steenkolen
22	Johnson & Johnson	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	Goede en Beschikbare Medicijnen
23	LyondellBasell Industries NV	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
24	McDonald's Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Human Capital
25	Mondi plc	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Plastics
26	Nestle S.A.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Zwitserland	Access to Nutrition
27	Novartis AG	Gezondheidszorg	Zwitserland	Goede en Beschikbare Medicijnen
28	Nucor Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
29	OMV AG	Energie	Oostenrijk	Dialogo Klimaattransitie
30	PPG Industries, Inc.	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
31	Renault SA	Duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Dialogo Klimaattransitie
32	Roche Holding AG	Gezondheidszorg	Zwitserland	Goede en Beschikbare Medicijnen
33	Royal Ahold Delhaize N.V.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Leefbaar Loon
34	Royal Caribbean Cruises Ltd.	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Human Capital
35	RWE AG	Nutsbedrijven	Duitsland	Afbouw blootstelling steenkolen
36	Sika AG	Basismaterialen	Zwitserland	Industriële Energie-efficiëntie
37	Sodexo SA	Duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Human Capital
38	South32 Ltd.	Basismaterialen	Australië	Afbouw blootstelling steenkolen
39	Southern Company	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Afbouw blootstelling steenkolen
40	Starbucks Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Human Capital
41	Subaru Corp	Duurzame consumptiegoederen	Japan	Dialogo Klimaattransitie
42	Tesco PLC	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigd Koninkrijk	Leefbaar Loon
43	TJX Companies Inc	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
44	Unilever NV	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Access to Nutrition
45	United Parcel Service, Inc. Class B	Industrie	Verenigde Staten	Klimaat en transport
46	United Utilities Group PLC	Nutsbedrijven	Verenigd Koninkrijk	Waterrisico bij water- en elektriciteitsbedrijven
47	V.F. Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
48	WEC Energy Group Inc	Nutsbedrijven	Verenigde Staten	Afbouw blootstelling steenkolen

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren.

U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209.